

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ ศึกษากรณีการกระทำโดยประมาท
เป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย

ศิริวรรณ สาครเสถียร

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

มกราคม 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ ศิริวรรณ สาครเสถียร ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

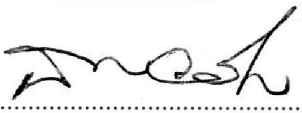
อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.อรรัมภา ไวยมุกข์)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ดร.อรรัมภา ไวยมุกข์)

..... กรรมการ
(พันตำรวจโท ดร.ประลอง ศรีภูถ)

..... กรรมการ
(ดร.ธนกฤต วรชนัชชากุล)

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา
ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร)

วันที่.....20... เดือน.....มกราคม..... พ.ศ.....2560.....

ประกาศคุณูปการ

งานนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์จาก ท่านอาจารย์ ดร.อรรัมภา ไวยมุกข์ โดยรับเป็นที่ปรึกษาและได้กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบ ซึ่งท่านได้ สละเวลาอันมีค่าอย่างยิ่งคอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำในการทำวิจัยเป็นอย่างดี ในการ ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย ทั้งยังคอยติดตามความคืบหน้าใน การทำวิจัยฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ที่สุด จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงในความกรุณาของ อาจารย์ไวย ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ พันตำรวจโท ดร.ประลอง ศิริภูท ที่ได้กรุณาเป็น กรรมการสอบ และท่านอาจารย์ ดร.ชนกฤต วรชนัชชากุล ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ภายนอกในการสอบ ซึ่งได้ให้ความรู้ และคำแนะนำต่าง ๆ อันเป็นแนวทางในการจัดทำงานนิพนธ์ ฉบับนี้ให้มีข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ถือเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้วิจัยในการจัดทำวิจัยให้สำเร็จ ด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเจ้าของงานนิพนธ์ทุกท่าน และเจ้าของหนังสือทุกเล่มที่ ผู้วิจัยได้นำมาอ้างอิง และขอขอบคุณผู้ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จในครั้งนี้คือ มารดาของผู้วิจัย และ เพื่อน ๆ พี่ ๆ ซึ่งคอยเป็นกำลังใจและช่วยผลักดันให้ผู้วิจัยมีความอดทนและมีความพยายามในการ ทำวิจัยฉบับนี้จนประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่างานนิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งในการศึกษา ซึ่ง หากงานนิพนธ์ฉบับนี้มีข้อบกพร่องและความผิดพลาดประการใด ผู้วิจัยขออภัยไว้ ณ ที่นี้และขอ น้อมรับความผิดพลาดไว้แต่เพียงผู้เดียว

ศิริวรรณ สาครเสถียร

57920812: สาขาวิชา: กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา; น.ม. (กฎหมายอาญาและอาชญาวิทยา)
 คำสำคัญ: การคุ้มครองสัตว์/ การจัดสวัสดิภาพสัตว์/ ทารุณกรรมสัตว์/ การกระทำโดยประมาท
 ศิริวรรณ สาครเสถียร: มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ ศึกษากรณีการ
 กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย (LEGAL MEASURES FOR THE ANIMAL
 PROTECTION: CASE STUDY OF NEGLIGENT CONDUCT CAUSES THE INJURY OR
 DEATH OF ANIMAL) คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์: อรรัมภา ไวย่มุกข์, Docteur en Droit,
 ประลอง ศิริภูท, Docteur en Droit, ธนกฤต วรธนัชชากุล, Docteur en Droit, 116 หน้า. ปี
 พ.ศ. 2560.

ปัจจุบันมีการกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์เกิดขึ้นโดยไม่มีเหตุอันสมควร ถือ
 ว่าเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายคุ้มครองสัตว์ ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและ
 การจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ซึ่งการกระทำต่อสัตว์โดยส่วนใหญ่เกิดจากเจตนาของผู้กระทำ
 ความผิดซึ่งจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามยังมีการกระทำต่อสัตว์ที่เกิดขึ้นจาก
 ความประมาทโดยจงใจของผู้กระทำความผิดเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย ซึ่งในส่วนนี้ยังไม่มี
 กฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดตามกฎหมาย จึงเกิดช่องว่างของกฎหมายซึ่งผู้กระทำความผิดอาจ
 ใช้เป็นเครื่องมือให้ตนพ้นจากความรับผิดชอบตามกฎหมายได้

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่อาจขึ้นจากการ
 กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย โดยศึกษากฎหมายคุ้มครองสัตว์ของประเทศ
 ฝรั่งเศสที่มีการบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้เป็นความผิดในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศส
 ค.ศ. 1993 เพื่อนำมาปรับใช้กับกฎหมายคุ้มครองสัตว์ของประเทศไทย ผู้วิจัย มีความเห็นว่า การที่
 ประเทศไทยได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้ข้างต้นซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นว่าได้มีการ
 รับรองและยอมรับสิทธิสัตว์ขั้นพื้นฐานแล้ว ดังนั้นจึงควรให้การยอมรับฐานความผิดเรื่องของการ
 ประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายให้เป็นความผิดตามกฎหมาย เพื่อเป็นการอุดช่องว่างของ
 กฎหมายและที่สำคัญเพื่อให้การคุ้มครองสัตว์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสัตว์ที่ได้มี
 การรับรองและยอมรับสิทธิสัตว์ในบางกรณี เพราะสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีจิตใจ และ
 ควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย จึงควรมีการยกระดับความคุ้มครองสัตว์ให้มีความเป็นสากล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
สารบัญ.....	จ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการศึกษา.....	5
วิธีดำเนินการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2 แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิสัตว์การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญา และการลงโทษทางอาญา.....	7
นิยามความหมายของคำว่า "สัตว์" (Animal).....	7
แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิสัตว์ (Animal right).....	9
วิวัฒนาการของสิทธิสัตว์ (Evolution of animal right).....	11
เจตนารมณ์ของการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมาย.....	13
แนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญา.....	13
ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา.....	21
3 ความรับผิดชอบทางอาญาในการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายอาญา.....	29
การวินิจฉัยความรับผิดตามกฎหมาย.....	29
โทษทางอาญาตามกฎหมาย.....	37
กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาในการกระทำความผิดต่อ สัตว์.....	43

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4	วิเคราะห์ปัญหาความรับผิดชอบทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ตามกฎหมายไทย..... 59
	ปัญหาการตีความขอบเขตการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557..... 59
	ปัญหาการกำหนดความรับผิดชอบที่ไม่สอดคล้องกับการกระทำความผิดอันเกิดแก่สัตว์ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557..... 67
	ปัญหาการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย..... 71
5	สรุป และข้อเสนอแนะ..... 75
	สรุปผล..... 75
	ข้อเสนอแนะ..... 76
	บรรณานุกรม..... 82
	ประวัติย่อของผู้วิจัย..... 85

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3-1 ความแตกต่างระหว่างการกระทำโดยเจตนา (จงใจ) กับการกระทำโดยประมาท.....	34

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เดิมประเทศไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับสัตว์เท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นสัตว์ประเภทใด และไม่ว่าจะเลี้ยงสัตว์นั้นไว้เพื่อวัตถุประสงค์ใดก็ตาม จึงมักเกิดปัญหาการฉ้อฉลที่มนุษย์ปฏิบัติต่อสัตว์อย่างไม่เป็นธรรมซึ่งสัตว์เหล่านั้นต้องทนต่อการถูกทารุณกรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เป็นที่พอใจของมนุษย์โดยไม่คำนึงถึงความเป็นธรรม ความถูกต้อง และที่สำคัญมนุษย์ลืมนึกไปว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีจิตใจ มีความรู้สึกไม่ต่างจากมนุษย์ เพียงแต่สัตว์ไม่สามารถสื่อสารกับมนุษย์ได้ด้วยภาษาพูดเท่านั้น จึงทำให้มนุษย์มีความคิดอยู่ตลอดเวลาว่าตนอยู่เหนือกว่าสัตว์ต่าง ๆ โดยที่สัตว์จะอยู่ภายใต้การควบคุมของมนุษย์ซึ่งมนุษย์จะกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างไรอย่างหนึ่งแก่สัตว์ก็ได้ตามความต้องการของตน โดยส่วนใหญ่มนุษย์ได้ปฏิบัติต่อสัตว์เกินกว่าเหตุโดยปราศจากเหตุอันสมควร ไม่ว่าจะเป็นทารุณกรรมสัตว์ด้วยวิธีการอย่างไรก็ตาม เช่น การเลี้ยงสัตว์ในที่แคบ ปล่อยให้สัตว์อดอาหารหรือให้อาหารในปริมาณที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของสัตว์แต่ละประเภท ทำร้ายเมียนตีสัตว์โดยไม่มีเหตุสมควร ใช้สัตว์ทำงานเกินความจำเป็นจนสัตว์เจ็บป่วยไม่ว่าจะทางกายหรือจิตใจ รวมถึงการเลี้ยงดูสัตว์อย่างไม่ถูกวิธีด้วย

จะเห็นได้ว่าการกระทำดังกล่าวล้วนเป็นการกระทำของมนุษย์ที่ขาดจิตสำนึกในการกระทำเป็นอย่างมากโดยที่กระทำการอย่างไรอย่างหนึ่งแก่สัตว์ให้ได้รับความทุกข์ทรมานโดยไม่มีเหตุอันสมควรเพื่อแสวงหาประโยชน์แก่ตนเป็นหลัก โดยไม่ได้สนใจต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวรวมถึงสัตว์ที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งแวดล้อม ซึ่งสัตว์มีสิทธิในการดำรงชีวิตอยู่ตามธรรมชาติอย่างสงบโดยปราศจากการถูกทำร้ายทารุณกรรมไม่ว่าด้วยวิธีใดก็ตาม เดิมประเทศไทยนั้นได้มีการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองสัตว์อยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 และมาตรา 382 ซึ่งไม่ได้มีการบังคับใช้กฎหมายในส่วนนี้อย่างจริงจัง มนุษย์จึงไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายและเห็นว่าการกระทำต่อสัตว์นั้นเป็นเรื่องธรรมดาปกติตามวิถีของการดำรงชีวิตในสังคม เพราะถือว่าสัตว์เป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง มนุษย์จะทำอะไรก็ได้แก่สัตว์ของตนตามอำเภอใจ เมื่อถือว่าสัตว์เป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งแล้ว การที่เจ้าของทรัพย์สินจะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดต่อทรัพย์สินของตนย่อมไม่มีความผิดตามกฎหมาย การตีความว่าสัตว์เป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งจึงก่อให้เกิดปัญหาในกรณีที่มีการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมแก่สัตว์ ทำให้สัตว์ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเต็มที่

เมื่อสังคมได้เปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ ไปตามยุคสมัยทำให้มนุษย์เริ่มมีแนวความคิดที่เปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นไปด้วยพร้อม ๆ กัน จะเห็นได้จากปัจจุบันนี้ประเทศต่าง ๆ ได้ให้ความสนใจและให้ความสำคัญแก่สัตว์มากยิ่งขึ้น โดยสังคมเริ่มมองว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิต มีจิตใจ และมีความรู้สึกเช่นเดียวกับมนุษย์ สัตว์จึงควรได้รับสิทธิต่าง ๆ และควรได้รับการปกป้องคุ้มครองตามกฎหมาย เช่น สิทธิในการมีชีวิตอยู่อย่างอิสระตามธรรมชาติ สิทธิที่ปราศจากการถูกรังแกทำร้ายจากฝีมือของมนุษย์ ซึ่งประเทศไทยก็เริ่มให้ความสำคัญแก่สัตว์ จึงได้มีการออกกฎหมายมาเพื่อคุ้มครองสัตว์ซึ่งมีผลใช้บังคับแล้วในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้ให้การรับรองและยอมรับว่าสัตว์มีสิทธิขั้นพื้นฐานในระดับหนึ่ง ซึ่งในการออกกฎหมายมาเพื่อคุ้มครองสัตว์นี้ก็เพื่อที่จะแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้ให้การคุ้มครองสัตว์และมีการจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์ตามความเหมาะสม และยังเป็นการลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่สัตว์อย่างไว้คุณธรรมและขาดจริยธรรมอันเนื่องมาจากฝีมือของมนุษย์ที่เหี้ยมโหด แต่อย่างไรก็ตามก็ยังคงมีเหตุการณ์การกระทำที่โหดร้ายเกิดขึ้นแก่สัตว์อยู่เสมอและมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ อันเป็นการทารุณกรรมสัตว์ซึ่งเป็นการกระทำโดยเจตนาของผู้กระทำ แม้จะมีการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองสัตว์อย่างจริงจังแต่ยังไม่ใช่วิธีที่จะทำให้ปัญหาเรื่องของการทารุณกรรมสัตว์หมดไปเสียทีเดียว การที่ประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ออกมาใช้บังคับ ยังมีบุคคลบางกลุ่มที่ยังไม่เห็นด้วยกับการที่มีกฎหมายออกมาเพื่อคุ้มครองสัตว์ เพราะเขามองว่าสัตว์เหล่านี้ไม่มีชีวิต ไม่มีจิตใจ ไม่มีความรู้สึกและไม่ควรได้รับสิทธิต่าง ๆ เท่าเทียมกับมนุษย์ แต่ทั้งนี้ยังมีบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งที่ได้ให้ความสำคัญกับสัตว์ โดยมองว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิต มีจิตใจ มีความรู้สึก และควรมีสิทธิต่าง ๆ ตามสมควรซึ่งบุคคลกลุ่มนี้ได้ตระหนักถึงปัญหาการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมที่เกิดขึ้นแก่สัตว์และมีการสนับสนุนให้มีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสัตว์อย่างจริงจัง เพื่อลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดให้เกิดความสำนึกในการกระทำและเป็นการข่มขู่ยับยั้งไม่ให้ผู้กระทำได้กระทำความผิดแก่สัตว์แล้วไปกระทำความผิดซ้ำอีกแก่สัตว์

ปัญหาที่สำคัญ คือกรณีที่ผู้กระทำได้กระทำการทารุณกรรมไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม เป็นเหตุให้สัตว์เจ็บป่วย บาดเจ็บ หรือตาย มักเป็นการกระทำโดยเจตนา ซึ่งถือว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมายตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาตรา 20 ก็ตาม แต่ยังมีช่องว่างเนื่องจากไม่มีกฎหมายกำหนดว่าการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายเป็นความผิดตามกฎหมาย ซึ่งหากผู้กระทำได้อ้างว่าการกระทำของตนเป็นการกระทำโดยประมาทเพราะตนไม่มีเจตนาในการกระทำแก่สัตว์มีผลเท่ากับว่าผู้กระทำไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายเพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยประมาทแก่สัตว์

จึงเป็นปัญหาที่อาจมีบุคคลที่กระทำการโดยประมาทแก่สัตว์มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม โดยที่ไม่ตระหนักว่าการกระทำของตนเป็นความผิดต่อกฎหมายและศีลธรรม เป็นการกระทำที่ไม่สมควรแก่สัตว์ทั้งที่สามารถใช้ความระมัดระวังได้ก็ตาม ตัวอย่างการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์ เช่น การที่นาย ก. ขับรถยนต์ด้วยความเร็วสูงเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไปบนท้องถนนในบริเวณที่มีผู้คนพลุกพล่านซึ่งแน่นอนว่าไม่มีเพียงแกล่นเท่านั้น แต่ยังมีสัตว์เลี้ยงทั้งที่มีเจ้าของและไม่มีเจ้าของอยู่ร่วมด้วยในบริเวณนั้น ซึ่งนาย ก. สามารถใช้ความระมัดระวังในการขับรถได้แต่ไม่ใช้จึงขับรถไปชนเข้ากับสุนัขของนาย ข. ที่อยู่บริเวณหน้าบ้านของนาย ข. บาดเจ็บสาหัส ต้องใช้เวลาในการรักษาเป็นเวลานานและอาจพิการ กรณีเช่นนี้ นาย ก. ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายทางแพ่งให้แก่ นาย ข. เจ้าของสุนัขเท่านั้น ซึ่งนาย ก. ไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญา เพราะ 1. หากพิจารณาว่าสัตว์เป็นทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว เมื่อพิจารณาจากกระทำของนาย ก. แล้วเห็นว่าเป็นการกระทำที่เสียหายทรัพย์สินโดยประมาท ซึ่งไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบในกรณีดังกล่าว นาย ก. จึงไม่ต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายอาญา 2. เมื่อพิจารณาจากกระทำของนาย ก. ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 แต่การกระทำของนาย ก. ที่กระทำโดยประมาท ซึ่งมาตรา 20 เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าการกระทำอันจะถือว่าเป็นความผิดตามมาตรา 20 นั้น จะต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาเรื่องของการตีความว่าแท้ที่จริงแล้วกฎหมายมีเจตนารมณ์อย่างไรเรื่องของการกระทำที่เป็นองค์ประกอบภายในของความผิดนั้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของกฎหมายคุ้มครองสัตว์ให้เกิดความชัดเจนในเรื่องการกระทำหรือการไม่กระทำการใดอันจะถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมาย และเรื่องขององค์ประกอบภายในของความผิดนั้นว่าผู้กระทำจะต้องมีเจตนาในการกระทำหรือไม่ และการกระทำที่เป็นความผิดนั้นรวมถึงการกระทำโดยประมาทด้วยหรือไม่ เพื่อให้การคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสัตว์ในระดับสากล เพื่อให้กฎหมายคุ้มครองสัตว์ของประเทศไทยได้เป็นที่ยอมรับและมีมาตรฐานสากล โดยสามารถกระทำได้ด้วยวิธีการกำหนดการกระทำอันจะถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายคุ้มครองสัตว์เพิ่มเติมจากเดิมให้ครอบคลุมทุกการกระทำ โดยพิจารณาบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 โดยเฉพาะเรื่องการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายเพื่อเป็นแนวทางในการนำมาปรับใช้กับประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่อาจขึ้นจากการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย โดยศึกษากฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ของประเทศฝรั่งเศสที่มีการบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้เป็นความผิดในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 เพื่อเป็นแนวทางในการนำบทบัญญัตินั้นมาปรับใช้กับประเทศไทยได้อย่างเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น

2. เพื่อศึกษาถึงหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดและความรับผิดทางอาญา รวมถึงการวินิจฉัยความรับผิดทางอาญา เกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายว่าฐานความผิดที่มีอยู่ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ครอบคลุมถึงการกระทำความผิดแก่สัตว์ทุกฐานความผิดที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์แล้วหรือไม่ มีความชัดเจนในการกำหนดฐานความผิดตามความเหมาะสมกับการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นจริงหรือไม่ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับฐานความผิดเรื่องของการกระทำโดยประมาท ซึ่งเป็นการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์เป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย ซึ่งในประเทศไทยยังไม่มี การกำหนดความรับผิดทางอาญาในเรื่องนี้ไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ ผู้วิจัยจึงขอ ทำการศึกษาเรื่องของการกระทำโดยประมาทในขอบเขตของการตีความคำว่า “สัตว์” หมายความว่า สัตว์ที่เลี้ยงเพื่อเป็นสัตว์บ้าน เพื่อใช้งาน เพื่อใช้เป็นพาหนะ เพื่อใช้เป็นเพื่อน เพื่อใช้เป็นอาหาร เพื่อ ใช้ในการแสดง หรือเพื่อใช้ในการอื่นใด ไม่ว่าสัตว์นั้นจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม เพราะเมื่อสัตว์เป็น สัตว์เลี้ยงที่เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีจิตใจ และควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ผู้วิจัยจึงเห็น ควรทำการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ของประเทศไทยที่มีผลใช้บังคับแล้วในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 และกฎหมายที่ เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ที่มีการบัญญัติให้การ กระทำโดยประมาทแก่สัตว์เป็นความผิดตามกฎหมาย โดยจะทำการวิจัยจากแนวความคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับสิทธิสัตว์ การกำหนดความรับผิดทางอาญา การวินิจฉัยความรับผิดทางอาญา และการ ลงโทษทางอาญา ซึ่งจะศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ของประเทศฝรั่งเศส เพื่อค้นหาแนวทางในการนำมาปรับใช้กับการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายไทย และเพื่อให้การบังคับ ใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมาก ยิ่งขึ้น และมีฐานความผิดที่ครอบคลุมทุกการกระทำไม่ว่าจะกระทำโดยเจตนาหรือไม่เจตนา และ

รวมถึงการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์ด้วย เพื่อให้ผู้ที่ต้องการเลี้ยงสัตว์ได้ตระหนักถึงภาระหน้าที่ตามกฎหมายก่อนที่จะตัดสินใจเลี้ยงสัตว์ เพราะหากไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ผู้เลี้ยงสัตว์อาจต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย

สมมติฐานของการศึกษา

แม้ประเทศไทยจะได้ออกกฎหมายมาเพื่อคุ้มครองสัตว์ โดยมีการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดต่อสัตว์ โดยห้ามไม่มีให้กระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควรก็ตาม ซึ่งในการกระทำความผิดนั้น ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดด้วย ในส่วนของการกระทำที่ผู้กระทำได้กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายนั้น ยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ฉบับใดบัญญัติไว้ว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดซึ่งจะต้องรับโทษทางอาญา เมื่อยังไม่มีการบัญญัติกำหนดให้การกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายเป็นความผิดก็อาจก่อให้เกิดช่องว่างของกฎหมายขึ้นได้ ทั้งตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยก็ไม่สามารถนำมาปรับใช้กับการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายได้ เพราะตามประมวลกฎหมายอาญาถือว่าสัตว์เป็นทรัพย์สิน ดังนั้นการกระทำที่เลี้ยงสัตว์โดยประมาท ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย ซึ่งผู้กระทำต้องชดใช้ค่าเสียหายในทางแพ่งเป็นตัวเงินเท่านั้น

ผู้วิจัยเห็นว่ากรณีที่ไม่มีกำหนดฐานความผิดเรื่องของการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์เป็นความผิดตามกฎหมายนั้นยังไม่สอดคล้องกับการลงโทษผู้กระทำความผิดเท่าที่ควร เพราะการที่ผู้กระทำต้องชดใช้ค่าเสียหายเป็นตัวเงินซึ่งไม่ได้ทำให้ผู้กระทำสำนึกในการกระทำของตน ไม่สามารถแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดซึ่งอาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำได้อีก จึงควรมีการกำหนดให้การกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายนั้นเป็นความผิดเพิ่มเติม แยกต่างหากจากความผิดที่กระทำโดยเจตนา และกำหนดบทลงโทษทางอาญาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้กระทำได้ตระหนักถึงการกระทำของตน และระมัดระวังการกระทำของตนมากขึ้น

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ด้วยการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กฎหมายต่าง ๆ พระราชบัญญัติ หนังสือ บทความ วารสาร รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงบทบัญญัติต่าง ๆ ที่มีบัญญัติไว้เป็นความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ทั้งในประเทศฝรั่งเศสและในประเทศไทย เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดความรับผิดชอบในส่วนที่เป็นข้อบกพร่องของการกำหนดความรับผิดชอบในการกระทำต่าง ๆ ที่เกิดแก่สัตว์ในการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายของประเทศไทย เพื่อให้การคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายของประเทศไทยมีฐานความผิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ที่ครอบคลุมทุกฐานความผิดอันอาจเกิดขึ้นได้ ให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วน และเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์นั้นเป็นไปได้โดยมีประสิทธิภาพ

2. ทำให้ทราบถึงแนวทางและวิธีการในการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส เนื่องจากเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญสัตว์มากประเทศหนึ่ง จึงทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อเป็นแบบอย่างที่สามารถนำมาปรับใช้กับประเทศไทยได้ เนื่องจากประเทศไทยเริ่มให้ความสำคัญของสัตว์และเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลว่าประเทศไทยได้ให้การคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายอย่างเหมาะสมและเป็นไปในทิศทางเดียวกับนานาชาติในระดับสากล

บทที่ 2

แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิสัตว์การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญา และ การลงโทษทางอาญา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของการคุ้มครองสัตว์ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2557 เพื่อให้ผู้อ่านได้มีความรู้และเกิดความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอล่าถึงประเด็นเรื่องของการกระทำที่จะถือว่าเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ และขอล่าถึงเรื่องของการกระทำโดยประมาทอันเป็นการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์ เป็นเหตุให้สัตว์ได้รับบาดเจ็บหรือตายในขอบเขตของคำว่า “สัตว์” หมายความว่า สัตว์ที่เลี้ยงเพื่อเป็นสัตว์เลี้ยง เพื่อใช้งาน เพื่อใช้เป็นพาหนะ เพื่อใช้เป็นเพื่อน เพื่อใช้เป็นอาหาร เพื่อใช้ในการแสดง หรือเพื่อใช้ในการอื่นใด ไม่ว่าสัตว์นั้นจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม เพราะเมื่อสัตว์เป็นสัตว์เลี้ยงที่เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีจิตใจ และควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ทั้งนี้ไม่ว่าผู้กระทำจะได้กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดแก่สัตว์โดยเจตนา ไม่เจตนา หรือประมาทก็ตาม โดยจะทำการศึกษาจากกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ของประเทศไทยให้เป็นที่ไปตามวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสัตว์

นิยามความหมายของคำว่า “สัตว์” (Animal)

สัตว์ (Animal) หมายถึง สิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีจิตใจ ที่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติโดยถือว่าสัตว์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ

1. นิยามความหมายของคำว่า “สัตว์” ตามกฎหมายไทย

เนื่องจากประเทศไทย ยังไม่มีการรับรองสิทธิของสัตว์ไว้เป็นลายลักษณ์อักษรตามกฎหมาย แต่ได้มีกฎหมายที่คุ้มครองสัตว์ประเภทต่าง ๆ ซึ่งลักษณะของการคุ้มครองก็เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายแต่ละฉบับที่แตกต่างกันออกไปตามความประสงค์และตามชนิดหรือประเภทของสัตว์แต่ละชนิด แสดงว่าประเทศไทยนั้นได้มีการรับรองสิทธิสัตว์ขึ้นพื้นฐานในบางกรณีแล้ว ผู้เขียนจึงขอล่าถึงนิยามความหมายของคำว่า “สัตว์” เฉพาะตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ดังนี้

พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

(ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 131 ตอนที่ 87ก, หน้า 4, 26 ธันวาคม 2557)

มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสัตว์ตามที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 3 ว่า

“สัตว์” หมายความว่า สัตว์ที่โดยปกติเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์บ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นพาหนะ สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นเพื่อน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการแสดง หรือสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการอื่นใด ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม และให้หมายความรวมถึงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

2. นิยามความหมายของคำว่า “สัตว์” ตามกฎหมายต่างประเทศ

เนื่องจากสภาพสังคมของแต่ละประเทศที่มีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน จึงส่งผลให้ความหมายของสัตว์ในแต่ละประเทศนั้นมีความเหมือนหรือแตกต่างกันในบางส่วน ซึ่งขึ้นอยู่กับว่ากฎหมายของแต่ละประเทศนั้นมุ่งคุ้มครองสัตว์ชนิดและประเภทใด เช่น

1. พระราชบัญญัติว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์ของประเทศมอลต้า (Malta: Animal Welfare Act) ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “สัตว์” หมายความว่า สมาชิกสัตว์ทุกชนิดที่อยู่ในอาณาจักรสัตว์ ยกเว้นสิ่งมีชีวิตที่เป็นมนุษย์ และให้หมายความรวมถึงสิ่งมีชีวิตจำพวกหอน แมลง หรือการขยายพันธุ์ที่เกิดจากสัตว์จำพวกหอนแมลงด้วยแต่ไม่รวมสัตว์ที่ยังเป็นตัวอ่อน หรือเพิ่งเริ่มก่อตัว (Malta animal welfare act 2002, Chapter 439 อ้างถึงใน ประพิมพ์พรรณ เงินทิพย์, 2554, หน้า 10)

3. นิยามความหมายของคำว่า “สัตว์” ตามกฎหมายระหว่างประเทศ

กฎหมายระหว่างประเทศนั้นยังไม่มีกฎหมายที่บัญญัติเพื่อคุ้มครองสัตว์โดยตรง เช่นเดียวกับประเทศไทย แต่มีแนวทางในการปฏิบัติตามหลักศีลธรรมที่ปรากฏในรูปแบบขององค์กรต่าง ๆ เช่น องค์กรสวัสดิภาพสัตว์สากล (World Society for the Protection of Animal: ASPCA) ซึ่งเป็นแกนนำในการรณรงค์ให้ประชาคมโลกร่วมกันลงชื่อสนับสนุนปฏิญญาสากลว่าด้วยสวัสดิภาพสัตว์ (Universal declaration for the welfare of animal) โดยมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองหลักสวัสดิภาพสัตว์ขั้นพื้นฐาน (ประพิมพ์พรรณ เงินทิพย์, 2554, หน้า 6)

ทั้งนี้ นิยามความหมายของคำว่า “สัตว์” แต่ละชนิดหรือแต่ละประเภทนั้นย่อมมีความแตกต่างกันตามความประสงค์ในการคุ้มครอง กฎหมายระหว่างประเทศที่มีวัตถุประสงค์ที่จะคุ้มครองสัตว์ชนิดหรือประเภทใด การคุ้มครองสัตว์อย่างเป็นรูปธรรมนี้เป็นที่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนได้แก่ สหภาพยุโรป ซึ่งมีแผนปฏิบัติการสหภาพยุโรปในการปกป้องคุ้มครองและสวัสดิภาพสัตว์ (EU action plan on the protection and welfare of animal 2006-2010) ซึ่งได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “สัตว์” ไว้ว่า สัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก และมีการยืนยันความหมายนี้อีกครั้งในพิธีสารว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองและสวัสดิภาพสัตว์ (Protocol on the Protection and Welfare of Animal) (ประพิมพ์พรรณ เงินทิพย์, 2554, หน้า 8) ซึ่งได้มีการยึดถือเพื่อเป็นแนวทางใน

การปฏิบัติที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ฉบับอื่น ๆ เช่น ข้อตกลงสหภาพยุโรปเพื่อการคุ้มครองสัตว์เลี้ยง (European convention for the protection of pet animal) ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “สัตว์เลี้ยง” (Pet animal) ว่าเป็นสัตว์ที่สามารถเป็นเพื่อนกับมนุษย์และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับมนุษย์ได้ โดยมีเจตนาในการเลี้ยงเพื่อเป็นสัตว์เลี้ยง หรือการขยายพันธุ์ รวมถึงสัตว์เร่ร่อนและสายพันธุ์แรกทีสืบพันธุ์จากสัตว์เร่ร่อน (European convention for the protection of pet animal strasbourg (13. XI 1987 อ้างถึงใน ประพิมพ์พรรณ เงินทิพย์, 2554, หน้า 8-9)

จากนิยามความหมายของคำว่า “สัตว์เลี้ยง” ข้างต้นแสดงให้เห็นว่า สัตว์ที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายของแต่ละประเทศนั้นแม้จะมีการให้นิยามความหมายไว้เหมือนหรือแตกต่างกันออกไปตามความประสงค์ของการคุ้มครองสัตว์แต่ละประเทศก็ตาม ซึ่งแต่ละประเทศนั้นมักจะให้นิยามความหมายโดยครอบคลุมถึงสัตว์ทุกชนิดที่มีอยู่ตามธรรมชาติ เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองสัตว์ให้มีความยั่งยืนคงอยู่ต่อไปตามธรรมชาติโดยไม่ถูกเบียดเบียนจากมนุษย์ไม่ว่าด้วยวิธีใดก็ตาม

แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิสัตว์ (Animal right)

เนื่องจากยังมีอีกหลายประเทศยังไม่มีการรับรองและยอมรับเรื่องสิทธิสัตว์ให้สัตว์มีสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ในบางกรณีไว้เป็นลายลักษณ์ตามกฎหมาย การที่จะกล่าวถึงสิทธิสัตว์จึงมีความจำเป็นที่จะต้องอธิบายควบคู่ไปกับเรื่องสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของแนวความคิดเรื่องสิทธิเพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจมากยิ่งขึ้นเกี่ยวกับเรื่องของสิทธิ

1. ที่มาและนิยามความหมายของคำว่า “สิทธิ” (Right)

คำว่า “สิทธิ” เริ่มขึ้นเมื่อมนุษย์มีความกลัวอยู่ตลอดเวลา เช่น กลัวปรากฏการณ์ธรรมชาติ กลัวว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัยทั้งร่างกาย และทรัพย์สิน มนุษย์จึงแสวงหาหลักประกันให้กับตนเอง คือการรับรองสิทธิความเป็นมนุษย์ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้นิยามความหมายของคำว่า “สิทธิ” หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม (อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, 2550, หน้า 19 อ้างถึงใน ประพิมพ์พรรณ เงินทิพย์, 2554, หน้า 47)

คำว่า “สิทธิ” แปลมาจากคำว่า “Right” ในภาษาอังกฤษ นอกจากแปลว่า “สิทธิ” แล้ว ยังมีอีกความหมายหนึ่งคือ “สิ่งที่ถูกต้อง” ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นความหมายดั้งเดิมของคำว่า “Right” ที่มีรากศัพท์มาจากคำว่า “ius” หรือ “jus” ในกฎหมายโรมัน ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายยืนยันว่าการกระทำบางอย่างถูกต้องหรือยุติธรรม ได้มีนักปรัชญาหลายท่านที่ได้อธิบายความหมายของคำว่า “สิทธิ” ไว้ เช่น จอห์น ล็อก (John Locke) เขาเห็นว่าพระเจ้าสร้างมนุษย์ทุกคนให้เท่าเทียมกัน ทั้งร่างกายจิตใจ และมีสิทธิแบบเดียวกัน และยังเห็นว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะรักษาและปกป้องชีวิต

ของตนเอง (Right of self-preservation) และสอนให้มนุษย์ทำตามความโน้มเอียงทางธรรมชาติ (Natural Inclination) ที่จะรักษาและดำรงชีวิตโดยอาศัยสรรพสิ่งที่พระองค์ทรงสร้างขึ้นบนโลกในนี้

คำว่า “สิทธิ” หมายความว่า ประโยชน์อันบุคคลเขามีอยู่ และบุคคลอื่นมีหน้าที่ต้องเคารพ คือ ประโยชน์ที่ได้รับการคุ้มครองและรับรองตามกฎหมาย (คำพิพากษาฎีกาที่ 124/2487) จากความหมายข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าสิทธิเป็นสิ่งที่จำเป็นขั้นพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม ซึ่งไม่เพียงแต่มนุษย์เท่านั้นที่มีสิทธิ สัตว์ต่าง ๆ ควรได้รับสิทธิเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็สิทธิในการดำรงชีวิตอยู่โดยปราศจากความทุกข์ มีสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในร่างกาย และชีวิต เป็นต้น จะเห็นได้ว่าสัตว์ควรได้รับการปฏิบัติจากมนุษย์อย่างเท่าเทียมกันตามความเหมาะสมแก่กรณี

2. แนวความคิดว่าด้วยเรื่องสิทธิสัตว์ (Animal right) ในประเทศตะวันตก

สืบเนื่องมาจากเสียงวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของมนุษย์ที่มองว่าตนอยู่เหนือกว่าสัตว์ ซึ่งในประเทศอังกฤษเริ่มมีการก่อตั้ง “ราชสมาคมเพื่อพิทักษ์สัตว์” (Royal society for the protection of animal) ในช่วงศตวรรษที่ 19 โดยมีนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงได้แก่ เฮนรี ซอล (Henry S. Salt; 1851-1939) , ปีเตอร์ ซิงเกอร์ (Peter Singer) นักสิทธิสัตว์ร่วมสมัยที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งได้กล่าวว่า การกระทำของมนุษย์ที่มองว่าตนอยู่เหนือกว่าสัตว์ เรียกว่า “เผ่าพันธุ์นิยม” (Speciesism) ซึ่งเขาได้ให้คำนิยาม คำว่า “เผ่าพันธุ์นิยม” ไว้ว่า คือ “อคติ” หรือท่าที ที่เอนเอียงสู่ผลประโยชน์ของสมาชิกในเผ่าตนเอง และต่อต้านผลประโยชน์ของเผ่าพันธุ์อื่น” (Singer 1975, p.7 อ้างถึงใน อานาจอชดทอง, 2558, หน้า 2) นอกจากนี้ ปีเตอร์ ซิงเกอร์ ยังได้เขียนหนังสือเรื่อง “อิสรภาพของสัตว์ (Animal liberation)” โดยได้กล่าวถึงสิทธิของสัตว์โดยเฉพาะเรื่องการใช้ประโยชน์จากสัตว์ที่ถือเป็นการปฏิเสธสิทธิทางจริยธรรมของสัตว์ ซึ่งปีเตอร์ ซิงเกอร์ ได้เสนอแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิสัตว์นับเป็นการจุดประกายให้นักคิดนักปรัชญาออกมาถกเถียงกันว่าสัตว์ควรมีสิทธิหรือไม่ ทั้งเป็นการกระตุ้นทางกฎหมายให้มีการประกันสิทธิของสัตว์ขั้นพื้นฐานอีกด้วย (Lubinski, 2002 อ้างถึงใน ประพิมพ์พรธ เงินทิพย์, 2554, หน้า 22) เนื่องจากเผ่าพันธุ์นิยมนี้ แสดงให้เห็นว่ามนุษย์อยู่เหนือสัตว์หรืออยู่เหนือเผ่าพันธุ์อื่น จึงปฏิบัติต่อสัตว์หรือเผ่าพันธุ์อื่น ๆ อย่างไม่เป็นธรรมทั้งการกระทำอันเป็นการทารุณกรรม ใช้งานสัตว์เกินความจำเป็นทำให้สัตว์เกิดความทุกข์ทรมานเจ็บป่วย ยิ่งส่งผลให้มนุษย์ให้ความสำคัญกับตนเองและทะนงในการเป็นมนุษย์มากขึ้น จนไม่สนใจต่อสิ่งรอบกาย โดยเฉพาะสัตว์ ที่ถูกมนุษย์กระทำอย่างโหดร้าย เช่น ใช้งานสัตว์ตลอดเวลา ให้อาหารน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการของสัตว์ ไม่เลี้ยงดูอย่างถูกต้อง ไม่รักษาสัตว์ยามเจ็บป่วยโดยปล่อยให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานจนตาย โดยมีนักสิทธิสัตว์ที่คอยให้การสนับสนุนโดยให้เหตุผล 4 ประการดังต่อไปนี้

1. มนุษย์เป็นสัตว์ประเภทหนึ่งที่มีวิวัฒนาการมาจากสัตว์
2. แม้มนุษย์จะอยู่เหนือกว่าสัตว์ในด้านของภาษาและการใช้เหตุผล แต่ไม่ได้หมายความว่ามนุษย์มีสิทธิที่จะทำลายชีวิตหรือทารุณกรรมสัตว์อื่นตามอำเภอใจ
3. การที่มนุษย์เหนือสัตว์อื่นในบางประการ มนุษย์ควรพัฒนาจริยธรรมของตนเองให้สูงขึ้น
4. มนุษย์และสัตว์ต่างมีจิตใจเหมือนกัน คือมีจิตใจที่รักชีวิต รักความสุข ไม่ชอบความทุกข์ทรมาน (อำนาจ ยอดทอง, 2558, หน้า 1)

สิทธิสัตว์ (Animal right) หมายถึง สิทธิของสัตว์ที่จะมีชีวิตอยู่ตามธรรมชาติ โดยปราศจากการทำร้าย การทารุณจากฝีมือของมนุษย์ ซึ่งเห็นได้จากแนวความคิดที่นักปรัชญาที่มองว่าสัตว์มีสิทธิเท่าเทียมกับมนุษย์ มนุษย์จึงไม่ควรปฏิบัติต่อสัตว์เพื่อแสวงหาประโยชน์แก่ตนเองเท่านั้น แต่ควรปฏิบัติต่อสัตว์อย่างถูกต้องตามความเหมาะสม เช่น สัตว์เลี้ยง สัตว์ทดลอง สัตว์ที่ใช้ในการแสดง เป็นต้น จึงเห็นว่าสัตว์นั้นจะมีสิทธิตามกฎหมายได้ สัตว์ต้องมีสิทธิทางศีลธรรมก่อนซึ่งสิทธิทางศีลธรรมนี้จะเห็นได้จากการที่มนุษย์ปฏิบัติต่อสัตว์ ไม่ใช่ว่ามนุษย์ไม่สามารถฆ่าสัตว์เพื่อนำมาประกอบอาหารในการดำรงชีวิตได้ หรือมนุษย์ไม่สามารถใช้สัตว์ในการประกอบอาชีพ หรือเดินทางได้ เพียงแต่การใช้นั้นต้องมีขอบเขต และการใช้ส่งผลให้มนุษย์มีหน้าที่ที่ต้องดูแลรักษาชีวิตของสัตว์นั้นด้วย

วิวัฒนาการของสิทธิสัตว์ (Evolution of animal right)

เนื่องจากอดีตที่มนุษย์ได้มีความหวาดกลัวไปต่าง ๆ นานา เช่น กลัวจะไม่ได้รับความปลอดภัยในร่างกาย ชีวิตและทรัพย์สินจึงได้พยายามหาหลักประกันให้ตนเอง โดยมนุษย์มีความเชื่อว่าตนมีคุณค่า และมีความสามารถที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่ดีโดยปราศจากภัยอันตรายต่าง ๆ จึงได้พยายามแสวงหาหลักประกันให้แกตนเอง ซึ่งหลักประกันนี้เริ่มมาจากการที่มนุษย์คิดว่าตนควรมีสิทธิในเรื่องใดบ้างตามธรรมชาติหรือที่เรียกว่า สิทธิธรรมชาติ (Natural right) ถือว่าเป็นบ่อเกิดสำคัญของสิทธิมนุษยชน (Human right) ในปัจจุบัน (อุดมศักดิ์ สินธิพงษ์, 2550, หน้า 11 อ้างถึงใน แคทลียา ธนพงศ์พิพัฒน์, 2555, หน้า 195)

เมื่อมนุษย์ได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายแล้ว ก็ได้มีนักปรัชญาและนักศาสนาหลายท่านได้ให้ความเห็นว่า แม้ว่าสัตว์จะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าแตกต่างจากมนุษย์ไม่ว่าจะมากหรือน้อยกว่าก็ตาม สัตว์ก็สมควรที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเช่นกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะมีการกล่าวถึงสิทธิของมนุษย์เป็นหลัก แต่อย่างไรก็ตามยังมีนักปรัชญาบางท่านที่ให้ความสำคัญกับสิทธิของสัตว์ เช่น เบอร์ทรันด์ รัสเซล (Bertrand Russel, 1872-1970) นักปรัชญาชาวอังกฤษ ได้

กล่าวไว้ว่า “ไม่มีเหตุผลใดที่จะกล่าวได้ว่าคุณค่าของมนุษย์สำคัญกว่าสัตว์” และกอตฟริตไลบนิซ (Gottfried Von Leibniz, 1646-1716) นักปรัชญาชาวเยอรมนี ได้กล่าวว่า สัตว์มีจิตวิญญาณหรือจิตสำนึกเช่นเดียวกับมนุษย์ ซึ่งจิตวิญญาณเป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำลายได้ แม้จะมองว่าสัตว์เป็นเพียงเครื่องจักรที่มีร่างกาย มีอวัยวะห่อหุ้มจนบดบังครั้งที่มีการทำร้ายหรือทำลายสัตว์ แต่สุดท้ายมนุษย์ก็ไม่สามารถที่จะทำลายจิตวิญญาณของสัตว์ได้ (ธันวรัตน์ โรจนโรวรรณ, 2551, หน้า 68 อ้างถึงใน แคทลียา ธนพงศ์พิพัฒน์, 2555, หน้า 195)

แนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิสัตว์ได้ริเริ่มมีการพัฒนามาเรื่อย ๆ โดยเห็นได้จากการที่นักปรัชญายุคใหม่เห็นว่าสัตว์ควรมีสถานะต่าง ๆ ตามความเหมาะสม และมนุษย์เองก็มีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติต่อสัตว์ด้วยเช่นกัน นักปรัชญายุคใหม่ได้แก่ เจอเร็มี เบนธัม (Jeremy Bentham, 1748-1832) นักปรัชญาชาวอังกฤษผู้มีชื่อเสียงอีกคนหนึ่ง ได้กล่าวว่า สัตว์ก็เหมือนมนุษย์ที่มีสิทธิที่จะไม่ได้รับความทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น โดยเขามองว่าสัตว์มีความรู้สึก สามารถรับรู้ได้ถึงความกดดัน ความเจ็บปวดได้ การทำร้ายหรือทารุณกรรมสัตว์ที่อยู่ในความครอบครองของมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรม และเฮร์แมน แดกเกต (Herman Daggett, 1766-1832) ได้กล่าวว่า สัตว์เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์ของพระเจ้า สัตว์จึงควรได้รับสิทธิที่ปลอดจากการถูกทำให้ได้รับความเจ็บปวดโดยไม่จำเป็นจากฝีมือมนุษย์ ซึ่งในยุคต่อมาเฮนรี ซอล (Henry S. Salt, 1851-1939) ได้กล่าวไว้โดยอธิบายเพิ่มเติมจากคำกล่าวของแดกเกต ว่าสัตว์มีสิทธิและสิทธิเกิดจากความเป็นอิสระในการดำรงชีวิตโดยธรรมชาติของสัตว์ (ธันวรัตน์ โรจนโรวรรณ, 2551, หน้า 69 อ้างถึงใน แคทลียา ธนพงศ์พิพัฒน์, 2555, หน้า 196)

จากแนวความคิดของนักปรัชญาหลาย ๆ ท่านที่ได้กล่าวไปข้างต้นนั้น จะเห็นว่าสัตว์มีสิทธิต่าง ๆ ไม่แตกต่างจากมนุษย์ แต่สัตว์มักได้รับการปฏิบัติจากมนุษย์อย่างไรซึ่งมนุษย์ทรมาน เพราะมนุษย์ยังคงมองสัตว์ว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่อยู่ภายใต้การควบคุมของมนุษย์ที่จะกระทำหรือไม่กระทำกรอย่างใดอย่างหนึ่งได้ตามความต้องการของตน โดยไม่คำนึงถึงสิทธิของสัตว์ เมื่อมีการยอมรับว่าสัตว์มีสิทธิถือว่าสังคมได้มีการพัฒนามากขึ้น มนุษย์เริ่มปฏิบัติต่อสัตว์ตามความเหมาะสมมากยิ่งขึ้นตามความจำเป็น หากมนุษย์ยังคงกระทำหรือไม่กระทำกรอย่างใดแก่สัตว์จนสัตว์ได้รับความเจ็บปวด ทุกข์ทรมานโดยไม่จำเป็น การกระทำเหล่านี้ถือว่าการกระทำที่ไม่ถูกต้องอย่างแน่นอน

เมื่อแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิสัตว์ได้มีการพัฒนามาเรื่อย ๆ ในสังคมตะวันตก ก็ได้มีการยกระดับสถานภาพของสัตว์เพิ่มมากขึ้น โดยให้สัตว์มีสถานะเท่าเทียมกับมนุษย์ จึงก่อให้เกิดเป็นแนวความคิดทางปรัชญาในเรื่องสิทธิสัตว์โดยเห็นว่าสัตว์จึงสมควรได้รับสิทธิ และมนุษย์ก็มีหน้าที่โดยตรงต่อสัตว์ นักปรัชญาในยุคนี้ได้แก่ ทอม เรแกน (Tom regan, 1938) และ อิงกริด นิวเครอส์

(Ingrid Newkirk, 1949) ซึ่งได้พยายามขยายแนวความคิดให้สัตว์มีสิทธิเพิ่มมากขึ้น และให้มนุษย์มีความรับผิดชอบต่อสัตว์มากขึ้นด้วยเช่นกัน และได้ปฏิเสธการกระทำที่ไม่สมควรของมนุษย์อันเป็นเหตุให้สัตว์ต้องได้รับความเจ็บปวดทุกข์ทรมาน (ฉันทวัฒน์ โรจนโรวรรณ, 2551, หน้า 70-71 อ้างถึงใน แคทลียา ธนพงศ์พิพัฒน์, 2555, หน้า 196)

เจตนารมณ์ของการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมาย

จากการที่ประเทศต่าง ๆ ได้ให้การยอมรับและเห็นความสำคัญกับสัตว์ว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ทั้งยังเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีจิตใจ ซึ่งในบางประเทศนั้นก็ได้มีการให้สิทธิแก่สัตว์ด้วยการบัญญัติไว้ในกฎหมาย นับว่าเป็นการรับรองสิทธิของสัตว์ในบางประการแล้ว เช่น ประเทศเยอรมนี แต่ยังมีอีกหลายประเทศที่ให้ความสำคัญกับสัตว์ในระดับหนึ่งซึ่งยังไม่มีการบัญญัติให้สิทธิแก่สัตว์ไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตามประเทศต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญในการคุ้มครองสัตว์แล้ว ดังนั้น สัตว์จึงควรที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เพื่อให้สัตว์ได้มีชีวิตอย่างเหมาะสมตามธรรมชาติโดยปราศจากการถูกทำร้าย รวมถึงสัตว์ซึ่งเป็นสัตว์เลี้ยงของมนุษย์ที่สมควรให้ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายด้วย เพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำอันเป็นการทารุณกรรมแก่สัตว์เลี้ยง หรือมีการละเลยต่อหน้าที่ หรือจงใจไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ หรือประมาทต่อการปฏิบัติตามหน้าที่ในการเลี้ยงดูสัตว์เลี้ยงของตน จนเป็นเหตุให้สัตว์เลี้ยงของตนได้รับอันตรายแก่กายหรือจิตใจ หรืออาจตายได้ และให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงมีการจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์เลี้ยงตามความเหมาะสม จึงจำเป็นที่ต้องมีการบัญญัติกฎหมายมาเพื่อคุ้มครองสัตว์

แนวความคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญา

1. ความหมายของกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญา คือกฎหมายที่กำหนดว่าการกระทำหรือการไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นเป็นความผิดและได้กำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด รวมถึงการบังคับใช้วิธีการทางกฎหมายอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อความปลอดภัยด้วย (เกียรติจิจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 1)

กฎหมายอาญา คือกฎหมายที่บัญญัติความผิดและโทษ (หยุด แสงอุทัย, 2552, หน้า 92 อ้างถึงใน องค์อัสน์ เจริญสุข, 2553, หน้า 5)

2. ที่มาของความผิดทางอาญา

เนื่องมาจากหลักกฎหมายอาญาตามแนวความคิดของ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) นักปรัชญาทางด้านกฎหมายอาญาคนสำคัญในคริสต์ศตวรรษที่ 18 ซึ่งได้เสนอแนวความคิดไว้ว่า

การที่รัฐสามารถออกกฎหมายมากำหนดการกระทำที่ห้ามมิให้กระทำ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมได้ เนื่องจากทฤษฎีสัญญาประชาคม (Social contract) (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2554, หน้า 9) ซึ่งมีหลักการสำคัญ 2 ประการคือ

1. ถ้าประชาชนในสังคมดำรงชีวิตโดยไม่มีรัฐ ประชาชนก็จะประสบปัญหาต่าง ๆ ไม่จบสิ้น และอาจก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน

2. ประชาชนจึงต้องยินยอมมอบอำนาจให้แก่รัฐ เพื่อให้รัฐเป็นตัวแทนในการทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของประชาชน

ประชาชนจึงต่างยินยอมที่จะถูกจำกัดเสรีภาพของตนบางประการ ด้วยการมอบอำนาจของตนให้แก่รัฐเพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและเพื่อความปลอดภัยของประชาชน รัฐจึงมีอำนาจและหน้าที่ในการออกกฎหมายกำหนดว่าการกระทำใดที่สามารถกระทำได้ และการกระทำใดที่ห้ามมิให้กระทำ หากมีการฝ่าฝืนกฎหมายแล้วก็ต้องถูกลงโทษ เมื่อรัฐได้รับมอบอำนาจและมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของประชาชนแล้ว รัฐต้องมีขอบเขตของอำนาจในการออกกฎหมายด้วย คือเมื่อรัฐได้รับความยินยอมจากประชาชน โดยให้รัฐเป็นผู้มีอำนาจในการออกกฎหมายและการกำหนดบทลงโทษ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของประชาชน การกระทำของรัฐต่าง ๆ จึงเป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย แต่รัฐต้องไม่กระทำการใดตามอำเภอใจ ตามทฤษฎีสัญญาประชาคม รัฐจึงจำกัดเสรีภาพของประชาชนได้เท่าที่จำเป็นเท่านั้น

จากแนวความคิดของเบ็คคาเรีย ที่ยึดหลักตามทฤษฎีสัญญาประชาคม (Social Contract) นั้นทำให้รัฐสามารถใช้อำนาจที่ได้รับความยินยอมมาจากประชาชน เพื่อกำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ ของประชาชนในสังคม เพื่อประโยชน์ของประชาชนในสังคม ด้วยวิธีการการออกกฎหมาย ให้ประชาชนได้ปฏิบัติตาม และหากมีการฝ่าฝืนกฎหมายผู้กระทำความผิดนั้นจะต้องได้รับบทลงโทษ

3. แนวความคิดการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาและทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา วิชาพัฒนาการของการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญา แบ่งออกเป็น 3 ช่วง (ปกป้อง ศรีสนิท, 2559, หน้า 20-21) ได้แก่

1. ช่วงเกณฑ์ทางศีลธรรม

เนื่องจากสังคมในอดีตเป็นสังคมเล็ก ๆ มีผู้คนจำนวนไม่มากที่อาศัยอยู่ในสังคมทำให้การควบคุมและรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นไปได้โดยง่าย จึงไม่มีความจำเป็นที่ต้องออกกฎหมายมากำหนดพฤติกรรมของคนในสังคม จึงเห็นได้ว่าได้มีการใช้ศีลธรรมเป็นตัวกำหนดว่าการกระทำหรือการไม่กระทำการใดอันจะถือว่าเป็นความผิดทางอาญา หรืออาจเรียกได้ว่าการกระทำใดที่เป็นความผิดทางศีลธรรม การนั้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายทางอาญาและผู้กระทำ

ต้องถูกลงโทษ จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นแสดงว่าการกระทำที่ผิดศีลธรรมกับการกระทำที่ผิดกฎหมายนั้นเป็นเรื่องเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปและมีการพัฒนาขึ้น ก่อให้เกิดความเจริญอย่างมาก สังคมเริ่มมีการขยายตัวจากสังคมเล็ก ๆ ก็กลายเป็นสังคมที่ใหญ่ขึ้น มีผู้คนเพิ่มมากขึ้น การกระทำของผู้คนก็เริ่มหลากหลายและยากต่อการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม

เมื่อเป็นเช่นนี้การใช้ศีลธรรมเป็นตัวกำหนดหลักเกณฑ์ควบคุมไปกับกฎหมายจึงไม่เพียงพอต่อการควบคุมและการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมอีกต่อไป จึงทำให้กฎหมายต้องแยกตัวออกมาจากศีลธรรม ซึ่งเป็นการแยกตัวออกมาอย่างไม่เด็ดขาด จะเห็นได้จากการกระทำบางอย่างที่ยังเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรมและผิดกฎหมายอยู่ในขณะเดียวกัน เช่น การฆ่าคนตาย แต่บางการกระทำเป็นการกระทำที่ผิดศีลธรรมแต่ไม่ผิดกฎหมาย เช่น การดื่มสุรา และบางการกระทำก็เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายแต่ไม่ผิดศีลธรรม เช่น การจอดรถในที่ห้ามจอด เป็นต้น

2. ช่วงเกณฑ์ทางสังคม

ในยุคที่สังคมได้มีการพัฒนาจึงก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย สังคมขยายตัวกว้างขึ้น ผู้คนในสังคมต่างมีความต้องการที่แปลกใหม่ไปตามความเจริญของสังคม เมื่อผู้คนมีจำนวนมากขึ้นเท่าไรย่อมส่งผลให้มีการกระทำหรือการไม่กระทำการใดมากขึ้นเท่านั้นทำให้ยากต่อการควบคุมและการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม จึงมองว่าการกระทำที่ผิดศีลธรรมคือการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคม ซึ่งการกระทำใดที่จะถือว่าเป็นอาชญากรรมของสังคม นั้นต้องพิจารณาจากการความเสียหายที่สังคมได้รับ ดังนั้นการกระทำใดจะถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมาย สังคมต้องมีส่วนร่วมในการรับรู้และต้องเห็นด้วยกับการที่จะกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดต่อกฎหมาย เพื่อให้ง่ายต่อการควบคุมจึงจำเป็นที่คนในสังคมต้องมีส่วนร่วมด้วยการปฏิบัติตามกฎหมายและการปฏิบัติต่อกันของคนในสังคมอย่างเคร่งครัด

3. ช่วงเกณฑ์ทางกฎหมาย

เนื่องจากแนวคิดเสรีนิยมประชาธิปไตย ที่มองว่ารัฐสภาซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชนนั้นมีหน้าที่ในการออกกฎหมาย โดยเป็นผู้กำหนดว่าการกระทำใดเป็นความผิดและกำหนดโทษสำหรับการกระทำนั้น ๆ กฎหมายจึงจะมีผลใช้บังคับได้โดยไม่คำนึงว่ากฎหมายที่ออกมานั้นมีความเกี่ยวข้องกับศีลธรรมหรือไม่ แต่พิจารณาว่าการกระทำนั้นขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมหรือไม่

ปัจจุบันการจะกำหนดความรับผิดทางอาญานั้น ต้องพิจารณาจากความสงบเรียบร้อยของสังคมเป็นหลักแสดงให้เห็นว่าสังคมยอมรับว่าฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจในการกำหนดว่าการกระทำ

หรือการไม่กระทำการใดอันจะถือว่าเป็นความผิดและกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดอันส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม

4. หลักเกณฑ์ของการกำหนดความผิดทางอาญา

การที่รัฐมีอำนาจในการกำหนดว่าการกระทำใดเป็นความผิดและกำหนดบทลงโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดด้วยวิธีการออกกฎหมายมาบังคับใช้แก่สังคม เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย และเพื่อความปลอดภัยของสังคม รัฐจึงไม่อาจใช้อำนาจของตนที่มีตามอำเภอใจได้ ซึ่งปัจจุบันฝ่ายนิติบัญญัติเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ดังกล่าว

4.1 หลักเกณฑ์ของการกำหนดความผิดทางอาญา (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 2) ต้องพิจารณาถึงจารีตประเพณี ศาสนา และศีลธรรมของแต่ละสังคม เพื่อให้สอดคล้องและเป็นแนวทางในการกำหนดความผิดทางอาญาด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ของการกระทำที่จะถือว่าเป็นความผิด และแจ้งให้ประชาชนทราบถึงหลักเกณฑ์ตามที่ได้กำหนด เพื่อนำมาบังคับใช้แก่สังคม โดยที่ประชาชนต้องปฏิบัติตามและไม่ฝ่าฝืน หากมีการฝ่าฝืนเกิดขึ้นผู้กระทำการฝ่าฝืนต้องถูกลงโทษตามที่กำหนดไว้

เฮอร์เบิร์ต (Herbert, 1968, p. 296 อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 4-5) นักกฎหมายคนสำคัญ ได้กล่าวอธิบายถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดความผิดทางอาญาไว้ 6 ประการ ดังนี้

4.1.1 การกระทำที่เห็นได้อย่างชัดเจนว่าส่งผลกระทบต่อสังคมโดยส่วนรวม และสังคมไม่อาจให้อภัยแก่การกระทำนั้นได้

4.1.2 การกระทำที่เป็นความผิดทางอาญาแล้ว จะไม่ขัดแย้งต่อวัตถุประสงค์ของการลงโทษด้วยวิธีการต่าง ๆ

4.1.3 การปราบปรามการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญานั้น ไม่มีผลถึงการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้ลดลงไป

4.1.4 เมื่อการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญาแล้ว ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน

4.1.5 การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญา จะไม่ก่อให้เกิดผลในการใช้กระบวนการนั้นเกินความสามารถด้านคุณภาพและปริมาณ

4.1.6 ไม่มีมาตรการในการควบคุมอื่นที่มีความเหมาะสมในการบังคับใช้ นอกจากการใช้กฎหมายอาญา

4.2 หลักเกณฑ์การใช้กฎหมายอาญาในกำหนดความผิดทางอาญา

การกำหนดความผิดทางอาญา ต้องพิจารณาหลักการใช้กฎหมายอาญา (ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2554, หน้า 20-21) ดังต่อไปนี้

4.2.1 กฎหมายอาญายึดหลักการความรับผิดชอบทางอาญาที่เป็นสากลว่า “No crime no punishment without law” มีความหมายว่า “ไม่มีความผิด ไม่มีกฎหมาย ไม่มีโทษ” ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 2 วรรคแรก

4.2.2 กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2

4.2.3 การใช้กฎหมายอาญาต้องตีความโดยเคร่งครัด

4.2.4 โดยหลักความผิดทางอาญาถือว่าเป็นความผิดต่อแผ่นดิน รัฐสามารถดำเนินคดีตามกฎหมายได้โดยลำพัง เว้นแต่กรณีความผิดต่อส่วนตัวหรือกรณี ความผิดอันยอมความได้ในกรณีเช่นนี้รัฐไม่สามารถดำเนินคดีได้โดยลำพัง หากผู้เสียหายไม่ตั้งใจเอาความ

4.2.5 กฎหมายอาญายอมรับหลักเรื่องของความยินยอมเฉพาะกรณีที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

4.2.6 ผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดชอบทางอาญานั้นต้องมีเจตนาในการกระทำความผิด แต่อย่างไรก็ตามการกระทำในบางกรณีแม้ผู้กระทำจะไม่ได้มีเจตนาและไม่ประมาทในการกระทำ แต่ต้องรับผิดชอบทางอาญา เรียกว่า ความรับผิดโดยเด็ดขาด (Strict liability) ในกรณีนี้กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิด

4.2.7 โทษระงับไปด้วยความตายของผู้กระทำความผิด

4.2.8 การบังคับใช้กฎหมายทางอาญา ต้องบังคับใช้ให้เกิดความเป็นธรรมและเท่าเทียมกันให้มากที่สุด

4.3 หลักเกณฑ์การกำหนดการกระทำหรือไม่กระทำการใดเป็นความผิดทางอาญา รัฐมีอำนาจในการกำหนดหลักเกณฑ์ว่าการกระทำหรือการไม่กระทำการใดอันจะถือว่าเป็นความผิดทางอาญาและกำหนดบทลงโทษ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม กฎหมายอาญาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญของรัฐ เมื่อพิจารณาจากทฤษฎีของ จอห์น ล็อก (John Locke) ว่าด้วยการก่อกำเนิดรัฐตามแนวความคิดสัญญาประชาคม ที่มองว่า มนุษย์ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย จึงต้องสร้างรัฐขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในสังคม ถ้าไม่มีกฎหมายแล้วก็ไม่อาจมีเสรีภาพได้ กฎหมายจึงเป็นหลักประกันของเสรีภาพที่จำกัดเสรีภาพบางประการของมนุษย์ จึงต้องทำสัญญาประชาคม เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความขัดแย้งอันเนื่องมาจากการให้เสรีภาพอย่างไม่มีการขอบเขต (สุพล บริสุทธิ์, 2550, หน้า 15)

รุสโซ มองว่า มนุษย์เกิดมามีเสรีภาพตามธรรมชาติอย่างไม่จำกัด และมนุษย์ได้ใช้เสรีภาพของตนเกินขอบเขตก่อให้เกิดความไม่สงบ จึงจำเป็นต้องให้มนุษย์ทุกคนหันหน้าเข้าหา

กัน โดยการกำหนดคกฏเกณฑ์ในการสังคม เพื่อจำกัดเสรีภาพบางประการของมนุษย์จึงเกิดสัญญาประชาคม โดยรัฐเกิดมาจากการรวมตัวของมนุษย์ทุกคนที่ยอมมอบอำนาจของตนให้แก่รัฐเป็นผู้ใช้อำนาจและมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม (สุพล บริสุทธิ์, 2550, หน้า 15)

4.4 หลักเกณฑ์การใช้กฎหมายอาญาต้องมีข้อจำกัด

กฎหมายอาญานั้นมีข้อจำกัดเสรีภาพของประชาชนอยู่หลายประการ การใช้กฎหมายอาญาจึงต้องพิจารณาจากหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (สุพล บริสุทธิ์, 2550, หน้า 17)

4.4.1 รัฐต้องไม่กำหนดความผิดในกฎหมายอาญา เพียงเพื่อให้ประชาชนเชื่อฟัง และหากฝ่าฝืนต้องได้รับโทษเป็นการแก้แค้น เนื่องจากไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมแต่อย่างใด

4.4.2 รัฐต้องไม่ใช้กฎหมายอาญาในการลงโทษผู้ที่มีความประพฤติที่ไม่เป็นอันตราย

4.4.3 รัฐต้องไม่ใช้กฎหมายอาญาเพื่อประโยชน์แก่ตนเองเท่านั้น ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมเป็นหลักเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม

4.5 หลักเกณฑ์ประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย

เนื่องจากกฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม จึงต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ (สุพล บริสุทธิ์, 2550, หน้า 118-19)

4.5.1 รัฐต้องไม่ใช้กฎหมายอาญาในการห้ามการกระทำที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในสังคม เพราะอาจก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รัฐจึงใช้กฎหมายอาญาในกรณีที่ประชาชนให้การสนับสนุนเท่านั้น

4.5.2 รัฐต้องไม่บัญญัติกฎหมายที่ไม่สามารถบังคับได้ในกฎหมายอาญา โดยที่หากฝ่าฝืนจะมีบทลงโทษเพียงเล็กน้อย เพราะประชาชนจะไม่มี ความสนใจในกฎหมาย ก่อให้เกิดการไม่เคารพกฎหมาย และกฎหมายจะขาดความศักดิ์สิทธิ์

4.5.3 รัฐไม่ควรบัญญัติกฎหมายอาญาที่มีข้อห้าม ที่หากฝ่าฝืนแล้วจะไม่อาจพิสูจน์ความผิดนั้นได้ ซึ่งมีแนวความคิดว่าเมื่อมีผู้กระทำความผิดทางอาญาเป็นจำนวนมากที่สามารถรอดพ้นจากการจับกุมและดำเนินคดีตามกฎหมายอาญาไปได้ กรณีเช่นนี้จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ใด ๆ ในการบังคับใช้กฎหมายอาญา

หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวไปแล้วนั้น เป็นเพียงแนวทางในการบัญญัติกฎหมายอาญาเท่านั้น หากจะให้กฎหมายอาญานั้นมีประสิทธิภาพในการกำหนดความผิดทางอาญาจะต้องคำนึงถึงจารีตประเพณี ศีลธรรม และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นของแต่ละสังคมมาประกอบการพิจารณาด้วย

5. ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา

ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญามีหลากหลายทฤษฎี (สุชากร วณิชย์ศิริกุล, 2555, หน้า 9-22) ได้แก่

5.1 ทฤษฎีความรับผิดชอบที่กระทำโดยเจตนา

เรื่องของเจตนา ตามประมวลกฎหมายอาญานั้น ได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

5.1.1 เจตนาตามความเป็นจริง

เจตนาตามความเป็นจริง คือกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำการใดโดยรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดและขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคสองและวรรคสาม

5.1.2 เจตนาโดยผลของกฎหมาย

เจตนาโดยผลของกฎหมาย คือกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำการใดโดยรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด แต่ไม่ได้ประสงค์ต่อผล หรือไม่ได้เล็งเห็นผลของการกระทำนั้น อันเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยให้ถือว่า การกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยมีเจตนาแก่บุคคลที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 60 เป็นเรื่องของการกระทำโดยพลาด หมายความว่า แม้ผลจะเกิดขึ้นตามความประสงค์ของผู้กระทำความผิดแล้วก็ตาม แต่หากผลนั้น ไปเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไป ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบในผลนั้นด้วย จากที่กล่าวไปแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าทฤษฎีความรับผิดชอบที่กระทำโดยเจตนา เน้นเรื่องของสภาวะทางจิตใจของผู้กระทำความผิดเป็นหลัก นอกจากจะพิจารณาถึงการกระทำของผู้กระทำความผิดแล้ว ยังพิจารณาเรื่องของเจตนาที่อยู่ภายใต้จิตใจของผู้กระทำความผิดด้วย

เมื่อผู้กระทำความผิดมีเจตนาที่จะกระทำความผิด ไม่ว่าจะผู้กระทำความผิดจะได้ลงมือกระทำความผิดจนถึงขั้นเป็นความผิดสำเร็จแล้ว หรือผู้กระทำความผิดลงมือกระทำความผิดแล้วแต่การกระทำนั้นยังไม่บรรลุผล ซึ่งถือเป็นการพยายามกระทำความผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 80 การเตรียมการกระทำความผิดในบางกรณีแม้ยังไม่ได้ลงมือกระทำความผิด ก็ถือว่าเป็นความผิดสำเร็จแล้ว และในกรณีที่กฎหมายกำหนดว่าการกระทำใดจะเป็นความผิดสำเร็จได้ การกระทำนั้นต้องมีเจตนาพิเศษ (มูลเหตุจงใจ) ถ้าผู้กระทำความผิดมีแต่เจตนาธรรมดา การกระทำนั้นยังไม่เป็นความผิด เพราะถือว่าขาดองค์ประกอบภายในของการกระทำความผิด นอกจากนี้ยังมีกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าผู้กระทำความผิดไม่จำเป็นต้องมีเจตนาในการกระทำความผิด เพียงแต่มีพฤติการณ์ประกอบการกระทำความผิด ซึ่งจะต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์นั้นว่า วิญญูชนโดยทั่วไปเห็นว่าการกระทำนั้นเป็นพฤติการณ์ในการประกอบการกระทำหรือไม่ ถ้าวิญญูชนเห็นว่า

การกระทำดังกล่าวเป็นพฤติกรรมประกอบกระทำแล้วก็ถือว่าผู้กระทำมีเจตนาในการกระทำ ความผิดแล้ว แต่ถ้าวิญญูชนเห็นว่าการกระทำดังกล่าวไม่เป็นพฤติกรรมประกอบกระทำ ก็ถือว่าขาดองค์ประกอบภายนอก มีผลทำให้ผู้กระทำไม่มีความผิดตามกฎหมายอาญา

การกระทำความผิดที่เกิดขึ้นในสังคม มักเป็นการกระทำความผิดที่เกิดขึ้นจากเจตนาของผู้กระทำผิดทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำผิดต่อมนุษย์ด้วยกันเอง หรือกระทำผิดต่อสัตว์ เช่น การฆ่าข่มขืน การทรมานสัตว์จนตาย ดังนั้นในการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาต้องพิจารณาปัจจัยหลาย ๆ อย่างประกอบกับเพื่อจะได้กำหนดโทษได้อย่างเหมาะสมกับการกระทำผิดและการกระทำโดยเจตนาถือเป็นหลักขององค์ประกอบภายในของความผิดฐานต่าง ๆ ตามกฎหมาย

5.2 ทฤษฎีความรับผิดชอบที่กระทำโดยประมาท

การกระทำโดยประมาท คือกรณีที่ผู้กระทำผิดได้กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจะต้องมีตามวิสัย และพฤติกรรม และอาจใช้ความระมัดระวัง เช่นว่านั้นได้แต่หาใช้ให้เพียงพอไม่ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคสี่ อาจกล่าวได้ว่าการกระทำโดยประมาท ไม่ใช่การกระทำโดยเจตนาตนเอง ฉะนั้นการกระทำโดยประมาทจึงไม่อาจมีการพยายามการกระทำผิดโดยประมาทได้

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่า หลักขององค์ประกอบภายในคือเรื่องของเจตนา ส่วนการกระทำโดยประมาท ถือว่าเป็นข้อยกเว้นตามกฎหมายในกรณีที่กฎหมายได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้ผู้กระทำผิดต้องรับผิดชอบในกระทำโดยประมาทของตน

5.3 ทฤษฎีความรับผิดชอบในการกระทำของผู้อื่น

เป็นกรณีที่กฎหมายบังคับให้บุคคลต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้อื่นเป็นผู้กระทำผิด แม้ว่าผู้ที่ต้องรับผิดชอบนั้นจะไม่ได้มีการกระทำอันเป็นความผิดเลยก็ตาม เนื่องจากเป็นกรณีที่กฎหมายต้องการบังคับโทษในกรณีความผิดบางประการที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าผู้ที่ต้องรับผิดชอบนั้นเป็นผู้มีส่วนร่วมในการกระทำผิดกับผู้กระทำผิดคนอื่นหรือไม่ ซึ่งผู้ที่ต้องรับผิดชอบในที่นี้ต้องเป็นผู้ที่มีฐานะอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ที่กระทำผิดคนอื่นนั้น แต่ไม่ใช่ว่าเมื่อมีความเกี่ยวข้องกันตามฐานะใดแล้วจะต้องร่วมรับผิดชอบไป ผู้ที่ต้องรับผิดชอบจะต้องรับผิดชอบเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าให้ต้องรับผิดชอบอย่างชัดเจนตามกฎหมาย

5.4 ทฤษฎีความรับผิดชอบที่ไม่ต้องมีเจตนา

ทฤษฎีความรับผิดชอบที่ไม่ต้องมีเจตนาหรือที่เรียกว่า ความรับผิดชอบโดยเด็ดขาด หมายถึงความรับผิดชอบที่ผู้กระทำผิดต้องรับผิดชอบเนื่องมาจากการกระทำของตน โดยที่ไม่ต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบภายในของผู้กระทำผิดเลย เพราะเป็นความต้องการของกฎหมายที่จะลงโทษ

ผู้กระทำความผิด แม้ผู้กระทำความผิดจะไม่มีเจตนา ไม่ประมาท จึงมีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนตามกฎหมาย เช่น ความผิดลหุโทษ (Petty offences)

5.5 ทฤษฎีความรับผิดนอกเหนือจากเจตนา

หมายถึงกรณีที่ผู้กระทำความผิดต้องรับผิด เนื่องมาจากการกระทำความผิดของตนที่กระทำโดยเจตนา ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายที่หนักขึ้นมากกว่าที่ผู้กระทำความผิดต้องการให้เกิดความเสียหายนั้น แม้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากเจตนาจะเป็นสิ่งที่ผู้กระทำไม่ต้องการให้เกิดขึ้นก็ตามผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าให้ต้องรับผิด

5.6 ทฤษฎีความรับผิดในผลสุดท้ายของการกระทำโดยเจตนา

หมายถึงกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดโดยประมาทในขณะที่รู้สึกตัว (Imprudence conceits) และขณะเดียวกันการกระทำของผู้กระทำถือเป็นการกระทำโดยเจตนา ซึ่งการกระทำความผิดดังกล่าวก่อให้เกิดผลโดยสภาพอันเป็นอันตรายแก่ประชาชน ผลของการกระทำผิดดังกล่าวทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น

จากการศึกษาเรื่องของทฤษฎีความรับผิดทางอาญา ผู้เขียนพบว่า ในการพิจารณาว่าบุคคลผู้กระทำความผิดซึ่งจะต้องรับโทษทางอาญานั้น ต้องพิจารณาไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดโดยคำนึงถึงการกระทำ และผลของการกระทำของผู้กระทำความผิดตามทฤษฎีความรับผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำนั้น ๆ ว่าผู้กระทำจะต้องรับโทษเช่นใด เช่น หากผู้กระทำความผิดได้กระทำการใดโดยเจตนา ต้องรับผิดฐานกระทำโดยเจตนาตามกฎหมายและตามทฤษฎีความรับผิดที่กระทำโดยเจตนา

ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา

ความหมายของโทษทางอาญา

โทษทางอาญา มุ่งเน้นที่การบังคับต่อบุคคล ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานตามหลักมนุษยชน จึงมีนักวิชาการให้ความหมายของโทษทางอาญาว่า “โทษทางอาญา” หมายถึงผลร้ายจากการที่ผู้กระทำความผิดได้รับอันเนื่องมาจากได้กระทำการอันเป็นความผิดต่อกฎหมาย โดยที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายเป็นผู้กำหนดผลร้ายนั้น ซึ่งถือว่าผลร้ายเป็นการตอบแทนการที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำไปโดยฝ่าฝืนต่อกฎหมาย เพื่อเป็นการตักเตือนพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดว่าเป็นการกระทำที่ไม่สมควร

การพิจารณาโทษทางอาญา ต้องพิจารณาโดยคำนึงถึงลักษณะของโทษทางอาญา ดังต่อไปนี้

1. หลักทั่วไป คือตามธรรมชาติของมนุษย์เมื่อมีผู้กระทำความผิด ก็ต้องมีการลงโทษเป็นการตอบแทนถือเป็นการดำเนินพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด และถือเป็นตัวช่วยให้บุคคลทั่วไปเห็นว่าหากมีการกระทำที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายแล้วจะต้องได้รับโทษอย่างไร

2. การใช้โทษทางอาญา บุคคลผู้มีอำนาจในการใช้โทษทางอาญานั้น ได้แก่ บุคคลที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้ ส่วนผู้ที่ถูกลงโทษ ได้แก่ บุคคลผู้กระทำความผิดตามกฎหมาย

3. บทบังคับโทษทางอาญา จะเป็นผลร้ายที่กระทำต่อร่างกาย สิทธิเสรีภาพ และทรัพย์สินของผู้ถูกลงโทษ (องค์อาสน์ เจริญสุข, 2553, หน้า 12)

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการทางด้านกฎหมาย ได้แก่ ศาสตราจารย์ ฮาร์ท, ศาสตราจารย์ เบ็น, ศาสตราจารย์ ฟลู ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของที่เป็นองค์ประกอบของโทษทางอาญาไว้ 5 ประการ (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2554, หน้า 9) ได้แก่

1. โทษต้องทำให้เกิดความทุกข์

บุคคลที่ต้องได้รับโทษต้องได้รับความทุกข์ เช่น ถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพทางร่างกาย

2. โทษใช้แก่ผู้กระทำความผิดต่อกฎหมาย

เฉพาะผู้กระทำความผิดต่อกฎหมายเท่านั้นที่ต้องได้รับโทษ

3. จะมีโทษต่อเมื่อมีการกระทำความผิดต่อกฎหมาย

ต้องมีการกระทำที่เป็นความผิดต่อกฎหมายก่อน จึงจะมีโทษที่นำมาใช้แก่ผู้กระทำความผิดได้

4. ผู้ที่จะนำโทษมาใช้ต้องเป็นบุคคลหนึ่งบุคคลใดนอกจากผู้กระทำความผิด

ผู้กระทำความผิดจะนำโทษมาใช้แก่ตนเองไม่ได้ แต่จะต้องเป็นบุคคลอื่นที่มีอำนาจในที่จะนำโทษมาใช้แก่ผู้กระทำความผิด

5. โทษต้องเกิดจากผู้มีอำนาจ

โทษจะต้องมีการผ่านกระบวนการตามกฎหมาย และผู้มีอำนาจตามกฎหมายจึงลงโทษได้
วิวัฒนาการของโทษทางอาญา

วิวัฒนาการการลงโทษทางอาญาได้เริ่มต้นพร้อมกับวิวัฒนาการทางสังคมของมนุษย์และมีความเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของสังคมทำให้การลงโทษทางอาญามีการพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ

(องค์อาสน์ เจริญสุข, 2553, หน้า 13-15) ดังนี้

1. ยุคก่อนสำนักคลาสสิก (Pre-classical school)

เริ่มต้นจากที่มนุษย์มีความเป็นอยู่ และดำเนินชีวิตในสังคมอย่างเรียบง่าย โดยยึดหลักเกณฑ์ทางศีลธรรมที่มีการปฏิบัติติดต่อกันมาเป็นเวลายาวนานเป็นหลัก ดังนั้นหากมีการกระทำที่ผิดต่อศีลธรรมส่งผลให้เกิดความไม่สงบขึ้นในสังคม จะมีการลงโทษผู้ที่กระทำความผิด

ซึ่งมีลักษณะในการลงโทษแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน (An eye for an eye, a tooth for a tooth) ต่อมาเมื่อสังคมได้พัฒนามากขึ้นจากเดิมมนุษย์เริ่มมีความซับซ้อน การจะลงโทษแบบเดิมคงไม่เหมาะสม จึงเกิดระบบคนกลาง (Impartial third party) โดยกำหนดให้มีหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสมตามความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง

ต่อมาในสมัยกรีกและโรมัน มีนักกฎหมายจากสำนักกฎหมายธรรมชาติ ได้เริ่มมีแนวความคิดว่า การลงโทษนั้นต้องมีวัตถุประสงค์ และวิธีการลงโทษในลักษณะใดที่จะก่อให้เกิดความเหมาะสมมากที่สุดกับความเสียหายที่ผู้เสียหายนั้นได้รับ

2. ยุคสำนักคลาสสิก (Classical school)

เริ่มต้นขึ้นในปลายศตวรรษที่ 18 เห็นว่าควรต้องคัดค้านการลงโทษที่ทารุณโหดร้ายของผู้มีอำนาจในการตัดสินการลงโทษ โดยยึดถือตามแนวความคิดของลัทธิเจตจำนงเสรีที่ว่า บุคคลมีเสรีภาพที่จะกระทำการใดก็ได้ตามความต้องการของตนและเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามความเข้าใจของบุคคล หากบุคคลนั้นเลือกที่จะกระทำความผิด ก็ต้องยอมรับผิดต่อการกระทำนั้นที่ตนได้ก่อให้เกิดขึ้น ต่อมาได้มีแนวความคิดว่า บุคคลบางกลุ่ม เช่น คนวิกลจริต คนชรา ผู้เยาว์ อาจมีเจตจำนงเสรีน้อยกว่าบุคคลทั่วไป เมื่อบุคคลดังกล่าวได้กระทำการอันเป็นความผิดขึ้น บุคคลเหล่านั้นควรรับผิดน้อยกว่าบุคคลทั่วไป

สำนักคลาสสิกได้เสนอ 2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษ ได้แก่

2.1 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อให้อรรถสม (Retributive theory)

2.2 ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการป้องกัน (Preventive theory)

แนวความคิดของยุคสำนักคลาสสิก มีผลให้มีการลงโทษด้วยวิธีที่โหดร้ายน้อยลง การลงโทษมีความยุติธรรมมากขึ้น

3. ยุคสำนักคลาสสิกใหม่ (Neo classical school)

สืบเนื่องมาจากแนวความคิดของสำนักคลาสสิกที่มองว่ามนุษย์มีเจตจำนงเสรีที่เท่าเทียมกัน และเห็นว่า การลงโทษเป็นการป้องกันการกระทำความผิด สำนักคลาสสิกใหม่จึงคัดค้านแนวความคิดของสำนักคลาสสิก และได้เสนอแนวความคิดใหม่ว่า มนุษย์ทุกคนอาจมีเจตจำนงที่ไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นการลงโทษจึงไม่ควรลงโทษอย่างเท่าเทียมกัน โดยที่การลงโทษต้องได้สัดส่วนกับความผิดที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อให้เกิดขึ้น

4. ยุคสำนักอิตาลี (Italian school)

เมื่อความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์เริ่มมีความเจริญและมีความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก จึงได้มีการศึกษาค้นคว้าหาสาเหตุของการกระทำความผิดของมนุษย์ และหาวิธีการหยุดยั้งการกระทำ ความผิดของมนุษย์สำนักอิตาลีจึงได้เสนอแนวความคิดทฤษฎีที่เรียกว่า ทฤษฎีลงโทษเพื่อ

ดัดแปลง (Reformative theory) ที่เห็นว่าควรมีการกำหนดโทษให้มีความเหมาะสมกับตัวบุคคล ผู้กระทำความผิด โดยพิจารณาจากตัวผู้กระทำความผิด เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก และยังได้คิดหาวิธีการลงโทษที่จะแก้ไขตัวผู้กระทำความผิดมาใช้ เช่น การคุมประพฤติ

วัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญา

เนื่องมาจากตามแนวความคิดเรื่องของการลงโทษที่เป็นเรื่องที่มีอยู่ควบคู่มา กับสังคมมา โดยตลอดในแต่ละยุคซึ่งสังคมแต่ละยุคจะมีความเป็นอยู่ และสภาพปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับสภาพของสังคมนั้น ๆ เมื่อสังคมได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยสังคมนั้น ก็เริ่มมีความเจริญมากขึ้น มีความซับซ้อนมากขึ้น มีปัญหาที่มีความหลากหลายมากขึ้น ส่งผลทำให้วิธีการในการลงโทษนั้น ได้มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการลงโทษอยู่เรื่อย ๆ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อสังคมและการลงโทษได้พัฒนามาจนถึงปัจจุบันในเรื่องของการลงโทษได้ให้ความสำคัญกับเรื่องของการลงโทษเพื่อที่จะแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด เพื่อเป็นการให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดที่ต้องการโอกาสในการกลับตัวเป็นพลเมืองดีของสังคมสามารถกลับมาใช้ชีวิตตามปกติในสังคมได้โดยไม่คิดที่จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก (องค์อาสน์ เจริญสุข, 2553, หน้า 15-16)

วัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญา (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 846-848) มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อการแก้แค้นตอบแทนเป็นวิธีการที่มีมาแต่เดิม ซึ่งมองว่าเมื่อบุคคลใดกระทำการใดอันเป็นความผิดต่อกฎหมาย บุคคลผู้กระทำการนั้นจะต้องได้รับการตอบแทนที่รุนแรงเพื่อให้บุคคลอื่นในสังคมมีความเชื่อมั่นในกฎหมาย
2. เพื่อการข่มขู่ยับยั้ง เป็นวิธีการที่ทำการข่มขู่ต่อผู้กระทำความผิดเองเพื่อไม่ให้กระทำความผิดในลักษณะนั้นซ้ำอีก รวมถึงเป็นการข่มขู่บุคคลอื่นทั่วไปในสังคมให้เกิดความกลัวต่อโทษและไม่กล้าที่จะกระทำความผิดในลักษณะเดียวกันกับผู้กระทำความผิด
3. เพื่อการปกป้องคุ้มครองสังคมให้พ้นจากภัยอันตรายเป็นวิธีการลงโทษที่ตัดโอกาสของผู้กระทำความผิดในการกลับตนเป็นคนดี โดยที่ผู้กระทำความผิดไม่สามารถที่จะกระทำความผิดได้อีกชั่วระยะเวลาหนึ่งหรือตลอดไป วิธีการลงโทษ เช่น ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต
4. เพื่อแก้ไขตัวผู้กระทำความผิด เป็นวิธีการลงโทษที่เน้นที่ตัวผู้กระทำความผิด ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การบำบัด การฟื้นฟู การอบรม การให้ความรู้ เป็นต้น การลงโทษเหล่านี้จะช่วยให้ผู้กระทำความผิดเข้าใจว่าควรประพฤติตนแบบใดในสังคม ถือเป็น การให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดในการกลับตนเป็นคนดีของสังคม

ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญา

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่ต้องมีสภาพบังคับหรือบทกำหนดโทษ จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาเรื่องของทฤษฎีการลงโทษทางอาญาเพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง ซึ่งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นตอบแทน (Retribution theory)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นตอบแทน ได้เริ่มต้นเกิดขึ้นจากมนุษย์ที่มีจิตสำนึกว่าเมื่อมีบุคคลใดกระทำการใดอันผิดต่อกฎหมายส่งผลให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายแก่บุคคลหนึ่งหรือกลุ่มบุคคลหนึ่งในสังคม บุคคลผู้ก่อให้เกิดความเสียหายจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ด้วยการแก้แค้นตอบแทน ซึ่งในการแก้แค้นตอบแทนนี้ต้องมีการวัดอัตราส่วนของโทษจากการกระทำผิดของผู้กระทำความผิด ปัจจุบันทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นตอบแทนไม่ได้หมายความว่า ตาต่อตา ฟันต่อฟัน (An eye for an eye, a tooth for a tooth) เท่านั้นแต่ยังหมายความรวมถึงการกำหนดกฎหมายเพื่อให้การลงโทษมีความเหมาะสม นอกจากนี้ยังส่งผลด้านการป้องกันสังคมอีกด้วย (อภีรัตน์ เพ็ชรศิริ, 2553, หน้า 84-85, 89)

สำนักคลาสสิก (Classical School) ได้มีอิทธิพลต่อทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นตอบแทนเป็นอย่างมาก ตามแนวความคิดที่ว่า ผู้กระทำความผิดที่ละเมิดต่อศีลธรรม กฎเกณฑ์ทางสังคมจะต้องถูกลงโทษเป็นการตอบแทนการที่เขาได้กระทำความผิด ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้แค้นตอบแทนจึงมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษ (ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2554, หน้า 12-13) ดังนี้

1.1 เพื่อเป็นการตอบแทนการกระทำของผู้กระทำความผิด

1.2 เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของผู้กระทำความผิด อันจะทำให้บุคคลอื่นในสังคมไม่กล้าที่จะกระทำความผิด เพราะเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายและสังคมก็จะเคารพกฎหมายมากขึ้น

1.3 เพื่อให้เกิดความยุติธรรมต่อคนในสังคม

2. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งหรือการป้องปราม (Deterrence theory)

เริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่ศตวรรษที่ 18 ตามแนวความคิดของสำนักคลาสสิก (Classical school) จากคำกล่าวของ ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) ที่กล่าวไว้ว่า การลงโทษไม่ควรทรมานผู้กระทำความผิด แต่ควรป้องกันบุคคลอื่นไม่ให้กระทำความผิด และความรุนแรงของการลงโทษควรเหมาะสมในการที่จะยับยั้งบุคคลอื่น (องค์อาสน์ เจริญสุข, 2553, หน้า 19)

เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น นอกจากจะต้องลงโทษผู้กระทำความผิดแล้วยังต้องนำวิธีการลงโทษรูปแบบอื่นที่เป็นการข่มขู่ยับยั้งหรือป้องปราม ไม่ให้มีการกระทำความผิดนั้นอีก

เพื่อให้สังคมเกิดความกลัวว่าจะถูกลงโทษตามกฎหมายในกรณีที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น (ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2554, หน้า 20)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งหรือการป้องปรามเดิมเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดด้วยวิธีการที่รุนแรง เพื่อป้องปรามทั้งผู้กระทำความผิดเองและบุคคลอื่น ไม่ให้กระทำการอันเป็นความผิดต่อกฎหมาย การดิเนอร์ นักนิติศาสตร์ กล่าวว่าปัจจุบัน หากมีการนำเอาทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งหรือการป้องปรามมาใช้ในการลงโทษอาจได้ผล เพราะความกลัวของสังคมที่กลัวว่าจะถูกลงโทษจะส่งผลให้การกระทำความผิดลดลง โดยปรับเปลี่ยนวิธีการลงโทษให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบัน (อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, 2556, หน้า 89-91)

วัตถุประสงค์ของทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งหรือการป้องปราม 2 ประการ (ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2554, หน้า 21-22) ดังนี้

1. เพื่อข่มขู่ยับยั้งหรือการป้องปรามโดยเฉพาะ (Specific deterrence) เป็นการลงโทษที่เน้นไปยังตัวของผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลนั้นกลับมากระทำความผิดวนลักษณะเดิมซ้ำได้อีก

2. เพื่อข่มขู่ยับยั้งหรือการป้องปรามโดยทั่วไป (General deterrence) เป็นการลงโทษเพื่อให้บุคคลอื่นในสังคมได้เห็นเป็นตัวอย่าง จะได้ไม่กระทำความผิดต่อกฎหมายเพราะกลัวการลงโทษ

ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) เองได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อการข่มขู่ไว้ในหนังสือ “On crimes and punishments” ไว้ว่าการลงโทษนั้นมีความจำเป็น เพราะหากไม่มีการลงโทษก็จะไม่สามารถควบคุมการกระทำอันเป็นความผิดได้เลย สังคมก็จะเกิดความวุ่นวายและไม่สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้ การลงโทษจึงเป็นการป้องกันสังคมไม่ให้เสียหาย เพื่อให้การข่มขู่มีประสิทธิภาพควรทำการลงโทษโดยที่สังคมต้องร่วมรับรู้ถึงการลงโทษนั้นด้วย ซึ่งการลงโทษก็ต้องมีความเหมาะสมกับการกระทำความผิดด้วย

3. ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation theory)

เริ่มเกิดขึ้นในยุคสมัยที่วิวัฒนาการทางด้านวิทยาศาสตร์มีความเจริญก้าวหน้าทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู จึงมุ่งเน้นไปทำการศึกษาด้านบุคคลผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล เพื่อศึกษาถึงสาเหตุในการกระทำความผิด ปัจจัยที่ส่งผลให้บุคคลกระทำความผิด โดยอาจจะทำการศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด สภาพแวดล้อม อายุ สติปัญญา เป็นต้น และนำผลจากการศึกษาที่ได้มาพิจารณาเพื่อค้นหาวิธีการลงโทษด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้เกิดความเหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิด เนื่องจากทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูมีความ

ประสงค์ที่แก้ไขตัวผู้กระทำความผิดให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตตามปกติในสังคมได้ และไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก (ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2554, หน้า 31)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูเป็นศูนย์รวมแนวความคิดต่าง ๆ โดยเห็นว่า มนุษย์มีการกระทำได้นั้น เนื่องจากสาเหตุในอดีตจึงส่งผลให้เกิดการกระทำขึ้นในปัจจุบัน การที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำต้องทำการศึกษาถึงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด วิธีการลงโทษที่จะนำมาใช้ต้องมีลักษณะเป็นการบำบัดตัดโอกาส หรือจำกัดความสามารถในการกระทำความผิด ทั้งต้องทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด (อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ, 2556, หน้า 92)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟูมีหลักการการลงโทษที่สำคัญ 5 ประการ (ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2554, หน้า 34-35) ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. ป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดประสบกับสิ่งที่จะทำให้ทำลายตัวผู้กระทำความผิด
 2. ใช้มาตรการอื่นแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น เช่น การกักขังแทนค่าปรับ
- การคุมประพฤติ
3. โทษที่จะลงต้องมีความเหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลเท่านั้นต้องพิจารณาจากการกระทำของผู้กระทำความผิดแต่ละคน
 4. กรณีที่ผู้กระทำความผิดสามารถแก้ไขพฤติกรรมตนเองได้ ควรหยุดการลงโทษ เช่น พักการลงโทษ
 5. ในระหว่างการลงโทษควรมีการให้ความรู้แก่ผู้กระทำความผิด เช่น มีการฝึกอาชีพในระหว่างจำคุก การอบรมฝึกนิสัย การสอนหนังสือ ให้ผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษนั้นมีอาชีพ มีความรู้ติดตัวเพื่อนำมาประกอบอาชีพไว้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ และจะได้ไม่กลับมากระทำความผิดซ้ำอีก

ตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู เน้นที่ตัวผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นการลงโทษโดยหาวิธีการที่เหมาะสม เพื่อนำมาแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดมากกว่าการลงโทษที่เป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพบางประการของผู้กระทำความผิด หรือตัดโอกาสในการกลับตัวเป็นคนดีของผู้กระทำความผิด

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญามีความเหมาะสมแก่การนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดบทลงโทษทางอาญา ได้แก่ ทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู เพราะในการกำหนดบทลงโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดต้องคำนึงถึงพฤติกรรม สภาพแวดล้อม อายุ สติปัญญา ของผู้กระทำความผิดประกอบด้วย เพื่อให้มีการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิด และเพื่อเป็นการให้โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดในการที่จะกลับตนเป็นพลเมืองที่ดี

ของสังคม แต่ทั้งนี้ยังต้องอาศัย นำทฤษฎีการลงโทษเพื่อการแก้ไขฟื้นฟู มาพิจารณาประกอบในการที่จะกำหนดบทลงโทษด้วย เพื่อให้การกำหนดบทลงโทษนั้นมีรูปแบบของการลงโทษหลากหลายตามความเหมาะสมกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน และทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งหรือการป้องปราม เพื่อป้องปรามทั้งผู้กระทำความผิดเองและบุคคลอื่นไม่ให้กระทำการอันเป็นความผิดต่อกฎหมาย ซึ่งเป็นการลงโทษโดยเน้นไปยังตัวของผู้กระทำความผิด เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลนั้นกลับมากระทำความผิดวนลักษณะเดิมซ้ำได้อีก และเพื่อให้สังคมเกิดความกลัวว่าจะถูกลงโทษตามกฎหมายหากได้มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

บทที่ 3

ความรับผิดทางอาญาในการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายอาญา

การวินิจฉัยความรับผิดตามกฎหมาย

การที่บุคคลใดจะต้องรับผิดทางอาญาตามกฎหมายอาญาหรือไม่ โดยหลักต้องพิจารณาถึงการกระทำของบุคคลนั้นว่าการกระทำดังกล่าวเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นความผิดหรือไม่ ซึ่งจะพิจารณาจากโครงสร้างความรับผิดทางอาญา (Structure of crime) (สุชากร วนิชย์ศิริกุล, 2555, หน้า 7)

โครงสร้างความรับผิดทางอาญา หมายถึง เครื่องมือทางกฎหมายที่ใช้ในการตรวจสอบและพิสูจน์ว่าการกระทำของผู้กระทำเป็นการกระทำที่เป็นความผิดตามกฎหมายอาญาหรือไม่ โดยมีเงื่อนไขที่ใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยว่าผู้กระทำความผิดจะต้องรับผิดตามกฎหมายอาญาหรือไม่ ซึ่งถือว่าเป็นเงื่อนไขในการที่จะลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งโครงสร้างความรับผิดทางอาญาที่จะใช้เป็นหลักในการพิจารณานั้นในแต่ละประเทศจะมีองค์ประกอบที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่าระบบกฎหมายของแต่ละประเทศ (สุกัซลี เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2556, หน้า 55)

ดังนั้น โครงสร้างความรับผิดทางอาญา จึงสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระบบได้แก่ โครงสร้างความรับผิดทางอาญาตามระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ (Common law) เช่น ประเทศอังกฤษ และโครงสร้างความรับผิดทางอาญาตามระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil law) เช่น ประเทศไทย ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งโครงสร้างความรับผิดทางอาญา จะมีความแตกต่างกันตามกฎหมายและตามแนวความคิดของแต่ละประเทศ

1. โครงสร้างความรับผิดทางอาญาตามกฎหมายของประเทศไทย

เมื่อมีผู้กระทำความผิดโดยกระทำการอันใดขึ้นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายอาญา ต้องพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดจะมีความรับผิดทางอาญาตามกฎหมายอาญาหรือไม่ หากพิจารณาแล้วผู้กระทำมีความรับผิดตามกฎหมายอาญาผู้กระทำก็ต้องรับโทษทางอาญาตามกฎหมายอาญา ในการพิจารณาวินิจฉัยจึงต้องพิจารณาจากโครงสร้างความรับผิดทางอาญา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 โครงสร้าง (เกียรติจิตร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 86) ดังต่อไปนี้

- 1.1 การกระทำนั้นครบองค์ประกอบตามที่กฎหมายบัญญัติ
- 1.2 การกระทำนั้นไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด
- 1.3 การกระทำนั้นไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ

โครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญา ข้อที่ 1 : การกระทำนั้นครบองค์ประกอบตามที่กฎหมายบัญญัติ คือ การกระทำของผู้กระทำความผิด ต้องครบทั้งองค์ประกอบภายนอกและองค์ประกอบภายในของความผิดนั้น ๆ และผลของการกระทำต้องมีความสัมพันธ์กับการกระทำของผู้กระทำความผิดด้วย

องค์ประกอบภายนอกของความผิดในแต่ละฐานความผิด โดยส่วนใหญ่จะมีองค์ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

1.3.1 ผู้กระทำ คือ ผู้กระทำที่จะรับผิดชอบทางอาญาได้จะต้องมีฐานะเป็นบุคคล เพราะโทษทางอาญามีสภาพในการบังคับเอาแก่ตัวผู้กระทำ และทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดในส่วน

ของโทษที่เป็นการบังคับเอาแก่ทรัพย์สินนั้นแสดงให้เห็นว่าผู้กระทำความผิดอาจเป็นนิติบุคคลได้ ผู้กระทำความผิดแยกได้ดังต่อไปนี้

1.3.1.1 ผู้กระทำความผิดเอง หมายถึง ผู้กระทำนั้น ได้ลงมือกระทำความผิดเอง ซึ่งอาจมีการใช้บุคคลอื่นที่ไม่มีอาการกระทำเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด เช่น การสะกดจิต หรืออาจจะมีการใช้สัตว์เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด เช่น เจ้าของสุนัขส่งสุนัขของตนให้ไปกัดบุคคลอื่น (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 128)

1.3.1.2 ผู้กระทำความผิดเองโดยอ้อม หมายถึง ผู้ที่ใช้หรือหลอกให้บุคคลอื่นกระทำความผิด ไม่ว่าผู้ที่ถูกใช้หรือถูกหลอกจะได้กระทำความผิดโดยมีเจตนาหรือโดยประมาทต่อผู้เสียหายก็ตาม ซึ่งผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดต่อผู้เสียหายเท่านั้นจึงจะถือว่าผู้กระทำความผิดนั้น เป็นผู้กระทำความผิดเองโดยอ้อม (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 129-136)

1.3.1.3 ผู้ร่วมกระทำความผิด หมายถึง บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด โดยต้องมีบุคคลผู้กระทำความผิดร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ไม่ว่าจะกระทำความผิดในฐานใดก็ตาม เช่น ฐานฉ้อโกง ฐานฉ้อโกง หรือฐานผู้สนับสนุน (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 136)

1.3.2 การกระทำ หมายถึง การเคลื่อนไหวร่างกายหรือการไม่เคลื่อนไหวร่างกาย โดยรู้สำนึกในการกระทำ คือการกระทำต้องอยู่ภายใต้การบังคับของจิตใจของผู้กระทำโดยที่ผู้กระทำได้มีการคิด ตกลงใจตามที่คิด และลงมือกระทำ (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 96) ซึ่งการกระทำด้วยการเคลื่อนไหวร่างกายผู้กระทำสามารถทำได้หลายวิธี ส่วนการกระทำด้วยการไม่เคลื่อนไหวร่างกาย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การกระทำโดยการงดเว้น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคท้าย ซึ่งหมายความว่า เป็นการไม่เคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก อันเนื่องมาจากผู้กระทำมีหน้าที่โดยเฉพาะที่ต้องกระทำเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดผลขึ้นซึ่งการงดเว้นอาจ

เกิดจากการกระทำโดยเจตนาหรือประมาทก็ได้ (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 104,111) และการกระทำโดยการละเว้น เป็นกรณีที่ผู้กระทำมีหน้าที่โดยทั่วไปที่ต้องกระทำกรอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ผู้กระทำเลือกที่จะไม่กระทำ จึงถือเป็นการละเว้น (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 120) ทั้งนี้การกระทำในที่จะถือว่าเป็นความผิดได้ ต้องเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าการกระทำ เช่นนั้นเป็นความผิดต่อกฎหมายอาญาด้วย (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 143)

1.3.3 วัตถุประสงค์ของการกระทำ หมายถึง สิ่งที่ผู้กระทำประสงค์ที่จะกระทำต่อสิ่งนั้น เช่น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 382 วัตถุประสงค์ของการกระทำได้แก่ สัตว์ (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 144)

องค์ประกอบภายนอก คือ สิ่งที่อยู่ภายนอกที่สามารถมองเห็นได้ (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 148) ดังนั้นการกระทำที่ครบองค์ประกอบภายนอก หมายถึง การกระทำตามความเป็นจริงของผู้กระทำ ความผิดนั้นครบองค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานนั้น ๆ ทุกข้อ แต่การกระทำที่ขาดองค์ประกอบภายนอกคือเพียงแต่การกระทำตามความเป็นจริงขาดองค์ประกอบภายนอกข้อใดข้อหนึ่งไป ถือว่าขาดองค์ประกอบภายนอกแล้ว (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 145)

องค์ประกอบภายใน คือ สิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของผู้กระทำ ความผิด ซึ่งไม่สามารถมองเห็นได้ ในการพิจารณาจึงต้องพิจารณาพฤติการณ์อื่น ๆ ของผู้กระทำ ความผิดที่แสดงออกมาให้ปรากฏประกอบการพิจารณาด้วย เพื่อให้ง่ายต่อการพิจารณาถึงสภาพของจิตใจในขณะที่กระทำ ความผิดของผู้กระทำ ความผิด (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 148)

ความรับผิดทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภายในตามกฎหมายไทย ได้แก่

1. ความรับผิดเกี่ยวกับการกระทำโดยเจตนา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1.1 เจตนาตามความเป็นจริง

เจตนาตามความเป็นจริง คือ กรณีที่ผู้กระทำ ความผิดได้กระทำการใด โดยรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิดและขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคสองและวรรคสาม

1.2 เจตนาโดยผลของกฎหมาย

เจตนาโดยผลของกฎหมาย คือ กรณีที่ผู้กระทำ ความผิดได้กระทำการใด โดยรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด แต่ไม่ได้ประสงค์ต่อผล หรือไม่ได้เล็งเห็นผลของการกระทำนั้น อันเป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยให้ถือว่า การกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยมีเจตนาแก่บุคคลที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 60 เป็นเรื่อง

ของการกระทำโดยพลาด หมายความว่า แม้ผลจะเกิดขึ้นตามความประสงค์ของผู้กระทำความผิดแล้วก็ตาม แต่หากผลนั้นไปเกิดแก่อีกบุคคลหนึ่งโดยพลาดไป ผู้กระทำก็จะต้องรับผิดชอบในผลนั้นด้วยความรับผิดชอบเกี่ยวกับการกระทำโดยเจตนาอันให้ความสำคัญกับเรื่องของสถานะทางจิตใจของผู้กระทำความผิดเป็นหลัก โดยพิจารณาเรื่องของเจตนาที่อยู่ภายใต้จิตใจของผู้กระทำความผิด การกระทำความผิดตามกฎหมายที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ส่วนใหญ่เกิดจากเจตนาของผู้กระทำความผิดทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดต่อมนุษย์ด้วยกันเอง หรือกระทำความผิดต่อสัตว์ เช่น การฆ่าข่มขืน การทรมานสัตว์จนตาย ดังนั้นการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาต้องพิจารณาปัจจัยหลาย ๆ อย่างประกอบกันเพื่อจะได้กำหนดโทษได้อย่างเหมาะสมกับการกระทำความผิดและการกระทำโดยเจตนาถือเป็นหลักขององค์ประกอบภายในของความผิดฐานต่าง ๆ ตามกฎหมาย

2. ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาท

การกระทำโดยประมาทตามประเทศคอมมอนลอว์ (Common law) ได้มีการแยกการกระทำโดยประมาทออกเป็น 2 ประเภท (เกียร์ติจอร์ วจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 291) ได้แก่

2.1 การกระทำโดยประมาทธรรมดา (Negligence) หมายถึง ความประมาทเลินเล่อ ความสะเพร่า ความไม่ใช้ความระมัดระวังตามสมควร จึงก่อให้เกิดความเสียหายที่อาจเกิดจากความต้องการของผู้กระทำความผิด

2.2 การกระทำโดยประมาทโดยจงใจ (Recklessness) หมายถึง ความประมาทที่เกิดจากการที่ผู้กระทำนั้นรู้สึกว่าการกระทำนั้นอาจก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น แต่ผู้กระทำคิดว่าผลนั้นไม่น่าจะเกิดขึ้นได้เพราะตนสามารถหลีกเลี่ยงไม่ได้ผลนั้นเกิดขึ้นได้

ส่วนการกระทำโดยประมาท ตามกฎหมายของประเทศไทยที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ (Civil law) ได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคสี่ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “การกระทำโดยประมาทได้แก่ การกระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่” จะเห็นได้ว่าประเทศไทยไม่ได้มีการแบ่งแยกประเภทเรื่องของการประมาทไว้โดยเฉพาะ เพราะมาตรา 59 วรรคสี่ ได้รวมการกระทำโดยประมาทธรรมดากับการกระทำโดยประมาทโดยจงใจไว้ด้วยกัน (เกียร์ติจอร์ วจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 291)

เมื่อได้พิจารณาตามมาตรา 59 วรรคสี่แล้วอาจกล่าวได้ว่า การกระทำโดยประมาท ไม่ใช่การกระทำโดยเจตนา ฉะนั้นการกระทำโดยประมาทจึงไม่อาจมีการพยายามการกระทำความผิด

โดยประมาทได้ การกระทำโดยประมาท ถือว่าเป็นข้อยกเว้นตามกฎหมายในกรณีที่ถูกกฎหมายได้ บัญญัติไว้โดยเฉพาะให้ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบตามกฎหมายในกระทำโดยประมาทของตน การพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการกระทำโดยประมาทหรือไม่ ต้องพิจารณาจาก องค์ประกอบดังนี้ (หยุด แสงอุทัย , 2556)

องค์ประกอบข้อที่ 1. ต้องเป็นการกระทำความผิดที่มีใจโดยเจตนา คือ ผู้กระทำได้กระทำการอย่างใด ๆ ไปโดยมิได้มีเจตนา ไม่ว่าจะเจตนาประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผล

องค์ประกอบข้อที่ 2. กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง ซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ คือ จะพิจารณาจากภาวะที่ผู้กระทำประสพอยู่ในขณะนั้น ว่าผู้กระทำควรใช้ความระมัดระวังตามวิสัยและพฤติการณ์อย่างไร ดังนี้

1. ความระมัดระวังตามวิสัย คือ ผู้กระทำจะมีวิสัยที่จะใช้ความระมัดระวังได้เพียงใด

วิสัยของคนธรรมดา เป็นการแยกวิสัยตาม อายุ เพศ การศึกษา การอบรม และอื่น ๆ ตามพฤติการณ์ของบุคคล ที่เท่าเทียมกับผู้กระทำทุกประการเป็นเครื่องวัด เพราะการกระทำอย่างเดียวกันอาจเป็นการประมาทสำหรับบุคคลหนึ่ง และอาจเป็นการไม่ประมาทสำหรับอีกบุคคลหนึ่ง ก็ได้

วิสัยของบุคคลผู้มีวิชาชีพ เป็นการพิจารณาว่าปกติผู้ที่มีวิชาชีพเช่นนั้น สามารถใช้ความระมัดระวังได้เพียงใด ขนาดไหน ตามพฤติการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจแตกต่างกันที่สถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วย

2. ความระมัดระวังตามพฤติการณ์ คือ เนื่องจากพฤติการณ์ที่แตกต่างกัน บุคคลก็อาจใช้ความระมัดระวังที่แตกต่างกัน

สำหรับองค์ประกอบข้อที่ 2 ต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำขาดทั้งความระมัดระวังตามวิสัย และขาดความระมัดระวังตามพฤติการณ์ประกอบกัน

องค์ประกอบข้อที่ 3 ผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

คือผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังตามองค์ประกอบข้อที่ 2 แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

ในส่วนเรื่องของผลของการกระทำต้องสัมพันธ์กับการกระทำของผู้กระทำความผิด ตามหลักเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (Causation) ก่อนที่จะพิจารณาถึงเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล การกระทำต้องครบทั้งองค์ประกอบภายนอกและภายในของความผิดฐานนั้น ๆ มาก่อนแล้ว (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 311)

จากที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นเรื่องของการกระทำ โดยเจตนา (จงใจ) ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคท้าย และการกระทำโดยประมาท ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ จะเห็นได้ว่าจะมีความแตกต่างกันต่อไปนี้

ตารางที่ 3-1 ความแตกต่างระหว่างการกระทำโดยเจตนา (จงเว้น) กับการกระทำโดยประมาท

เจตนา(จงเว้น)	ประมาท
1. ผู้กระทำได้รู้สำนึกในการกระทำของตน ซึ่งอาจเป็นการกระทำโดยการเคลื่อนไหวหรือการไม่เคลื่อนไหวร่างกายก็ได้	1. ผู้กระทำได้รู้สำนึกในการกระทำของตน ซึ่งเป็นการกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังจกต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่
2. ผู้กระทำย่อมถึงเห็นผลหรือประสงค์ต่อผลของการกระทำนั้นได้	2. ผู้กระทำไม่อาจถึงเห็นผลหรือไม่ประสงค์ต่อผลของการกระทำนั้น
3. ผู้กระทำมีหน้าที่ต้องกระทำเพื่อป้องกันผล	3. ผู้กระทำไม่มีหน้าที่ในการป้องกันผลที่จะเกิดขึ้น
4. หากผู้กระทำได้กระทำไปโดยเจตนา (จงเว้น) แต่ผลไม่เกิดขึ้นตามเจตนา ผู้กระทำได้รับผิดฐานพยายาม	4. หากผู้กระทำได้กระทำไปโดยประมาท แต่ผลไม่เกิดขึ้น ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดฐานพยายาม เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดฐานพยายามกระทำโดยประมาท
ตัวอย่าง: นาย เอ จูงคนตาบอดข้ามถนนแต่กลับปล่อยคนตาบอดไว้กลางถนน เพราะรีบวิ่งไปขึ้นรถประจำทาง กรณีเช่นนี้ถือว่านาย เอ ได้ลงมือช่วยเหลือ จึงมีหน้าที่ที่ต้องช่วยเหลือตลอด โดยการพาคนตาบอดข้ามถนนอย่างปลอดภัยที่นาย เอ ทั้งคนตาบอดไว้เช่นนั้นถือเป็นการจงเว้นไม่กระทำในสิ่งซึ่งตนมีหน้าที่ต้องกระทำเพื่อป้องกันผลมิให้คนตาบอดถูกรถชน ซึ่งเป็นหน้าที่อันเกิดจากการกระทำก่อน ๆ ของตน คือการอาสาจูงคนตาบอดข้ามถนน (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551)	ตัวอย่าง : นาย ก. ผู้เป็นเจ้าของช้างได้ใช้เชือกผูกช้างไว้ ไม่ดูแลโดยใกล้ชิด เมื่อช้างมีอาการตกมันยอมเป็นสัตว์ร้าย ซึ่งช้างได้เข้าทำร้ายนาย ข. โดยใช้งาเข้าแทงไปที่ลำตัวของนาย ข. จนได้รับอันตรายสาหัส เช่นนี้ถือว่าการกระทำของนาย ก. ผู้เป็นเจ้าของช้างได้กระทำไปด้วยความประมาท โดยการปล่อยปละละเลยไม่ดูแลช้างของตนให้ดี (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 299)

หลักเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2551, หน้า 314-315) มีดังต่อไปนี้

1. กรณีผลที่เกิดขึ้นเป็นผลโดยตรงเช่นนี้ผู้กระทำได้รับผิดชอบในผลนั้น ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีเงื่อนไข (The condition theory)

2. กรณีที่ผลทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบในผลนั้น เมื่อผลนั้นเป็นผลโดยตรง และเป็นผลธรรมดาตามทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม (Theory of adequate cause)

3. กรณีที่ผลไม่ได้ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น แต่เป็นผลที่เกิดจากเหตุแทรกแซง (Intervening cause) ตามทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม (Theory of adequate cause) ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบในผลนั้นเมื่อเป็นผลโดยตรง ที่วิญญูชนสามารถคาดหมายได้

ทฤษฎีเงื่อนไข คือ ถ้าไม่มีการกระทำ ผลก็จะไม่เกิดขึ้น ถือว่าผลเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น แต่หากไม่มีการกระทำ ผลยังเกิดขึ้น ถือว่าผลนั้นเกิดขึ้นจากการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งของผู้กระทำ

ทฤษฎีเหตุที่เหมาะสม คือ ต้องพิจารณาว่าการกระทำของผู้กระทำความผิด สมควรก่อให้เกิดผลนั้นโดยทั่วไปหรือไม่ ซึ่งจะใช้ในกรณีที่ผลของการกระทำความผิดนั้นทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น และในกรณีที่ผลเกิดจากเหตุแทรกแซง (Intervening cause) (เกียรติจักร วัจนะ สวัสดิ์, 2551, หน้า 332-333)

โครงสร้างความรับผิดทางอาญา ข้อที่ 2 การกระทำนั้น ไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด (เกียรติจักร วัจนะ สวัสดิ์, 2551, หน้า 88)

เมื่อการกระทำของผู้กระทำความผิดได้ผ่านการพิจารณาโครงสร้างความรับผิดทางอาญา ข้อที่ 1 มาแล้ว ก็จะต้องมาพิจารณาถึงโครงสร้างความรับผิดทางอาญาข้อที่ 2 ว่าการกระทำของผู้กระทำความผิดนั้นมีกฎหมายยกเว้นความผิดให้หรือไม่ หากพิจารณาได้ความว่าการกระทำของผู้กระทำความผิดนั้นมีกฎหมายยกเว้นความผิดไว้ กรณีเช่นนี้ย่อมทำให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดตามกฎหมาย หมายความว่าไม่มีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจแก่ผู้กระทำความผิดที่สามารถกระทำการนั้นได้ โดยถือว่าการกระทำที่ได้กระทำไปแล้วไม่มีความผิด

กรณีที่กฎหมายยกเว้นความผิดไว้ เช่น

1. กรณีที่กฎหมายได้บัญญัติยกเว้นความผิดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 68 เรื่องของการป้องกัน
2. กรณีที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เช่น หลีกทั่วไป หลักความยินยอม

โครงสร้างความรับผิดทางอาญา ข้อที่ 3 การกระทำนั้น ไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ (เกียรติจักร วัจนะ สวัสดิ์, 2551, หน้า 91)

เมื่อได้พิจารณาโครงสร้างความรับผิดทางอาญาข้อที่ 1 และข้อที่ 2 แล้ว จะต้องพิจารณาต่อไปว่า การกระทำนั้นไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษตามโครงสร้างความรับผิดทางอาญาข้อ 3 หรือไม่

หากพิจารณาแล้วไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษให้ การกระทำของผู้กระทำจะถือว่าเป็นความผิดและต้องรับโทษตามกฎหมายอาญา แต่ถ้าการกระทำนั้นไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 67 เรื่องการกระทำด้วยความจำเป็น

ในการพิจารณาถึงโครงสร้างความรับผิดทางอาญา เมื่อการกระทำนั้นครบองค์ประกอบตามที่กฎหมายบัญญัติ ไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด และไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษเช่นนี้ ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดและถูกลงโทษทางอาญาตามกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตามหากการกระทำผิดที่ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษนั้นมีเหตุผลโทษตามกฎหมาย ผู้กระทำความผิดย่อมได้รับการลดโทษซึ่งหมายความว่าผู้กระทำความผิดจะได้รับการลงโทษที่น้อยลง ซึ่งจะได้รับการลงโทษน้อยลงเพียงใดเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลที่ต้องพิจารณาโดยใช้ดุลพินิจในการลดโทษ

โครงสร้างความรับผิดทางอาญาตามกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส การวินิจฉัยความรับผิดตามโครงสร้างความรับผิด

เป็นการวินิจฉัยความรับผิดตามแนวความคิดแบบดั้งเดิม (Classic theory) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน (ชานนท์ ศรีสาตร์, 2545, หน้า 4-6) ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบทางกฎหมาย (Elément Légal)

การกระทำของบุคคลจะเป็นความผิดและต้องรับโทษตามกฎหมายอาญา ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิดและต้องรับโทษตามกฎหมาย องค์ประกอบทางกฎหมายนี้เป็นไปตามหลักที่ว่า “ไม่มีกฎหมาย ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ” นั่นเอง

2. องค์ประกอบทางการกระทำ (Elément matériel)

การกระทำของบุคคลที่แสดงออกมาด้วยวิธีการต่าง ๆ อันเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายอันถือว่าเป็นความผิด รวมถึงการกระทำที่กฎหมายห้ามมิให้กระทำ หรือการละเว้นการที่ต้องกระทำตามที่กฎหมายบัญญัติ โดยไม่คำนึงถึงผลของการการกระทำผิดนั้น

3. องค์ประกอบทางจิตใจ (Elément moral)

การกระทำของบุคคลที่แสดงออกให้ปรากฏ ล้วนมีความสัมพันธ์ทางด้านจิตใจของผู้กระทำด้วย เพราะจิตใจเป็นตัวกำหนดให้ผู้กระทำกระทำการใด ๆ ออกมาว่าเป็นการกระทำโดยเจตนา หรือประมาท เพราะจะส่งผลถึงความรับผิดทางอาญาและบทลงโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด

เมื่อการกระทำของผู้กระทำความผิดครบองค์ประกอบตามโครงสร้างความรับผิดข้างต้นแล้ว ยังต้องพิจารณาถึง “เหตุที่ไม่ต้องรับผิด” (L'impunité de l'infraction) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. การกระทำความผิด เป็นการพิจารณาจากการกระทำของผู้กระทำความผิดเท่านั้น หากผู้กระทำมีอำนาจที่จะกระทำการนั้นได้ตามกฎหมาย หรือเหตุยกเว้นโทษ (Justification) เช่น การกระทำโดยจำเป็น การกระทำโดยป้องกัน

2. ตัวผู้กระทำความผิด

ผู้กระทำความผิด (Le delinquent) หมายถึงผู้ที่กระทำการใดอันเป็นความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และต้องรับโทษตามกฎหมายสำหรับการกระทำนั้น ๆ ไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะกระทำความผิดด้วยตนเอง หรือไม่ได้กระทำความผิดด้วยตนเองแต่ได้ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ในการกระทำความผิดนั้น (ชานนท์ ศรีสาตร์, 2545, หน้า 8) เป็นการพิจารณาถึงตัวผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะ ซึ่งจะพิจารณาว่าผู้กระทำความผิดมีความวิกลจริต หรือถูกบังคับให้กระทำความผิด หรือผู้กระทำความผิดเป็นเด็ก แต่ไม่รวมถึงบุคคลอื่นที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดด้วย ซึ่งการพิจารณาถึงตัวผู้กระทำความผิดในที่นี้จะถือเป็นเหตุส่วนตัวของผู้กระทำความผิดเท่านั้น ที่ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ต้องรับโทษตามกฎหมาย แต่ทั้งนี้ยังถือว่าผู้กระทำความผิดมีความผิดตามกฎหมาย

โทษทางอาญาตามกฎหมาย

โทษทางอาญาตามกฎหมายไทย

ประมวลกฎหมายอาญาของไทย ได้มีการบัญญัติถึงเรื่องโทษทางอาญาไว้ในมาตรา 18 ดังนี้

1. โทษประหารชีวิต
2. โทษจำคุก
3. โทษกักขัง
4. โทษปรับ
5. โทษริบทรัพย์สิน

จากที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น จะเห็นว่าโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด เป็นโทษที่มีสภาพบังคับที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำความผิดในเรื่องใดตามกฎหมายอาญา ซึ่งการกระทำความผิดจะเป็นตัวกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด โดยพิจารณาถึงความร้ายแรงของการกระทำ และความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ

โทษทางอาญาแต่ละประเภทมีสภาพบังคับแก่ผู้กระทำความผิดแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระทำความผิดในแต่ละฐานความผิดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ (โครงการ

พัฒนามาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับและมาตรการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา, 2551, หน้า 8-9) ดังต่อไปนี้

โทษประหารชีวิต เป็นโทษทางอาญาที่บังคับเอาแก่ตัวผู้กระทำความผิดเท่านั้น ใช้กับการกระทำความผิดที่มีลักษณะร้ายแรง ส่งผลกระทบต่อสังคม เช่น ความผิดเกี่ยวกับชีวิต มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้กระทำความผิดหมดโอกาสในการกลับตัวเป็นคนดีของสังคมโดยทำให้ตัวผู้กระทำความผิดหายไปจากสังคม

โทษจำคุก และ โทษกักขัง เป็นโทษทางอาญาที่บังคับเอาแก่เสรีภาพของผู้กระทำความผิด ใช้กับการกระทำความผิดที่มีลักษณะทั่วไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ และการกระทำความผิดนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคม การลงโทษจำคุกหรือโทษกักขัง มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการแก้แค้นผู้กระทำความผิดโดยตัดโอกาสในการใช้ชีวิตตามปกติในสังคมของผู้กระทำความผิดเป็นการชั่วคราว แต่ในระหว่างที่ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษอยู่นั้น หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องต้องมีการใช้มาตรการอื่นเพื่อเป็นการฟื้นฟูสภาพจิตใจให้ความรู้ ฝึกอาชีพ เป็นต้นแก่ผู้ที่ถูกลงโทษเพื่อเป็นการให้โอกาสแก่ผู้ถูกลงโทษอีกครั้งในการที่จะกลับตนเป็นคนดีของสังคมและกลับไปใช้ชีวิตในสังคมตามปกติ

โทษปรับ และโทษริบทรัพย์สิน เป็นโทษทางอาญาที่บังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด แต่โทษทั้งสองนั้นมีวัตถุประสงค์ในการลงโทษที่แตกต่างกันดังนี้

โทษปรับ มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดในลักษณะไม่รุนแรง เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความหยาบช้าและไม่กระทำความผิดอีก

โทษริบทรัพย์สิน มีวัตถุประสงค์ในการลงโทษเพื่อบังคับเอาแก่ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดที่ได้มาจากการกระทำความผิดทั้งหมด เพราะถือว่าเป็นทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

จากที่ได้อธิบายเรื่องของโทษทางอาญาตามกฎหมายไทยในข้างต้น แสดงให้เห็นว่าโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระทำความผิด เหตุแห่งการกระทำความผิด พฤติการณ์ของผู้กระทำความผิด และความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด ซึ่งวิธีการของการลงโทษ หรือมาตรการต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการลงโทษผู้กระทำความผิดได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์และสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเหมาะสมระหว่างการกระทำความผิดและการลงโทษ

2. โทษทางอาญาตามกฎหมายฝรั่งเศส

ปัจจุบันฝรั่งเศสได้ใช้ประมวลกฎหมายอาญาฉบับใหม่ ค.ศ. 1993 กฎหมายอาญาฝรั่งเศสมีวิวัฒนาการที่พัฒนาเรื่องของแนวความคิดทฤษฎีการลงโทษ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิด

ของระบอบเสรีนิยมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อันส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงระบบการลงโทษในฝรั่งเศส ทั้งนี้ยังมี ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria) นักอาชญาวิทยาชาวอิตาลี ซึ่งเห็นว่าการลงโทษที่รุนแรงไม่ใช่วิธีที่จะยับยั้งไม่ให้บุคคลอื่นกระทำความผิด แต่มองว่าการลงโทษจะได้ผลเมื่อการลงโทษได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด รวดเร็ว และไม่ขัดหลักมนุษยชน และนอกจากนี้ยังมี มาร์ค อังเซล (Marc Ancel) นักอาชญาวิทยาที่มีอิทธิพลต่อเรื่องการลงโทษในปัจจุบันของฝรั่งเศส ซึ่งเห็นว่าการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิดจะเป็นผลสำเร็จเมื่อมีการพัฒนาเรื่องของมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามแนวความคิดทฤษฎีป้องกันสังคมใหม่ที่ไม่นำโทษจำคุก แต่เน้นมาตรการการลงโทษรูปแบบอื่นที่เหมาะสมกับพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด (อุทัย อาทิวา, 2554, หน้า 1-2)

การลงโทษในปัจจุบันศาลฝรั่งเศสจะพิจารณาจากความร้ายแรงของการกระทำความผิด และพิจารณาตัวผู้กระทำความผิดด้วย เพื่อให้การลงโทษมีความเหมาะสมมากที่สุด (อุทัย อาทิวา, 2554, หน้า 3)

ลำดับชั้นของโทษตามกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (L' échelle des peines)

เนื่องจากอัตราโทษตามกฎหมายอาญาฝรั่งเศส มีความสอดคล้องกับการแบ่งประเภทความรับผิดชอบ ซึ่งการแบ่งประเภทของความผิดของฝรั่งเศส เรียกว่า การแบ่งประเภทความผิดแบบไตรภาค (Tripartite classification) เป็นการแบ่งประเภทที่เป็นระบบและมีเอกลักษณ์เฉพาะ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม (อุทัย อาทิวา, 2554, หน้า 4-6) ดังต่อไปนี้

1. ความผิดออกฤทธิ์โทษ (Les crimes)

ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ.1993 มาตรา 131-1 ได้แก่ ความผิดที่มีระวางโทษดังนี้

- 1.1 จำคุกตลอดชีวิตหรือกักขังตลอดชีวิต
- 1.2 จำคุกหรือกักขังสามสิบปี
- 1.3 จำคุกหรือกักขังยี่สิบปี
- 1.4 จำคุกหรือกักขังสิบห้าปี

โดยความผิดที่มีระวางโทษจำคุกหรือกักขังนี้ ต้องมีโทษขั้นต่ำไม่น้อยกว่าสิบปี

2. ความผิดมัชฌิมโทษ (Les délits) เป็นโทษที่มีความหลากหลายตามแนวความคิดและทฤษฎีการลงโทษเพื่อการข่มขู่ยับยั้งการกระทำความผิด (Deterrence) การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation) และการกลับคืนสู่สังคมของผู้กระทำความผิด (Reintegration) (อุทัย อาทิวา, 2554, หน้า 7)

ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ.1993 มาตรา 131-3 โทษที่ใช้ลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดา (อุทัย อาทิวา, ม.ป.ป., หน้า 8) มีดังต่อไปนี้

2.1 โทษจำคุก (L' emprisonnement)

ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ.1993 มาตรา 131-4 มีลำดับชั้นดังนี้ (อุทธรณ์อาภิเวช, 2554, หน้า 9)

2.1.1 โทษจำคุกสิบปี

2.1.2 โทษจำคุกเจ็ดปี

2.1.3 โทษจำคุกห้าปี

2.1.4 โทษจำคุกสามปี

2.1.5 โทษจำคุกสองปี

2.1.6 โทษจำคุกหนึ่งปี

2.1.7 โทษจำคุกหกเดือน

2.1.8 โทษจำคุกสองเดือน

2.2 โทษคุมประพฤติ (La contrainte pénale)

2.3 โทษปรับ (L' amende) เป็นโทษหลักที่ใช้ลงแก่ผู้กระทำความผิดมิชฌิมโทษที่เป็นบุคคลธรรมดา แต่สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคล โทษปรับถือว่าเป็นโทษประเภทเดียวที่สามารถลงแก่ผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งการกำหนดชั้นของโทษปรับจะมีความสัมพันธ์กับโทษจำคุกคือกรณีที่โทษจำคุกสูง โทษปรับจะสูงตามไปด้วย แต่ในบางความผิดก็ไม่สามารถนำความสัมพันธ์นั้นมากำหนดอัตราโทษได้

2.3.1 โทษปรับรายวัน (Le jour- amende) เป็นโทษเสริมทั่วไปที่มีไว้เพื่อใช้แทนการลงโทษปรับได้ และศาลสามารถที่จะลงโทษจำคุกและโทษปรับรายวันได้พร้อมกัน เป็นการให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกำหนดจำนวนค่าปรับในแต่ละวัน แต่ต้องไม่เกินวันละ 300 ยูโรต่อหนึ่งวัน และจะลงโทษปรับรายวันได้ไม่เกิน 60 วัน

2.3.2 โทษอบรมตามหลักสูตรของพลเมือง (Le stage de citoyenneté) เป็นโทษที่กำหนดไว้ลงโทษแทนการลงโทษจำคุก โดยเปิดให้มีการอบรมผู้กระทำความผิดตามหลักสูตรของพลเมือง เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้สำนึกในการกระทำของตนและเข้าใจถึงการเป็นพลเมืองที่ดี

2.3.3 โทษทำงานบริการสาธารณะ (Le travail d'intérêt général) เป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับแทนการลงโทษจำคุก เพราะโทษทำงานบริการสาธารณะมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้แทนการลงโทษหลัก จึงไม่สามารถที่จะลงโทษทำงานบริการสาธารณะพร้อมกับลงโทษจำคุกได้ รวมถึงการลงโทษอื่น ๆ ด้วย ซึ่งการลงโทษทำงานบริการสาธารณะนั้นจะมีกำหนดระยะเวลาไว้คือห้ามต่ำกว่าสี่สิบชั่วโมง และห้ามเกินสองร้อยชั่วโมง ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวนั้นต้องไม่เกินแปดเดือน

2.3.4 โทษห้ามหรือจำกัดสิทธิ ๑ ของผู้กระทำความผิด (Les peines privatives ou restrictives de droits prévues à l'article 131-6) มีกำหนดไว้ทั้งหมด 15 ประการ ดังนี้

2.3.4.1 พักใบอนุญาตขับขี่ ไม่เกินห้าปี ยก

2.3.4.2 ห้ามขับขี่ยานพาหนะบางประเภท ไม่เกิน ห้าปี

2.3.4.3 ยกเลิกใบอนุญาตขับขี่และการห้ามร้องขอให้ออกใบอนุญาตใหม่ ไม่เกินห้าปี

2.3.4.4 ริบยานพาหนะ

2.3.4.5 ห้ามขับขี่ยานพาหนะที่ไม่ได้ติดตั้งระบบสกัดกั้นการติดเครื่องยนต์ด้วยเครื่องตรวจวัดแอลกอฮอล์อิเล็กทรอนิกส์ไม่เกินห้าปี

2.3.4.6 ห้ามยึดถือหรือพกพาอาวุธซึ่งต้องได้รับอนุญาต ไม่น้อยกว่า ห้าปี

2.3.4.7 ริบอาวุธซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์หรือที่อยู่ในความครอบครองของผู้ถูกลงโทษ

2.3.4.8 ถอนใบอนุญาตล่าสัตว์กับห้ามร้องขอออกใบอนุญาตล่าสัตว์ฉบับใหม่ ไม่เกิน ห้าปี

2.3.4.9 ห้ามส่งจ่ายเช็ค เว้นแต่ได้รับอนุญาตให้ถอนเงินหรือเช็คที่ได้รับการรับรองและแสดงบัตรจ่ายเงินของธนาคาร เป็นเวลาห้าปี

2.3.4.10 ริบสิ่งของที่มีไว้หรือมีความมุ่งหมายที่จะใช้กระทำความผิด หรือสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด ยกเว้นความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา

2.3.4.11 ห้ามประกอบกิจการทางวิชาชีพหรือสังคมเป็นระยะเวลาไม่เกินห้าปี

2.3.4.12 ห้ามปรากฏตัวนอกสถานที่หรือบริเวณใด ๆ ซึ่งศาลกำหนด รวมถึงสถานที่กระทำความผิดเป็นระยะเวลาไม่เกินสามปี

2.3.4.13 ห้ามติดต่อกับผู้กระทำความผิด และผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิดนั้น เป็นระยะเวลาไม่เกินสามปี

2.3.4.14 ห้ามรวมกลุ่มหรือยุ่งเกี่ยวกับบุคคลที่ถูกศาลให้ชื่อว่าเป็นผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ร่วมกระทำความผิดนั้นและผู้สมรู้ร่วมคิด เป็นระยะเวลาไม่เกินสามปี

2.3.4.15 ห้ามประกอบอาชีพทางพาณิชย์ หรืออุตสาหกรรม หรือบริหารกิจการพาณิชย์ หรืออุตสาหกรรมไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่นเป็นเวลาไม่เกินห้าปี

2.3.5 โทษเสริม (Les peines complémentaires prévues à l'article 131-10)

เป็นโทษที่กำหนดไว้สำหรับผู้กระทำความผิดที่เป็นบุคคลธรรมดา ได้แก่

2.3.5.1 การห้าม การริบ การลบล้าง การถอนสิทธิ

2.3.5.2 คำสั่งให้รักษาพยาบาลหรือการกำหนดหน้าที่ให้กระทำ

2.3.5.3 การห้ามเคลื่อนย้าย หรือการริบวัตถุสิ่งของ

2.3.5.4 การปิดสถานประกอบกิจการ

2.3.5.5 การปิดประกาศคำวินิจฉัยของศาล หรือเผยแพร่ โดยหนังสือพิมพ์ หรือทางวิทยุโทรทัศน์

2.3.6 โทษชดเชยความเสียหาย (La sanction-réparation)

โทษตามที่ได้กล่าวไปข้างต้นนั้น จะแบ่งออกเป็นโทษ 3 ประเภทดังต่อไปนี้

2.3.6.1 โทษหลัก ได้แก่ โทษจำคุก ไม่มีการกำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไว้ เพื่อให้เป็นดุลพินิจในการลงโทษของศาล และโทษปรับสามารถลงโทษผู้กระทำความผิดที่เป็นนิติบุคคลได้

2.3.6.2 โทษทางเลือก (Les peines alternatives) ได้แก่ โทษปรับรายวัน โทษทำงานบริการสาธารณะ และโทษห้ามหรือจำกัดสิทธิถือเป็นการลงโทษแทนการลงโทษจำคุกระยะสั้น

2.3.6.3 โทษเสริม (Les peines complémentaires) ได้แก่ การห้าม การริบ การลบล้าง การถอนสิทธิ คำสั่งให้รักษาพยาบาลการกำหนดหน้าที่ให้กระทำ การห้ามเคลื่อนย้าย การสั่งปิดสถานประกอบกิจการ หรือให้ปิดประกาศคำวินิจฉัยของศาลทางใดทางหนึ่ง (อุทฺย อภิเวษ, 2554, หน้า 14-15)

2.4 ความผิดลหุโทษ (Les contraventions) เป็นความผิดที่โดยทั่วไปเกิดจากความละเลย ไม่สนใจต่อข้อห้ามตามกฎหมาย หรือหลักเกณฑ์ที่ฝ่ายบริการกำหนดให้ประชาชนปฏิบัติตาม โดยที่ผู้กระทำความผิดเหล่านี้ไม่ได้มีเจตนาและไม่ได้อำนาจโดยประมาทในการละเมิดต่อกฎหมายอาญา ซึ่งมีข้อยกเว้นในบางฐานความผิดที่ต้องการเจตนาในการกระทำความผิด ความผิดลหุโทษจะเกิดขึ้นทันทีเมื่อผู้กระทำความผิดได้กระทำการใดที่กฎหมายห้ามมิให้กระทำ และลงโทษผู้กระทำความผิดได้ทันทีเช่นกัน โดยไม่คำนึงถึงข้ออ้างของผู้กระทำความผิดว่าตนไม่ได้มีเจตนาหรือไม่ได้ประมาทก็ตาม แม้จะมีหลักฐานเพียงพอที่จะยืนยันตามข้ออ้างนั้น ทั้งนี้ความผิดลหุโทษมีวัตถุประสงค์เพื่อรักษาความมีระเบียบวินัยของประชาชน และรักษาความมั่นคงในการบริหารราชการของประเทศ โทษตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ. 1993 มี 2 ประเภท ได้แก่ โทษปรับ และโทษห้ามหรือจำกัดสิทธิบางประการ (อุทฺย อภิเวษ, 2554, หน้า 15-16)

ตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ค.ศ.1993 มาตรา 131-13 ได้บัญญัติกำหนดจำนวนเงินค่าปรับตามลำดับชั้นดังนี้ (อุทัย อาทิวา, 2554, หน้า 17)

1. ความผิดหูโทษชั้นที่ 1 ปรับไม่เกิน 38 ยูโร
2. ความผิดหูโทษชั้นที่ 2 ปรับไม่เกิน 150 ยูโร
3. ความผิดหูโทษชั้นที่ 3 ปรับไม่เกิน 450 ยูโร
4. ความผิดหูโทษชั้นที่ 4 ปรับไม่เกิน 750 ยูโร
5. ความผิดหูโทษชั้นที่ 5 ปรับไม่เกิน 1,500 ยูโร

กรณีมีการกระทำความผิดซ้ำและได้มีหลักเกณฑ์ที่รัฐกำหนด จะมีการเพิ่มโทษปรับสูงสุดถึง 3,000 ยูโร เว้นแต่กรณีกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดมหัศจรรย์โทษ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องในการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาในการกระทำความผิดต่อสัตว์

1. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดต่อสัตว์ตามกฎหมายไทย

ประเทศไทยได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อสัตว์ไว้ในกฎหมายหลายฉบับซึ่งแต่ละฉบับจะให้ความคุ้มครองสัตว์แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองและตามประเภทของสัตว์ ดังต่อไปนี้

1.1 ประมวลกฎหมายอาญา

มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสัตว์ไม่ให้ถูกทำร้ายทารุณกรรมโดยไม่มีเหตุจำเป็นอันสมควร และไม่ให้ใช้แรงงานสัตว์มากเกินไปจนเกินความจำเป็นโดยคำนึงถึงชนิด และประเภทของสัตว์ตามความเหมาะสมแก่งานนั้น ๆ ในกรณีที่สัตว์เจ็บป่วย ชรา อ่อนอายุผู้ดูแลต้องดูแลรักษาสัตว์ตามสมควรแก่การคุ้มครองสัตว์ตามประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งมีบัญญัติไว้ 2 มาตรา ดังนี้

1.1.1 มาตรา 381 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์ หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ” [อัตราโทษ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ.2558]

1.1.2 มาตรา 382 บัญญัติว่า “ผู้ใดใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชรา หรืออ่อนอายุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ” [อัตราโทษ แก้ไขเพิ่มเติมโดยมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ.2558]

- 1.2 พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

การที่ประเทศไทยมีการออกกฎหมายฉบับนี้ขึ้นมา มีเหตุผลมาจากการที่ประเทศไทย เริ่มมองว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก ที่ถือว่าเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อ สิ่งแวดล้อม ควรที่จะได้รับการรับรองและคุ้มครองมิให้ถูกกระทำทารุณกรรม และเจ้าของสัตว์ที่จะ นำเอาสัตว์มาเลี้ยงต้องมีการจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์เลี้ยงของตนตามความเหมาะสมตามชนิดและ ประเภทของสัตว์ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเลี้ยงดู การขนส่ง การใช้งานสัตว์ การใช้สัตว์เพื่อการ แสดง เพื่อให้มีหลักเกณฑ์ในการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ เพื่อให้สัตว์ ได้รับการคุ้มครองตามธรรมชาติของสัตว์ จึงมีการตราพระราชบัญญัติฉบับนี้ (สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2557, หน้า ก) สัตว์ที่ได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ มี ดังต่อไปนี้

มาตรา 3 บัญญัติว่า “สัตว์” หมายความว่า สัตว์ที่โดยปกติเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์บ้าน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นพาหนะ สัตว์เลี้ยงซึ่งใช้เป็นเพื่อน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็น อาหาร สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการแสดง หรือสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการอื่นใด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะมิใช่เจ้าของ หรือไม่ก็ตาม และให้หมายความรวมถึงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด จากความหมายของคำว่าสัตว์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่ามีสัตว์ประเภทใดบ้างที่จะได้รับการคุ้มครอง ตามพระราชบัญญัตินี้ เช่น สุนัข แมว โค กระบือ ม้า สุกร เป็ด ไก่ หรือสัตว์เลี้ยงอื่น ๆ ไม่ว่าสัตว์ เหล่านี้จะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม แต่ไม่รวมถึงสัตว์ป่าและสัตว์น้ำตามกฎหมายในเรื่องดังกล่าวที่ได้ มีการบัญญัติไว้โดยเฉพาะ แม้จะมีการให้ความหมายของคำว่าสัตว์ที่จะได้รับการคุ้มครองตาม พระราชบัญญัตินี้แล้วก็ตาม แต่ยังคงมีปัญหาเรื่องของการตีความความหมายคำว่าสัตว์ ว่าสัตว์ ประเภทหรือชนิดใดบ้างที่จะอยู่ในความหมายข้างต้นที่จะได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกทำทารุณกรรม และได้รับการจัดสวัสดิภาพตามความเหมาะสมตามที่กฎหมายกำหนด เพราะสัตว์เลี้ยงในปัจจุบันมี ความหลากหลายไปตามความนิยมชมชอบของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการตีความ ความหมายของคำว่าสัตว์ ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการระบุถึงชนิดและประเภทของสัตว์ที่กฎหมายให้การ คุ้มครองไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ ที่ถือว่าสัตว์เป็น สิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีจิตใจ และยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งแวดล้อมที่ควรได้รับการ คุ้มครองสิทธิตามธรรมชาติและตามกฎหมายอีกด้วย

วัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้ คือเพื่อป้องกันมิให้สัตว์ถูก กระทำการทารุณกรรม หรือถูกทำร้าย หรือถูกกระทำการใด ๆ โดยไม่มีเหตุอันสมควร ดังนี้

1. มาตรา 20 บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์ โดยไม่มี เหตุอันสมควร (ฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 31)

ในส่วนของคำว่า “โดยไม่มีเหตุอันสมควร” อาจก่อให้เกิดปัญหาเรื่องของการตีความที่ยังไม่มีความชัดเจน ซึ่งในกรณีนี้อาจตีความได้ว่า การกระทำใดที่มีเหตุอันสมควร การกระทำนั้นไม่มีความผิดตามกฎหมาย ซึ่งการกระทำใดจะถือว่ามีเหตุอันสมควรในการทารุณกรรมสัตว์ตามความหมายของมาตรานี้ย่อมไม่อาจกำหนดไว้อย่างชัดเจนได้ (คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย, 2558) ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมีการอธิบายหรือขยายความให้เกิดความเข้าใจว่ากรณีใดที่จะถือว่ามีเหตุอันสมควรในการทารุณกรรมสัตว์ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการบังคับใช้กฎหมาย กรณีที่มีเหตุอันสมควรตามกฎหมายก็สามารถที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งแก่สัตว์ได้ แม้การกระทำนั้นจะถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ก็ตาม ถือว่าเป็นข้อยกเว้นตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนี้

2. มาตรา 21 บัญญัติว่า การกระทำดังต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 20

- 2.1 การฆ่าสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหาร ทั้งนี้ เฉพาะสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร
- 2.2 การฆ่าสัตว์ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์
- 2.3 การฆ่าสัตว์เพื่อควบคุมโรคระบาดตามกฎหมายว่าด้วยโรคระบาดสัตว์
- 2.4 การฆ่าสัตว์ในกรณีที่สัตวแพทย์เห็นว่าสัตว์ป่วย พิการ หรือบาดเจ็บและไม่สามารถเยียวยา หรือรักษาให้มีชีวิตอยู่รอดได้โดยปราศจากความทุกข์ทรมาน
- 2.5 การฆ่าสัตว์ตามพิธีกรรมหรือความเชื่อทางศาสนา
- 2.6 การฆ่าสัตว์ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อป้องกันอันตรายแก่ชีวิตหรือร่างกายของมนุษย์ หรือสัตว์อื่น หรือป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่ทรัพย์สิน
- 2.7 การกระทำใด ๆ ต่อร่างกายสัตว์ซึ่งเข้าลักษณะของการประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์โดยผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์หรือผู้ซึ่งได้รับยกเว้นให้กระทำได้โดยไม่ต้องขึ้นทะเบียนและได้รับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์จากสัตวแพทย์สภาตามกฎหมายว่าด้วยวิชาชีพการสัตวแพทย์
- 2.8 การตัด หู หาง ขน เขา หรืองาโดยมีเหตุอันสมควรและไม่เป็นอันตรายต่อสัตว์หรือการดำรงชีวิตของสัตว์
- 2.9 การจัดให้มีการต่อสู้ของสัตว์ตามประเพณีท้องถิ่น
- 2.10 การกระทำอื่นใดที่มีกฎหมายกำหนดให้สามารถกระทำได้เป็นการเฉพาะ
- 2.11 การกระทำอื่นใดที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของ

คณะกรรมการ

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติในมาตรา 21 เป็นข้อยกเว้นที่ถือว่าการกระทำต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ไม่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามกฎหมาย ทำให้ผู้กระทำสามารถกระทำได้อย่างใดอย่าง

หนึ่ง ได้ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรานี้โดยไม่มีความผิดตามกฎหมายเพราะถือว่า กฎหมายให้อำนาจกระทำได้ แม้จะเป็นการกระทำนั้นอันถือเป็นการฆ่าสัตว์ก็ตาม ซึ่งการที่กฎหมายกำหนดให้กระทำได้อาจต้องเป็นกรณีที่มีความจำเป็นและมีเหตุสมควรกฎหมายจึงกำหนดให้กระทำการนั้น ๆ ทั้งนี้การกระทำต่าง ๆ ยังคงต้องอยู่ภายใต้การบังคับของกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ หากกระทำอื่นใดนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้ย่อมเป็นความผิด ถ้าการกระทำนั้นเป็นความผิดผิดต่อกฎหมายคุ้มครองสัตว์

ในส่วนของการจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์นั้น ได้มีบัญญัติกำหนดหน้าที่ให้แก่เจ้าของสัตว์เลี้ยงต้องปฏิบัติตามกฎหมาย โดยที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงต้องกระทำการจัดสวัสดิภาพสัตว์ตามความเหมาะสมเพื่อให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองตามธรรมชาติของสัตว์ ดังนี้

มาตรา 3 บัญญัติว่า “ การจัดสวัสดิภาพสัตว์” หมายความว่า การเลี้ยงหรือการดูแลให้สัตว์มีความเป็นอยู่ในสภาวะที่เหมาะสม มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีที่อยู่ อาหาร และน้ำอย่างเพียงพอ จากความหมายของการจัดสวัสดิภาพสัตว์ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเจ้าของสัตว์เลี้ยงมีหน้าที่อย่างใดบ้างแก่สัตว์เลี้ยงของตน ซึ่งหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดถือเป็นหน้าที่ขั้นพื้นฐานในการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ทั้งนี้การที่มีกฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนเพื่อให้เจ้าของสัตว์เลี้ยงได้ทราบถึงหน้าที่ของตนซึ่งเป็นหน้าที่โดยเฉพาะที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย โดยเจ้าของสัตว์จะต้องคำนึงถึงประเภท ชนิด ลักษณะ อายุและสภาพของสัตว์เลี้ยงเป็นสำคัญในการจัดสวัสดิภาพสัตว์ มิฉะนั้นจะถือว่ามีความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ซึ่งการจัดสวัสดิภาพสัตว์ได้มีบัญญัติไว้ 3 มาตรา ดังนี้

1. มาตรา 22 บัญญัติว่า เจ้าของสัตว์ต้องดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้แก่สัตว์ของตนให้เหมาะสมตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (ฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท ตามมาตรา 32)

2. มาตรา 23 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ห้ามมิให้เจ้าของสัตว์ปล่อย ละทิ้ง หรือกระทำการใด ๆ ให้สัตว์พ้นจากการดูแลของตนโดยไม่มีเหตุอันสมควร (ฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท ตามมาตรา 32)

3. มาตรา 24 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า การขนส่งสัตว์ หรือการนำสัตว์ไปใช้งานหรือใช้ในการแสดง เจ้าของสัตว์หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องจัดสวัสดิภาพสัตว์ให้เหมาะสม ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (ฝ่าฝืนมีโทษปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท ตามมาตรา 32)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเกี่ยวกับพระราชบัญญัตินี้ เห็นว่า ได้มีการบัญญัติถึงการกระทำที่ถือว่าเป็นความผิด และมีการกำหนดหน้าที่ต่าง ๆ ตามกฎหมาย เพื่อให้สัตว์ได้รับการปกป้อง

คุ้มครองตามกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตามยังมีข้อบกพร่องในบางกรณี เช่น เรื่องของการตีความตามบทบัญญัติ เรื่องของการกำหนดความรับผิดที่ยังไม่ครอบคลุมการกระทำ ความผิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่สัตว์ เช่น เรื่องของการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์เป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย และเรื่องของการทำความผิดซ้ำ เพราะตามพระราชบัญญัติดังกล่าวไม่มีการกำหนดความผิดในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำอีกแก่สัตว์ไว้เป็นความผิดอีกต่างหาก เมื่อผู้กระทำความผิดในครั้งแรกได้รับโทษทางอาญาตามกฎหมายคุ้มครองสัตว์แล้ว หากได้ไปกระทำความผิดซ้ำแก่สัตว์อีกในกรณีเช่นนี้ผู้กระทำก็จะได้รับโทษทางอาญาเช่นเดิม ซึ่งการรับโทษเช่นเดิมไม่ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องของการกระทำความผิดซ้ำแก่สัตว์ และเพื่อป้องกันไม่ให้มีการกระทำความผิดแก่สัตว์มากขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการบัญญัติความรับผิดในกรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดซ้ำอีกแก่สัตว์ โดยวิธีการเพิ่มโทษเป็นสองเท่าจากเดิม เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่าหากมีการกระทำความผิดซ้ำอีกแก่สัตว์ถือว่าเป็นความผิดและต้องรับโทษหนักขึ้นด้วย

และมีปัญหาการตีความเรื่องของการทำให้สัตว์ตายโดยเจตนา โดยไม่มีเหตุอันสมควร และเป็นการกระทำที่ไม่ใช้วิธีการในการทารุณกรรมสัตว์ ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวหรือไม่ ผู้วิจัยเห็นว่า การที่ผู้กระทำมีเจตนากระทำการใดแก่สัตว์โดยเจตนาที่จะทำให้สัตว์ตาย ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่มีเหตุอันสมควร ผู้กระทำความผิดจะมีความผิดตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 แม้การกระทำตามประเด็นปัญหาจะไม่มีการใช้วิธีอื่นเป็นการทารุณกรรมสัตว์เลยก็ตาม แต่เมื่อได้พิจารณาจากบทบัญญัติตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวแล้วพบว่า การกระทำที่จะเป็นความผิดได้ผู้กระทำไม่จำเป็นต้องมีการกระทำอันจะถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์เสมอไป แม้จะไม่มีมีการกระทำที่เป็นการทารุณกรรมสัตว์เลยก็ตาม แต่ผลของการกระทำเกิดขึ้น เช่น ความตาย โดยไม่มีเหตุอันสมควร เมื่อสัตว์ตายจึงถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์อันเป็นความผิดแล้ว เนื่องจากผลที่เกิดขึ้นแก่สัตว์นั้น คือความตาย ซึ่งตามมาตรา 3 ได้บัญญัติความหมายของคำว่า “ทารุณกรรม” เอาไว้ “.....หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย” แสดงว่าไม่ว่าจะมีการกระทำแก่สัตว์ด้วยวิธีการใดอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามความหมายของคำว่า “ทารุณกรรม” หรือไม่ก็ตาม ตามมาตรา 3 ก็ถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว เป็นผลให้ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติดังกล่าว ในกรณีดังกล่าวหากมาถึงขั้นพิจารณาของศาลอาจเป็นช่องว่างของกฎหมายที่แม้ไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามองค์ประกอบตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ แต่หากได้มีการตีความตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้ ที่มุ่งคุ้มครองสัตว์ มิให้ถูกทำทารุณกรรม โดยไม่มีเหตุอันสมควร แล้วก็อาจเป็นเหตุผลโดยชอบธรรมที่จะลงโทษแก่ผู้กระทำดังกล่าวได้ แต่อย่างไรก็ตาม

หากมีการต่อความตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายในการคุ้มครองสัตว์แต่เพียงอย่างเดียว น่าจะเป็น การตีความที่ขัดกับหลักของกฎหมายอาญาที่ต้องตีความโดยเคร่งครัด เมื่อไม่มีบทบัญญัติเป็นลาย ลักษณ์อักษรเพื่อที่จะลงโทษในกรณีดังกล่าว ก็ไม่สมควรที่จะลงโทษ แม้จะมีความชอบธรรมก็ตาม นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาเรื่องของการเข้าใจที่คลาดเคลื่อนในส่วนของการรับรู้ข้อมูลและความ เข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย หลังจากที่มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัตินี้ เพราะสังคมเข้าใจว่าพระราชบัญญัตินี้ออกมาเพื่อห้ามไม่ให้บุคคลใด กระทำการใด ๆ แก่สัตว์เลย หากได้กระทำการใดแก่สัตว์เป็นเหตุให้สัตว์ได้รับอันตรายย่อมมี ความผิดตามกฎหมายทันที แต่สังคมยังไม่ได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสัตว์อย่าง แท้จริง

ข้อดีของพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 (สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2557, หน้า 7)

1. ลดปัญหาเรื่องการทารุณกรรมแก่สัตว์ ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยมากขึ้น และมีความ รุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ
2. เจ้าของสัตว์เลี้ยงมีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องปฏิบัติต่อสัตว์ด้วยการจัดสวัสดิภาพให้แก่ สัตว์ตามความเหมาะสม ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีเพราะเป็นการสร้างวินัยให้แก่เจ้าของสัตว์ และยังช่วยลด ปัญหาเรื่องสัตว์เลี้ยงถูกทิ้งอีกด้วย
3. มีองค์กรจัดสวัสดิภาพสัตว์ที่จะคอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา แนะนำแก่เจ้าของ สัตว์เลี้ยงทำให้เจ้าของสัตว์สามารถที่จะดูแลสัตว์เลี้ยงของตนได้

ข้อเสียของพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 (สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2557, หน้า 7-8)

1. เนื่องจากยังไม่มี การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์อย่างเต็มรูปแบบ จึงเกิด ความไม่เข้าใจ และไม่ยอมรับกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ จึงควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้า มาดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายคุ้มครองสัตว์ฉบับนี้ เพื่อ เป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์และการจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์ได้อย่างถูกต้อง แก่สังคม
2. การปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องมีการออกกฎหมายลำดับรอง และต้องมีการ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ คุ้มครองสัตว์ แต่ขณะนี้การดำเนินการในการออกกฎหมายลำดับรอง รวมถึงการกำหนด หลักเกณฑ์ต่าง ๆ มีความล่าช้า ทำให้ไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเต็มที่ จึงควรให้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับผิดชอบดำเนินการในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่าการคุ้มครองมิให้สัตว์ถูกทำทารุณกรรม การดูแล และจัดสวัสดิภาพสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้ ได้ให้การคุ้มครองดูแลเฉพาะสัตว์เลี้ยงประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. สัตว์เลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์เลี้ยง
2. สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน
3. สัตว์เลี้ยงที่ใช้เป็นอาหาร
4. สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการแสดง
5. สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการอื่น

ไม่ว่าสัตว์เลี้ยงประเภทดังกล่าวนั้นจะมีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม เพื่อให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองตามธรรมชาติอย่างเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อยกเว้นที่สามารถกระทำการอย่างใด ๆ แก่สัตว์ได้ตามที่ได้กล่าวไปแล้วในมาตรา 21 ซึ่งจะต้องเป็นการกระทำตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น

1.4 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.2535

มีวัตถุประสงค์ในการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ตามธรรมชาติในท้องถิ่นนั้น ๆ อันถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อให้การคุ้มครองสัตว์ป่าของประเทศไทยมีความสอดคล้องกับความตกลงระหว่างประเทศอย่างเหมาะสม ดังนี้

1.4.1 มาตรา 16 บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ล่า หรือพยายามล่าสัตว์ป่าสงวนหรือสัตว์ป่าคุ้มครอง เว้นแต่เป็นการกระทำโดยทางราชการที่ได้รับยกเว้นตามมาตรา 26 (ฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกินสี่ปี หรือปรับไม่เกินสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 47)

1.4.2 มาตรา 22 บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ใดยิงสัตว์ป่าในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ตกและพระอาทิตย์ขึ้น (ฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา 51)

พระราชบัญญัติสัตว์เพื่อนงานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2558

มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองชีวิตและสวัสดิภาพของสัตว์ที่มีการใช้สัตว์เพื่อการทดลองทางวิทยาศาสตร์โดยมีการควบคุม กำกับ ดูแล การเลี้ยงและการใช้สัตว์ให้ถูกต้อง เพื่อไม่ให้สัตว์ต้องเกิดความเจ็บปวด ทุกข์ทรมาน หรือเสียชีวิตโดยไม่จำเป็น ดังนี้

- มาตรา 33 บัญญัติว่า การดำเนินการต่อสัตว์และซากสัตว์เพื่อนงานทางวิทยาศาสตร์กรณีดังต่อไปนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(1) การขนส่งหรือการเคลื่อนย้ายสัตว์

(2) การทำให้สัตว์ตายอย่างสงบ

(3) การจัดการกับซากสัตว์

(หากไม่ปฏิบัติตาม (1) และ (3) มีโทษปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท ตามมาตรา 44)

(หากไม่ปฏิบัติตาม (2) มีโทษปรับไม่เกินสามแสนบาท ตามมาตรา 45)

จากสภาพปัญหาเรื่องของการทำร้ายทารุณกรรมสัตว์ในประเทศไทยมีปรากฏให้เห็นตามข่าวอยู่เรื่อย ๆ และเริ่มใช้วิธีในการทำร้ายสัตว์ ซึ่งจะมีวิธีการทำร้ายสัตว์ที่แตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับสภาพของจิตใจของผู้กระทำที่แสดงออกด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การทำร้ายสัตว์ให้เกิดความทรมานก่อน โดยการนำสัตว์มาผูกเชือกที่คอแขวนเพื่อให้สัตว์ต้องเจ็บปวด ทรมาน ก่อนตาย หรือการฆ่าสัตว์ด้วยวิธีการใช้ปืนยิงทีเดียวให้ตายเลย เป็นต้น ทำให้เกิดเป็นประเด็นปัญหาว่าหากมีบุคคลกระทำการใด ๆ แก่สัตว์เป็นเหตุให้สัตว์ตายโดยเจตนา โดยไม่มีเหตุอันสมควร และไม่การใช้วิธีการทารุณกรรมแก่สัตว์ ในกรณีเช่นนี้จะถือว่าเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 อันจะทำให้ผู้กระทำต้องรับผิดตามกฎหมาย หรือไม่ เพราะตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนั้น ไม่ได้กำหนดไว้โดยละเอียดว่าการกระทำอันจะถือว่าเป็นความผิดนั้นต้องมีองค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญอย่างไรบ้าง จึงอาจทำให้เกิดปัญหาเรื่องของการตีความตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้

ผู้วิจัยเห็นว่า หากมีการกระทำที่เป็นการทำร้ายสัตว์ ไม่ว่าจะสัตว์จะถูกทารุณกรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ หรือไม่ก็ตาม เมื่อการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำให้สัตว์เจ็บป่วย ทุกข์ทรมาน ทูพพลภาพ หรือตายก็ตามผู้กระทำต้องรับผิดตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว เว้นแต่การกระทำนั้นเกิดจากการป้องกันตนหรือผู้อื่น ทรัพย์สินของตนหรือของผู้อื่นอันเนื่องมาจากมีภัยอันตรายอันเกิดจากสัตว์นั้น

2. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดต่อสัตว์ตามกฎหมายฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสได้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดต่อสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ไว้ในกฎหมายหลายฉบับ (สำนักงานกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2557, หน้า 12) ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอเฉพาะกฎหมายที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศสเท่านั้น ดังต่อไปนี้

ประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1993 (Code pénal)

Article 521-1 * บัญญัติไว้มีสาระสำคัญดังนี้ ในกรณีที่กระทำการใดในที่สาธารณะหรือที่อื่น โดยทารุณกรรมด้วยความรุนแรง โหดร้ายต่อสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์ที่เชื่อง หรือสัตว์ที่อยู่ในครอบครอง รวมถึงการกระทำทางเพศต่อสัตว์ และการทิ้งสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์เชื่อง หรือสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ แต่ไม่รวมสัตว์ที่นำไปใช้เพื่อการทดลองทางวิทยาศาสตร์ และไม่รวมถึงประเพณีพื้นบ้านที่มีการชนไก่ที่มีมาช้านาน เว้นแต่เป็นการปล่อยสัตว์คืนตามธรรมชาติเพื่อการขยายพันธุ์ ต้องระวางโทษจำคุก 2 ปี และปรับ 30,000 ยูโร ซึ่งศาลอาจมีอำนาจในการลงโทษแบบอื่นได้ โดยห้ามเลี้ยงสัตว์อีกต่อไป และไม่ให้มีสัตว์ไว้ในครอบครอง

การกระทำที่จะครบองค์ประกอบความผิดของมาตรานี้ ดังนี้

องค์ประกอบภายนอก ได้แก่

1. ผู้กระทำ

หมายถึง บุคคลธรรมดา ซึ่งอาจจะเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงหรือไม่ก็ได้

2. การกระทำ

หมายถึง ต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในที่สาธารณะหรือที่อื่น และต้องเป็นการกระทำโดยทารุณกรรมด้วยความรุนแรง โหดร้าย การกระทำทางเพศต่อสัตว์ การทิ้งสัตว์

3. ผู้ถูกกระทำ

* Article 521-1 Le fait, publiquement ou non, d'exercer des sévices graves, ou de nature sexuelle, ou de commettre un acte de cruauté envers un animal domestique, ou apprivoisé, ou tenu en captivité, est puni de deux ans d'emprisonnement et de 30 000 euros d'amende.

En cas de condamnation du propriétaire de l'animal ou si le propriétaire est inconnu, le tribunal statue sur le sort de l'animal, qu'il ait été ou non placé au cours de la procédure judiciaire. Le tribunal peut prononcer la confiscation de l'animal et prévoir qu'il sera remis à une fondation ou à une association de protection animale reconnue d'utilité publique ou déclarée, qui pourra librement en disposer.

Les personnes physiques coupables des infractions prévues au présent article encourent également les peines complémentaires d'interdiction, à titre définitif ou non, de détenir un animal et d'exercer, pour une durée de cinq ans au plus, une activité professionnelle ou sociale dès lors que les facilités que procure cette activité ont été sciemment utilisées pour préparer ou commettre l'infraction. Cette interdiction n'est toutefois pas applicable à l'exercice d'un mandat électif ou de responsabilités syndicales.

หมายถึง สัตว์ที่เป็นสัตว์เลี้ยง สัตว์เชื่อง รวมถึงสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ แต่ไม่รวมถึงสัตว์ที่นำไปใช้เพื่อการทดลองทางวิทยาศาสตร์ หรือสัตว์ที่มีการใช้ในประเพณีพื้นบ้าน

องค์ประกอบภายใน ได้แก่

ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาในการกระทำ เพราะการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นการกระทำที่ทารุณโหดร้ายรุนแรง ไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีการอย่างไร ๆ ก็ตาม

ในส่วนของการกระทำนั้น ไม่ได้มีการกำหนดไว้ว่าต้องเป็นการกระทำด้วยวิธีการอย่างไร ๆ แต่การกระทำนั้นต้องเป็นการกระทำที่ถือว่าเป็นการทารุณกรรมอย่างร้ายแรงต่อสัตว์ ซึ่งจะเห็นได้ว่ารวมถึงการกระทำทางเพศต่อสัตว์ด้วย ซึ่งในเรื่องของการกระทำทางเพศต่อสัตว์ถือว่าเป็นการกระทำที่ทารุณแก่สัตว์วิธีหนึ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ที่กฎหมายฝรั่งเศสได้มีการบัญญัติให้การกระทำทางเพศต่อสัตว์นั้นเป็นความผิด ถือว่าเป็นการยกระดับของการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายให้ได้รับความคุ้มครองอย่างเหมาะสม ตามวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสัตว์ แม้ว่าจะมีการให้การคุ้มครองสัตว์มากขึ้นกว่าอดีต แต่การคุ้มครองสัตว์นั้น ยังไม่อาจเทียบเท่ากับความคุ้มครองที่มนุษย์ได้รับตามกฎหมาย ส่วนประเทศไทยได้มีการบัญญัติเรื่องของการกระทำทางเพศต่อสัตว์ไว้เช่นกัน โดยถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามมาตรา 20 โดยใช้คำว่า “ใช้สัตว์ประกอบกามกิจ” ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว เพราะการกระทำทางเพศต่อสัตว์นั้นเป็นการกระทำที่มีความโหดร้ายมาก และทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานทั้งกายและจิตใจ แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้ยกระดับของการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายขึ้นมาอีกกระดับหนึ่งแล้ว ถือว่าเหมาะสมอย่างยิ่งในการคุ้มครองสัตว์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสัตว์

Article 521-2* บัญญัติไว้มีสาระสำคัญดังนี้ กรณีของการใช้สัตว์เพื่อการทดลองและการวิจัย ซึ่งไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่รัฐกำหนด และอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา 511-1 ต้องระวางโทษจำคุก 10ปี และปรับ 150,000 ยูโร

การกระทำที่จะครบองค์ประกอบความผิดตามมาตรานี้ ดังนี้

องค์ประกอบภายนอก ได้แก่

1. ผู้กระทำ

หมายความว่า บุคคลธรรมดาที่เกี่ยวข้องหรือมีหน้าที่ในการทดลองหรือทำการวิจัยเรื่องต่างโดยใช้สัตว์ในการทดลองหรือวิจัย

* Article 521-2 Le fait de pratiquer des expériences ou recherches scientifiques ou expérimentales sur les animaux sans se conformer aux prescriptions fixées par décret en Conseil d'Etat est puni des peines prévues à l'article 521-1.

2. การกระทำ

หมายถึง การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่ถือว่าเป็นขั้นตอนในการทดลองหรือวิจัย ซึ่งต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างถูกต้อง

3. ผู้ถูกกระทำ

หมายถึง สัตว์ที่ถูกใช้ในการทดลอง เช่น หนู ลิง กระต่าย เป็นต้น

องค์ประกอบภายใน ได้แก่

ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการฝ่าฝืนหลักเกณฑ์ที่รัฐกำหนด และไม่ปฏิบัติตามมาตรา 511-1 เท่านั้น เพราะผู้กระทำรู้อยู่แล้วว่าตนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด หากไม่ปฏิบัติตามก็จะเป็นความผิดตามกฎหมาย

ในการทดลองหรือวิจัยนั้น ผู้ที่มีหน้าที่หรือเกี่ยวข้องกับการทดลองหรือการวิจัยจะต้องปฏิบัติตามสัตว์ทดลองตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างถูกต้อง หากได้มีการกระทำอย่างใดที่นอกเหนือจากที่ได้กำหนดไว้ ผู้กระทำจะต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้

Article R653-1 ** บัญญัติไว้มีสาระสำคัญดังนี้ กรณีการกระทำที่เกิดขึ้นจากความผิดพลาด ไม่มีเจตนา ประมาทเลินเล่อ หละหลวม การละเลย การบกพร่อง ความสะเพร่า ในการปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบของกฎหมายที่ได้กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของเจ้าของสัตว์ที่ต้องใช้ความระมัดระวังเพื่อความปลอดภัย หากการกระทำนั้นก่อให้เกิดความบาดเจ็บหรือความตายแก่สัตว์เลี้ยง สัตว์ที่ถูกทำให้เชื่อง สัตว์ที่ถูกขังหรือถูกล่ามจองไว้ ผู้ที่ฝ่าฝืนจะต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้ตามระเบียบชั้น 3

ในกรณีที่มีการตัดสินใจลงโทษผู้ที่เป็นเจ้าของสัตว์ แต่ไม่ปรากฏตัวผู้เป็นเจ้าของสัตว์นั้น ๆ ศาลมีสิทธิสั่งให้สัตว์นั้น ๆ อยู่ในความคุ้มครองสวัสดิภาพตามที่รัฐประกาศกำหนด หรืออาจปล่อยให้สัตว์เป็นอิสระได้

**

Article R653-1 Le fait par maladresse, imprudence, inattention, négligence ou manquement à une obligation de sécurité ou de prudence imposée par la loi ou les règlements, d'occasionner la mort ou la blessure d'un animal domestique ou apprivoisé ou tenu en captivité est puni de l'amende prévue pour les contraventions de la 3e classe.

En cas de condamnation du propriétaire de l'animal ou si le propriétaire est inconnu, le tribunal peut décider de remettre l'animal à une oeuvre de protection animale reconnue d'utilité publique ou déclarée, laquelle pourra librement en disposer.

การกระทำที่จะครบองค์ประกอบของมาตรานี้ ดังนี้

องค์ประกอบภายนอก ได้แก่

1. ผู้กระทำ หมายถึง บุคคลธรรมดา ที่เป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงเท่านั้น
2. การกระทำหมายถึงต้องมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น ไม่ว่าจะกระทำด้วยวิธีการใดก็ตาม และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย

3. ผู้ถูกกระทำ ได้แก่ สัตว์เลี้ยง สัตว์ที่ถูกทำให้เชื่อง สัตว์ที่ถูกขัง หรือถูกล่ามจูงไว้
องค์ประกอบภายใน ได้แก่

ผู้กระทำได้กระทำไปด้วยความประมาเลินเล่อ หละหลวม การละเลย การบกพร่อง ความสะเพร่า ต่อหน้าที่ตามข้อบังคับ ระเบียบของกฎหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งต้องใช้ความระมัดระวัง เพื่อความปลอดภัย แต่ไม่ใช้ความระมัดระวังตามสมควร

ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ ซึ่งตามความเป็นจริงแล้วการกระทำโดยประมาท ไม่มีเจตนา แก่สัตว์เป็นที่ปรากฏอยู่ในสังคม เพียงแต่ไม่ได้เป็นความน่าสนใจ เพราะมนุษย์คิดว่าตนไม่มีเจตนา ซึ่งการกระทำนั้นเกิดจากความประมาท ความสะเพร่าของตน เป็นเหตุให้สัตว์ได้รับอันตราย ซึ่งเป็นเรื่องปกติที่อาจเกิดขึ้นได้ จึงทำให้มนุษย์ละเลยต่อการปฏิบัติต่อสัตว์ทั้งที่ปัจจุบันนี้ได้รับการรับรองและยอมรับสิทธิสัตว์ขั้นพื้นฐานในบางกรณีแล้ว เพื่อเป็นการยกระดับของการให้การคุ้มครองสัตว์ จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไข กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ของประเทศไทยให้ประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสัตว์ในระดับสากล

Article R654-1 * บัญญัติไว้มีสาระสำคัญดังนี้ กรณีที่เจ้าของสัตว์เลี้ยงเลี้ยงดูสัตว์โดยไม่เหมาะสม ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 750 ยูโร

* Article R654-1 Hors le cas prévu par l'article 511-1, le fait, sans nécessité, publiquement ou non, d'exercer volontairement des mauvais traitements envers un animal domestique ou apprivoisé ou tenu en captivité est puni de l'amende prévue pour les contraventions de la 4e classe.

En cas de condamnation du propriétaire de l'animal ou si le propriétaire est inconnu, le tribunal peut décider de remettre l'animal à une oeuvre de protection animale reconnue d'utilité publique ou déclarée, laquelle pourra librement en disposer.

การกระทำที่จะครบองค์ประกอบของมาตรานี้ ดังนี้

องค์ประกอบภายนอก ได้แก่

1. ผู้กระทำ หมายถึง บุคคลธรรมดาที่เป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงเท่านั้น
2. การกระทำ หมายถึง การกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่เหมาะสมในการเลี้ยงดูสัตว์เลี้ยงของตน ซึ่งไม่จำกัดวิธีในการกระทำ
3. ผู้ถูกกระทำ ได้แก่ สัตว์เลี้ยง

องค์ประกอบภายใน ได้แก่ ผู้กระทำอาจมีเจตนา หรือประมาทก็ได้ เพราะการเลี้ยงดูสัตว์เลี้ยงที่ไม่เหมาะสมนั้น โดยส่วนใหญ่มักเกิดจากการกระทำโดยเจตนาของเจ้าของสัตว์เลี้ยง เช่น การปล่อยให้สัตว์เลี้ยงอดอาหาร หรือได้รับอาหารในปริมาณที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการของสัตว์นั้น ๆ แต่บางกรณีอาจเกิดความประมาทก็ได้

ในส่วนนี้ถือว่าเป็นการกำหนดหน้าที่ให้แก่เจ้าของสัตว์เลี้ยง ที่ต้องปฏิบัติต่อสัตว์เลี้ยงของตนให้เหมาะสม เช่น ต้องพาไปพบแพทย์ตามกำหนด ต้องจัดหาอาหารให้ตามสมควร ต้องดูแลจัดที่อยู่อาศัยให้แก่สัตว์เลี้ยงตามความเหมาะสม ซึ่งถือว่าเป็นการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสัตว์ ซึ่งประเทศไทยได้มีการบัญญัติให้เจ้าของสัตว์ต้องจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์ของตนตามความเหมาะสมแล้วเช่นกัน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ.2557

Article R655-1 * บัญญัติไว้มีสาระสำคัญดังนี้ กรณีฆ่าสัตว์เลี้ยงโดยเจตนา ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 1,500 เหยียญูโร หากเคยกระทำความผิดเดียวกันในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี ต้องระวางโทษปรับเพิ่มสูงสุดไม่เกิน 3,000 ยูโร

Les dispositions du présent article ne sont pas applicables aux courses de taureaux lorsqu'une tradition locale ininterrompue peut être invoquée. Elles ne sont pas non plus applicables aux combats de coqs dans les localités où une tradition ininterrompue peut être établie.

* Article R655-1 Le fait, sans nécessité, publiquement ou non, de donner volontairement la mort à un animal domestique ou apprivoisé ou tenu en captivité est puni de l'amende prévue pour les contraventions de la 5e classe.

La récidive de la contravention prévue au présent article est réprimée conformément à l'article 132-11.

การกระทำที่จะครบองค์ประกอบความผิดตามมาตรา นี้ ดังนี้

องค์ประกอบภายนอก ได้แก่

1. ผู้กระทำ หมายถึงบุคคลธรรมดา อาจเป็นเจ้าของสัตว์เลี้ยงหรือไม่ก็ได้
2. การกระทำ หมายถึงการฆ่า ซึ่งไม่จำกัดวิธีในการฆ่าผู้กระทำจะกระทำการฆ่าด้วยวิธีใด ๆ ก็ได้

3. ผู้ถูกกระทำ ได้แก่ สัตว์เลี้ยง

องค์ประกอบภายใน ได้แก่

ผู้กระทำต้องมีเจตนาในการฆ่าเท่านั้น

การฆ่าสัตว์ถือเป็นการกระทำที่ไม่สมควรอย่างยิ่งเพราะสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีจิตใจ จึงไม่ควรที่จะถูกกระทำการด้วยวิธีการต่าง ๆ อันส่งผลให้สัตว์นั้นตายโดยไม่มีเหตุอันสมควร และที่สำคัญสัตว์ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแล้วถือว่าสัตว์มีสิทธิในบางกรณี เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว ผู้กระทำความผิดดังกล่าวต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย ประเทศไทยยังไม่มีการบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้โดยตรงแต่ได้มีการบัญญัติห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร ซึ่งบัญญัติไว้ใน มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ถือว่าเป็นการคุ้มครองสัตว์ในระดับหนึ่งแล้ว

ทั้งนี้ Article R655-1 ยังได้มีการบัญญัติถึงเรื่องของการกระทำความผิดซ้ำในความผิดเดียวกัน ผู้กระทำต้องโทษหนักขึ้น ซึ่งในส่วนนี้ประเทศไทยยังไม่มีการบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้เป็นความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ ผู้วิจัยเห็นว่า ประเทศไทยควรมีการกำหนดให้การกระทำความผิดซ้ำแก่สัตว์เป็นความผิดที่ทำให้ผู้กระทำต้องรับโทษหนักขึ้น

ประเทศฝรั่งเศสมีทัศนคติต่อสัตว์คล้ายกับประเทศอังกฤษที่มองว่าการทำร้ายทารุณกรรมสัตว์ไม่ใช่เรื่องแปลก แต่ก็ได้มีการออกกฎหมายมาเพื่อคุ้มครองสัตว์และกำหนดโทษแก่ผู้ที่ทำร้ายทารุณกรรมสัตว์ เช่น การนำสุนัขที่มีขนาดเล็กมาเป็นเครื่องประดับของพวกนักออกแบบแฟชั่นในกรุงปารีส ไม่เพียงแต่มีการออกกฎหมายมาเพื่อคุ้มครองสัตว์เท่านั้น ประเทศฝรั่งเศสยังมีองค์กรการกุศลสำหรับสัตว์จำนวนมาก เช่น องค์กร The Société Protectrice des Animaux ซึ่งได้จัดตั้งมาเป็นเวลานานกว่า 150 ปี ที่ช่วยให้การสนับสนุนการบริการทางการแพทย์สำหรับสัตว์ที่ถูกทอดทิ้ง และช่วยเหลือครอบครัวที่ไม่สามารถจ่ายค่ารักษาสัตว์ได้ โดยองค์กรนี้ได้รับการอนุมัติจากรัฐบาล และมีข้อตกลงร่วมกับภาครัฐมากกว่า 700 ข้อ

Les dispositions du présent article ne sont pas applicables aux courses de taureaux lorsqu'une tradition locale ininterrompue peut être invoquée. Elles ne sont pas non plus applicables aux combats de coqs dans les localités où une tradition ininterrompue peut être établie.

สัตว์เลี้ยงทั่วไปที่ได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายของยุโรป (European laws) ได้แก่ สุนัข และแมว ซึ่งจะมีการใช้กฎหมายเดียวกันในการคุ้มครองสัตว์ตามอนุสัญญา โดยกำหนดห้ามมิให้บุคคลใด ทำร้ายสัตว์จนบาดเจ็บ หรือตาย ทั้งยังห้ามทอตึงสัตว์เลี้ยงอีกด้วย

ในประเทศฝรั่งเศสนั้น หากมีกรณีที่บุคคลใดพบว่าสัตว์ถูกทำร้าย บุคคลนั้นสามารถที่จะแจ้งตำรวจในท้องที่ได้ หรือจะแจ้งที่ศูนย์พักพิงสัตว์ในท้องที่เพื่อขอความช่วยเหลือได้ ซึ่งจะมีการตรวจสอบรายละเอียด และทำการส่งคำร้องเรียนไปยังศาล เพื่อทำการพิจารณาความผิดและบทลงโทษแก่บุคคลผู้ทำร้ายสัตว์ตามกฎหมายต่อไป (France-animal welfare and cultural issues, n.d.)

จากที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ของประเทศฝรั่งเศสและประเทศไทย เห็นว่ากฎหมายของประเทศฝรั่งเศสมีความก้าวหน้าในเรื่องของการคุ้มครองสัตว์มาก โดยได้ให้ความสำคัญกับสัตว์ เพราะสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ทั้งสัตว์ต่าง ๆ นั้นถือว่ามีความรู้สึก มีจิตใจ รับรู้ได้ถึงความสุข หรือความทุกข์ทรมาน และสัตว์เหล่านี้ควรได้รับการคุ้มครองเพื่อให้ได้มีชีวิตอยู่ท่ามกลางธรรมชาติอย่างปกติสุข แม้ว่าประเทศฝรั่งเศสจะไม่มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ไว้ โดยเฉพาะก็ตาม แต่ก็ได้มีการบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองสัตว์อยู่ในกฎหมายหลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับกฎหมายคุ้มครองสัตว์ของประเทศไทยที่เริ่มเห็นความสำคัญของสัตว์ ว่าสัตว์นั้นมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และสัตว์มีความรู้สึก มีจิตใจไม่ต่างจากมนุษย์ ทำให้เห็นว่าสัตว์ควรได้รับการคุ้มครองอย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นที่ยอมรับว่าประเทศไทยได้เห็นความสำคัญของสัตว์และมีความประสงค์ในการคุ้มครองสัตว์ จึงได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 แสดงว่าขณะนี้ประเทศไทยได้มีการรับรองและยอมรับสัตว์มีสิทธิขั้นพื้นฐานตามกฎหมายในบางกรณีบ้างแล้ว

แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายของประเทศไทยเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ยังคงมีข้อบกพร่องในบางกรณี ซึ่งสามารถที่จะแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ได้ตามความเหมาะสมแก่สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเกี่ยวกับสัตว์ เพราะกฎหมายต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา มิฉะนั้นแล้วกฎหมายจะมีความล้าหลัง และทำให้ประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ จากการที่ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ของประเทศฝรั่งเศสพบว่า มีการบัญญัติฐานความผิดที่ครอบคลุมทุกการกระทำที่อาจเกิดขึ้นแก่สัตว์ได้ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยเจตนา ไม่มีเจตนา หรือประมาทแก่สัตว์ก็ตาม ถือเป็นการยกระดับในการคุ้มครองสัตว์ให้มากขึ้นในอีกระดับ แต่ก็ไม่ได้ให้ความคุ้มครองที่เกินความจำเป็น เพราะแม้จะมี

การกระทำใด ๆ เกิดขึ้นแก่สัตว์ไม่ว่าจะมีเจตนาหรือไม่ หรืออาจกระทำด้วยความประมาทแก่สัตว์ ซึ่งผลของการกระทำแก่ขึ้นแก่สัตว์ตามความต้องการของผู้กระทำ ฉะนั้นผู้กระทำสมควรที่จะต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย เพื่อเป็นการข่มขู่ ป้องกัน และฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้กระทำ ความผิดให้รู้สำนึก และที่สำคัญสัตว์มีชีวิต มีจิตใจ เมื่อสัตว์ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแล้วหากมีการกระทำใด ๆ แก่สัตว์เป็นเหตุให้สัตว์ได้รับอันตราย โดยไม่มีอันสมควรหรือไม่มีเหตุจำเป็น ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย ซึ่งประเทศไทยเองก็มีการบัญญัติฐานความผิดที่อาจเกิดขึ้นแก่สัตว์ เช่น ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร จะเห็นได้ว่ายังไม่ได้รับบุหรือกำหนดให้ชัดเจนว่า ผู้กระทำต้องมีเจตนา ไม่มีเจตนา หรือประมาทจึงจะเป็นความผิด ถือเป็นปัญหาที่ต้องมีการตีความกันต่อไป แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดฐานความผิดที่ครอบคลุมทุก ๆ การกระทำที่อาจเกิดขึ้นแก่สัตว์ได้ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยมีเจตนา ไม่มีเจตนา หรือประมาทแก่สัตว์ก็ตาม เพื่อให้การคุ้มครองสัตว์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสัตว์ตามที่กฎหมายได้ให้การรับรองและยอมรับว่าสัตว์มีสิทธิขั้นพื้นฐานในบางกรณีแล้ว ประเทศจึงควรที่มีการปรับปรุง แก้ไข ด้วยการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ โดยอาจนำกฎหมายคุ้มครองสัตว์ของประเทศฝรั่งเศสมาเป็นแนวทางเพิ่มเติมในการกำหนดความผิดตามกฎหมาย เพื่อให้ประเทศไทยนั้นมีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ที่มีประสิทธิภาพและเป็นการยกระดับความคุ้มครองสัตว์ให้เป็นไปตามหลักกฎหมายสากล

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาความรับผิดชอบทางอาญาที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองและการ จัดสวัสดิภาพสัตว์ตามกฎหมายไทย

ปัญหาการตีความขอบเขตการบังคับใช้พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการ จัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

เนื่องจากที่ประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายมาเพื่อคุ้มครองสัตว์ ซึ่งมีความประสงค์ในการคุ้มครองสัตว์มิให้ถูกทารุณกรรม และเจ้าของสัตว์ต้องจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์ของตนตามความเหมาะสม เพื่อให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองตามธรรมชาติอย่างดีที่สุด ซึ่งปัจจุบัน ได้มีกฎหมายคุ้มครองสัตว์ออกมามีผลใช้บังคับแล้ว ได้แก่ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 เมื่อกฎหมายฉบับนี้ออกมาใช้บังคับทำให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ถึงการบังคับใช้กฎหมายในการคุ้มครองสัตว์ว่าเหมาะสมแล้วหรือไม่ และที่สำคัญยังก่อให้เกิดปัญหาเรื่องของการตีความตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวด้วย

วิเคราะห์ปัญหาการตีความความหมายของคำว่า “สัตว์” ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ที่ได้มีการบัญญัติความหมายของคำว่า “สัตว์” เอาไว้ในมาตรา 3 ว่า หมายถึงสัตว์ที่โดยปกติเลี้ยงไว้เพื่อเป็นสัตว์เลี้ยง สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้งาน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นพาหนะ สัตว์เลี้ยงซึ่งใช้เป็นเพื่อน สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้เป็นอาหาร สัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการแสดง หรือสัตว์เลี้ยงเพื่อใช้ในการอื่นใด ทั้งนี้ ไม่ว่าจะ มีเจ้าของหรือไม่ก็ตาม และให้หมายความรวมถึงสัตว์ที่อาศัยอยู่ในธรรมชาติตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

จากความหมายข้างต้นที่กล่าวว่า “โดยปกติใช้เป็นสัตว์เลี้ยง” นั้นคำว่า “โดยปกติ” นั้นทำให้เกิดความไม่ชัดเจนว่าสัตว์ที่โดยปกติใช้เป็นสัตว์เลี้ยง ได้แก่ สัตว์ชนิดใด ประเภทใด ที่จะต้องอยู่ในความหมายคำว่า “โดยปกติ” ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเรื่องของการตีความว่าสัตว์ประเภทใดบ้างที่จะอยู่ในความหมายของคำว่า “สัตว์” ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวที่จะได้รับการคุ้มครองมิให้ถูกทำทารุณกรรมและต้องจัดสวัสดิภาพให้ตามความเหมาะสมตามที่กฎหมายกำหนด เพราะสัตว์เลี้ยงในปัจจุบันมีความหลากหลายไปตามความชอบของแต่ละบุคคล เช่น อีแก้วนา ที่บางคนอาจเลี้ยงไว้เป็นเพื่อนแต่โดนส่วนใหญ่ไม่เป็นที่นิยมในการที่จะเลี้ยงเพื่อเป็นเพื่อน ก็จะทำให้เกิดปัญหาในการตีความอย่างแน่นอน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการตีความ เพราะสัตว์ถือว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่มี

ความรู้สึก และมีจิตใจไม่ต่างจากมนุษย์ และสัตว์ยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งแวดล้อมที่ควรได้รับการคุ้มครองสิทธิตามธรรมชาติ และควรได้รับการป้องกันมิให้ถูกทำทารุณกรรมโดยไม่มีเหตุสมควร ทั้งนี้เจ้าของสัตว์ยังต้องมีหน้าที่ในการจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์ตามความเหมาะสมตามกฎหมาย ผู้วิจัยจึงควรที่จะมีการกำหนด ระบุถึงประเภทและชนิดของสัตว์ที่จะถือว่าโดยปกติใช้เป็นสัตว์เลี้ยง โดยเพิ่มเติมความหมายของคำว่า “สัตว์” ให้หมายความถึง สิ่งมีชีวิตที่มีกระดูกสันหลังที่มีไข่มนุษย์ (สุเทพ ยิ้มละมุล, 2550) ด้วยในมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัตินี้

วิเคราะห์ปัญหาการตีความเกี่ยวกับสถานะของสัตว์ตามกฎหมายและตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

ตามประมวลกฎหมายอาญาถือว่าสัตว์เป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง ในกรณีที่มีการกระทำโดยเจตนาแก่สัตว์เป็นเหตุให้สัตว์ได้รับอันตราย ผู้กระทำความผิดต้องรับผิดตามกฎหมายอาญา แต่หากมีการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์ ผู้กระทำก็จะไม่ต้องรับผิดตามกฎหมายอาญาเพราะตามประมวลกฎหมายอาญาในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์โดยประมาทไม่มีบัญญัติไว้เป็นความผิด ซึ่งในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์นั้น บุคคลจะต้องรับผิดก็ต่อเมื่อได้กระทำให้เสียทรัพย์โดยเจตนาเท่านั้น และแม้ว่าตามประมวลกฎหมายอาญาจะได้มีการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองสัตว์เอาไว้ในมาตรา 381 และมาตรา 382 ก็ตามนั้นไม่สามารถนำมาเทียบเคียงความผิดในการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายได้

ส่วนตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการป้องกันและคุ้มครองมิให้สัตว์ถูกทำทารุณกรรมและให้มีการจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์ตามความเหมาะสม การที่ประเทศไทยได้มีการออกพระราชบัญญัตินี้ แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยนั้นเริ่มให้ความสำคัญกับสัตว์มากขึ้น โดยเห็นว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีจิตใจ และควรได้รับการปกป้องและคุ้มครองตามกฎหมาย ถือว่ากฎหมายของประเทศไทยได้ให้การยอมรับและรับรองสิทธิของสัตว์ในระดับหนึ่งแล้วว่าสัตว์นั้นไม่ใช่ทรัพย์สินธรรมดาอีกต่อไป หมายความว่าพระราชบัญญัตินี้ได้ให้สิทธิขั้นพื้นฐานแก่สัตว์ในบางกรณี เช่น ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายมิให้ถูกทำทารุณกรรม เป็นต้น ซึ่งแสดงได้ว่าสัตว์นั้นไม่ใช่ทรัพย์สินธรรมดา แต่สิทธิต่าง ๆ ที่สัตว์ได้รับการรับรองยังไม่เท่ากับสิทธิที่มนุษย์ได้รับตามกฎหมาย ผู้วิจัยจึงเห็นควรให้มีการยอมรับและกำหนดให้การกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายเป็นความผิดทางอาญา โดยที่สามารถเทียบเคียงกับการกระทำของมนุษย์ ซึ่งในการกำหนดความผิดฐานนี้เป็นความผิดทางอาญานั้น ถือว่าเป็นการกระตุ้นให้มนุษย์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของสัตว์ และเห็นว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีจิตใจ ไม่ต่างมนุษย์ สัตว์เหล่านี้จึงควรได้รับการปกป้อง

คุ้มครองตามกฎหมาย ทั้งนี้ประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญกับสัตว์และให้สิทธิสัตว์ในบางกรณีแล้ว

มนุษย์ควรปฏิบัติต่อสัตว์อย่างเหมาะสมตามที่กฎหมายกำหนดไว้ เช่น มนุษย์ที่ต้องการเลี้ยงสัตว์จะต้องปฏิบัติและจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเลี้ยงดูสัตว์ตามกฎหมาย ตามมาตรา 22 และห้ามมิให้เจ้าของสัตว์ละทิ้งสัตว์ ปล่อยสัตว์ไปโดยไม่เหตุสมควรให้พ้นจากการเลี้ยงดูของตน ตามมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 เป็นต้น การที่กฎหมายกำหนดหน้าที่แก่เจ้าของสัตว์ไว้ตามที่พระราชบัญญัติดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าของสัตว์โดยเฉพาะที่ต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ดังนั้นหากเจ้าของสัตว์ไม่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนดไว้ถือได้ว่าเจ้าของสัตว์มีเจตนา(จงใจ) ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคท้าย ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นแก่สัตว์เป็นเหตุให้สัตว์ได้รับอันตราย หรือสัตว์นั้นอาจไปก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นได้เช่นกัน โดยที่เจ้าของสัตว์นั้นอาจเล็งเห็นผลหรือประสงค์ต่อผลของการกระทำนั้นก็ได้ ไม่เพียงแต่เจ้าของสัตว์ที่อาจมีเจตนา(จงใจ) แก่การจัดสวัสดิภาพสัตว์เท่านั้น เจ้าของสัตว์อาจจะกระทำโดยประมาทซึ่งอาจเป็นการประมาทโดยจงใจ ซึ่งเป็นเหตุให้สัตว์ได้รับอันตราย หรือสัตว์นั้นอาจไปก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นได้เช่นกัน เพราะหน้าที่ในการเลี้ยงดูสัตว์ตามกฎหมายถือเป็นความรับผิดชอบของเจ้าของสัตว์ที่มีต่อสัตว์ รวมถึงเป็นการรับผิดชอบต่อสังคมอีกด้วย

ผู้วิจัยขอสรุปว่า เมื่อกฎหมายให้ความสำคัญแก่สัตว์มากขึ้นและให้การรับรองสิทธิสัตว์ในบางกรณีแล้ว จึงควรที่จะมีการกำหนดความผิดและความรับผิดชอบทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดแก่สัตว์ไม่ว่าผู้กระทำจะได้กระทำการไปโดยเจตนาและโดยเฉพาะการกระทำความผิดแก่สัตว์ประมาทไว้อย่างชัดเจนตามกฎหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจและสังคมได้รับรู้ว่าการกระทำใดบ้างที่จะถือว่าเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติดังกล่าว และเป็นการควบคุมการเลี้ยงสัตว์ให้มีแนวทางในการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อลดปัญหากรณีที่ผู้เลี้ยงสัตว์เกิดความเบื่อ หรือไม่สามารถที่จะดูแลสัตว์ได้อีกต่อไปและนำสัตว์ไปปล่อย ให้เกิดปัญหาแก่สังคม ทำให้ผู้ที่ต้องการเลี้ยงสัตว์ได้ตระหนักว่าเขาจะสามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดได้หรือไม่ก่อนที่จะเลี้ยงสัตว์ เพราะหากไม่สามารถปฏิบัติได้ไม่ว่าจะเป็นกรณีมีเจตนา หรือไม่มีเจตนา รวมถึงประมาทโดยจงใจก็ตาม ผู้กระทำต้องรับผิดชอบทางอาญา เพราะการกระทำเหล่านั้นอาจก่อให้เกิดอันตราย หรือสัตว์อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นก็ได้

วิเคราะห์ปัญหาการตีความเรื่องขององค์ประกอบภายในของความรับผิดชอบตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

ในส่วนขององค์ประกอบภายในของความรับผิดชอบตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ที่บัญญัติ ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยไม่มีเหตุอันสมควร เป็นการกำหนดความรับผิดไว้โดยไม่มีการอธิบายหรือขยายความให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนว่าการกระทำใดที่จะถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ โดยไม่มีเหตุอันสมควร ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของการตีความในส่วนขององค์ประกอบภายในของมาตรานี้ว่า ผู้กระทำจะต้องกระทำโดยมีเจตนาในการกระทำความผิดเท่านั้น หรือรวมถึงความประมาทของผู้กระทำด้วย

เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่ากรณีที่บุคคลใดจะกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์อันจะถือว่าเป็นความผิดตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้นั้น ผู้กระทำต้องเจตนาในการกระทำความผิดแก่สัตว์เท่านั้น เพราะตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ได้นิยามความหมายของคำว่า “ทารุณกรรม” ไว้หมายความว่า การกระทำหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ที่ทำให้สัตว์ได้รับความทุกข์ทรมานไม่ว่าทางกายหรือจิตใจ ได้รับความเจ็บปวด ความเจ็บป่วย ทูพพลภาพ หรืออาจมีผลทำให้สัตว์นั้นตาย และให้หมายความรวมถึงการใช้สัตว์เพื่อการสัตว์เจ็บป่วย สัตว์ชรา หรือสัตว์ที่กำลังตั้งท้อง เพื่อแสวงหาประโยชน์ ใช้สัตว์ประกอบกามกิจ ใช้สัตว์ทำงานจนเกินสมควรหรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควรเพราะเหตุที่สัตว์นั้นเจ็บป่วย ชรา หรืออ่อนอายุ

จากนิยามความหมายของคำว่า “ทารุณกรรม” แสดงให้เห็นว่า “การกระทำหรืองดเว้นการกระทำใด ๆ ” หมายความว่า ผู้กระทำต้องรู้สำนึกในการกระทำหรืองดเว้นการที่ต้องกระทำของตนเองนั้นในขณะที่กระทำด้วย โดยที่ผู้กระทำย่อมต้องประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำหรืองดเว้นการกระทำของตน เพราะการกระทำโดยประมาทผู้กระทำไม่สามารถประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการกระทำได้ แต่ในบางกรณีผู้กระทำอาจเล็งเห็นได้ว่าการกระทำของตนอาจก่อให้เกิดผลอันใดอันหนึ่งขึ้นจากการกระทำโดยประมาท(โดยจงใจ)ของตนเช่นนี้ ถือว่าผู้กระทำได้กระทำการโดยประมาทโดยรู้สำนึกในการกระทำของตน ฉะนั้น การกระทำที่จะเป็นความผิดตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ผู้กระทำจะต้องมีเจตนาในการกระทำความผิดอันถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ด้วยจึงจะเป็นความผิดตามมาตรา

เนื่องจากความรับผิดชอบกฎหมายอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยประมาทแก่สัตว์ในประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายกำหนดความผิดไว้โดยเฉพาะ เมื่อมีบุคคลกระทำการใดโดยประมาท(โดยจงใจ) เป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย บุคคลนั้นจึงไม่ต้องรับผิดและไม่ถูกลงโทษตามกฎหมายอาญา เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดแม้ได้กระทำโดยประมาท ผู้วิจัยเห็นว่าแม้บุคคลจะกระทำไปโดยประมาท (โดยจงใจ) แก่สัตว์ ก็คือได้กระทำการใดไปโดยไม่มีเจตนา แต่

ผู้กระทำได้กระทำไปโดยที่รู้ว่าหากมีการกระทำนั้นเกิดขึ้น จะส่งผลแก่สัตว์เป็นเหตุให้สัตว์ได้รับอันตรายบาดเจ็บหรือตายได้ แต่ผู้กระทำกลับคิดว่าผลไม่น่าจะเกิดขึ้น ซึ่งเมื่อสัตว์ได้รับอันตรายบาดเจ็บหรือตาย ผู้กระทำควรที่ต้องได้รับโทษจากการกระทำโดยประมาท (โดยจงใจ) ด้วยเพราะถือว่าผู้กระทำนั้น ได้รู้อยู่แล้วว่าการกระทำของตนอาจเกิดผลอย่างไรอย่างหนึ่งแก่สัตว์ แต่ยังไม่ใช้ความระมัดระวังพอสมควรตามพฤติการณ์ เพื่อให้บุคคลผู้กระทำความผิดได้ตระหนักและสำนึกในการกระทำของตนว่าไม่ถูกต้อง ไม่เหมาะสม ซึ่งผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังได้แต่ไม่ใช้ให้พอสมควรแก่พฤติการณ์

การกระทำโดยประมาทนั้น โดยทั่วไปถือว่าเป็นความผิดที่ต้องการผลของการกระทำ หากผลไม่เกิดขึ้นตามความประสงค์ของผู้กระทำ ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดตามกฎหมายเพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดฐานพยายามกระทำความผิดโดยประมาท การกระทำใดจะถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาทหรือไม่ การกระทำนั้นจะต้องมิใช่กรณีที่เป็นกรกระทำโดยเจตนา หมายความว่าต้องไม่มีเจตนาประสงค์ต่อผล และไม่มีเจตนาเล็งเห็นผลจากการกระทำนั้น ๆ แต่ไม่ได้หมายความว่าเมื่อไม่มีเจตนาทั้งสองข้างต้นแล้วจะถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาทไปโดยทันที (กนิต ณ นคร, 2556, หน้า 334,337) ซึ่งการกระทำโดยประมาท ไม่ว่าจะกระทำต่อสิ่งใดก็ตาม เช่น ต่อบุคคล ต่อทรัพย์ หรือต่อสัตว์ก็ตาม หากได้กระทำการใด ๆ อันถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาทแล้ว ถือว่าบุคคลนั้นมีความผิดและต้องรับผิดตามกฎหมายอาญาในกรณีที่มิใช่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดไว้โดยเฉพาะ แต่สำหรับการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์นั้น ยังไม่มีกฎหมายบัญญัติฐานความผิดได้โดยชัดแจ้งว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดอันจะทำให้ผู้กระทำต้องรับผิดตามกฎหมาย จึงไม่สามารถลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำได้ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ การกระทำใดที่กฎหมายจะถือว่าเป็นการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์นั้น ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นความผิดโดยเฉพาะ ในการพิจารณาเรื่องของการกระทำของบุคคลที่กระทำการโดยประมาทจึงต้องพิจารณาจากหลักเกณฑ์เรื่องกรกระทำโดยประมาททั่วไป ซึ่งจะเห็นได้ว่าเรื่องของการประมาทนั้นประเทศไทยไม่ได้มีการแบ่งแยกประเภทของการประมาทไว้ดังเช่นประเทศที่ใช้กฎหมายคอมมอนลอว์ (Common law) อย่างเช่น ประเทศอังกฤษ แต่ประเทศไทยได้รวมทั้งประมาทธรรมดาและประมาทโดยจงใจไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ จึงทำให้เกิดปัญหาว่าการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์นั้นต้องถึงขนาดไหนจึงจะถือว่าเป็นการประมาทแก่สัตว์ที่จะถือว่ามีความผิดตามกฎหมาย

ผู้วิจัยเห็นว่ากรกระทำโดยประมาทแก่สัตว์นั้นจะต้องเป็นการประมาทโดยจงใจ (Recklessness) หมายความว่า การประมาทนั้นเกิดจากการที่ผู้กระทำนั้นรู้สำนึกว่าการกระทำหรืองดเว้นการกระทำนั้นอาจก่อให้เกิดผลอย่างไรอย่างหนึ่งขึ้น แต่ผู้กระทำคิดว่าผลนั้นไม่น่าจะเกิดขึ้น

ได้เพราะคนสามารถหลีกเลี่ยงไม่ได้ผลนั้นเกิดขึ้นได้ จึงได้ตัดสินใจกระทำหรือควั่นการกระทำลง ไป ปรากฏว่าผลก็ได้เกิดขึ้นตามที่รู้มาตั้งแต่แรก เช่น การที่นาย ก. ต้องขับรถผ่านทางรถไฟ ขณะนั้นนาย ก. ได้เห็นสุนัขอยู่ข้างหน้าบริเวณที่กั้นทางรถไฟ แต่ขณะนั้นเองเป็นเวลาเวลาที่กั้นรถไฟ กำลังจะปิด ด้วยความเร่งรีบของนาย ก. นาย ก. จึงเร่งเครื่องยนต์ด้วยความเร็วพุ่งตรงไปข้างหน้า เพื่อให้รถของตนผ่านที่กั้นรถไฟไปได้ ซึ่งนาย ก. รู้ดีว่าหากตนขับรถด้วยความเร็ว รถอาจพุ่งเข้าชน สุนัขที่อยู่ด้านหน้าได้อย่างแน่นอน แต่นาย ก. คิดว่าตนสามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้ชนสุนัขตัวนั้นได้ ทั้งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ กรณีเช่นนี้ถือว่านาย ก. ได้กระทำการประมาทโดยจงใจแก่สัตว์ ซึ่งอาจ ทำให้สัตว์ได้รับอันตรายบาดเจ็บหรือตายได้

การที่บุคคลจะต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนที่ได้กระทำโดยประมาท(โดยจงใจ)แก่ สัตว์นั้น ต้องเป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะให้ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายเท่านั้น ผู้วิจัยจึง เห็นว่า ควรที่จะมีการกำหนดฐานความผิดเรื่องของการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บ หรือตายไว้ในกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ เพื่อเป็นการยกระดับในการคุ้มครองสัตว์ให้มีสิทธิ ตามกฎหมาย เพราะสัตว์เป็นสิ่งที่มีความรู้สึก มีจิตใจ ซึ่งผู้วิจัยขอเน้นว่าการกระทำโดย ประมาทแก่สัตว์ที่ถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายนั้น จะต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำนั้นประมาทโดย จงใจเท่านั้น หากเป็นการประมาทธรรมดา (Negligence) เช่น นาย ข. ขับรถด้วยความเร็วสูงเกินกว่า อัตราที่กฎหมายกำหนด และยังเล่นมือถือไปด้วยในระหว่างขับรถเป็นเหตุให้นาย ข. ขับรถไปชน สุนัขตาย เพราะนาย ข. ไม่เห็นสุนัขที่อยู่ในบริเวณนั้น กรณีเช่นนี้ถือว่าเป็นความประมาทเกิดขึ้น จากการทำของนาย ข. ที่ขับรถด้วยความเร็วและเล่นมือถือไปด้วยในขณะขับรถ ถือเป็นการไม่ ใช้ความระมัดระวังตามสมควร ถือว่าเป็นการประมาทธรรมดาเท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่า ไม่ควรนำมา ปรับใช้กับสัตว์ เพราะประมาทธรรมดา หมายความว่า เป็นความประมาทเล็กน้อย ความสะเพร่า ความไม่ใช้ความระมัดระวังตามสมควร ซึ่งผู้กระทำไม่อาจคาดเห็นผลที่อาจจะเกิดขึ้นได้ แต่จาก การประมาทนั้นก่อให้เกิดผลขึ้น ซึ่งยังถือว่าไม่ร้ายแรงเท่ากับการประมาทโดยจงใจ

ทั้งนี้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคสี่ เป็นการประมาทที่รวมทั้งธรรมดาและ ประมาทโดยจงใจ ไม่มีการแบ่งแยกให้เห็นถึงความแตกต่างที่ชัดเจน ดังนั้นไม่ว่าผู้กระทำจะได้ กระทำการประมาทแบบใดก็ตามถือว่าเป็นความผิด ซึ่งแท้ที่จริงแล้วระดับของการใช้ความ ระมัดระวังและการรับผิดชอบในการประมาทมีความร้ายแรงที่แตกต่างกัน สำหรับสัตว์นั้นหากเป็นการ ประมาทธรรมดาแล้วเป็นความผิดตามกฎหมาย ก็จะเป็นการคุ้มครองสัตว์ที่ใกล้เคียงหรือเทียบเท่า กับมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่สูงที่สุด ทั้งนี้ต้องเข้าใจก่อนว่าการคุ้มครองสัตว์ ถือ เป็นการยกระดับความคุ้มครองจากที่ถือว่าสัตว์เป็นทรัพย์สิน สัตว์จึงควรได้รับการคุ้มครองมากกว่า ทรัพย์สิน แต่ต้องไม่คุ้มครองสัตว์โดยเทียบเท่าหรือมากกว่าการคุ้มครองมนุษย์

ดังนั้น หลักเกณฑ์การประมาทโดยทั่วไปตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคสี่ จึงไม่ควรนำมาปรับใช้กับการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์ แต่เห็นว่าการประมาทแก่สัตว์ควรให้เป็น ความผิดเฉพาะกรณีการประมาทโดยจงใจ ซึ่งมีความร้ายแรงมากกว่าการประมาทธรรมดา จึงถือว่าเป็น การคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายที่เหมาะสมที่สุด

และที่สำคัญผู้วิจัยของทำการศึกษาเรื่องของการกระทำโดยประมาทในขอบเขตของการ ตีความคำว่า “สัตว์” หมายความว่า สัตว์ที่เลี้ยงเพื่อเป็นสัตว์บ้าน เพื่อใช้งาน เพื่อใช้เป็นพาหนะ เพื่อ ใช้เป็นเพื่อน เพื่อใช้เป็นอาหาร เพื่อใช้ในการแสดง หรือเพื่อใช้ในการอื่นใด ไม่ว่าสัตว์นั้นจะมี เจ้าของหรือไม่ก็ตาม เพราะเมื่อสัตว์เป็นสัตว์เลี้ยงที่เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีจิตใจ และควร ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย

หากผู้กระทำได้กระทำการประมาทโดยจงใจ แก่สัตว์เป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บ หรือตาย ตัวอย่างเช่น การที่นาย ก. ต้องขับรถผ่านทางรถไฟ ขณะนั้นนาย ก. ได้เห็นสุนัขอยู่ข้างหน้าบริเวณที่ กั้นทางรถไฟ แต่ขณะนั้นเองเป็นเวลาที่กำลังรถไฟกำลังจะปิด ด้วยความเร่งรีบของนาย ก. นาย ก. จึงเร่งเครื่องยนต์ด้วยความเร็วพุ่งตรงไปข้างหน้าเพื่อให้รถของตนผ่านที่กั้นรถไฟไปได้ ซึ่งนาย ก. รู้ ดีว่าหากตนขับรถด้วยความเร็ว รถอาจพุ่งเข้าชนสุนัขที่อยู่ด้านหน้าได้อย่างแน่นอน แต่นาย ก. คิดว่า ตนสามารถหลีกเลี่ยงไม่ให้ชนสุนัขตัวนั้นได้ ทั้งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ตามตัวอย่างเมื่อผู้กระทำ ความผิดหลบหนีไปทำให้เจ้าของสัตว์ไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายอันแก่สัตว์ของตนได้ในทาง แพง รวมถึงยังไม่สามารถที่จะเรียกร้องให้ผู้กระทำต้องรับโทษทางอาญาตามกฎหมายได้อีกด้วย เพราะไม่มีกฎหมายกำหนดความผิดในกรณีกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายไว้ เป็นความผิดตามกฎหมายจึงไม่มีบทลงโทษทางอาญาที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดนั้นได้ตาม กฎหมาย แม้ว่าสัตว์ที่มีเจ้าของจะสามารถเรียกร้องค่าเสียหายอันเกิดแก่สัตว์ของตนได้ซึ่งเป็น ค่าชดเชยความเสียหายในทางแพ่งได้ แต่ในกรณีที่สัตว์ไม่มีเจ้าของเป็นปัญหาที่น่าสนใจว่าจะไม่มี บุคคลใดที่มีอำนาจที่จะมาเรียกร้องค่าเสียหายได้เพราะสัตว์ไม่ได้อยู่ในความครอบครองของบุคคล ใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะหรือไม่ได้อยู่ภายใต้การดูแลของสถานรับเลี้ยงสัตว์เร่รอน ดังนั้นหากมี กรณีข้างต้นเกิดขึ้นแก่สัตว์ที่ไม่มีเจ้าของแล้ว มีบุคคลทั่วไปที่พบเห็นสัตว์บาดเจ็บนำสัตว์เข้าทำการ รักษาเพื่อช่วยชีวิตสัตว์ ซึ่งในการรักษาก็จะต้องมีค่ารักษา ซึ่งในเมื่อบุคคลทั่วไปที่นำสัตว์มารักษา ไม่สามารถรับบริการค่าใช้จ่ายได้เช่นนี้ใครจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่ารักษานั้น ซึ่งทางแพทย์ที่ทำการ รักษา也不能เรียกร้องค่าเสียหายแทนได้ และหากไม่มีบุคคลใดมารับผิดชอบค่ารักษาแล้ว แพทย์ต้องหยุดทำการรักษาหรือทำการรักษาต่อไปทั้งที่ภาระค่ารักษามีจำนวนสูง หากแพทย์ยืนยัน ทำการรักษาต่อไปภาระต่าง ๆ ทั้งการรักษา การเลี้ยงดูดูแลหลังการรักษาก็ตกแก่แพทย์ผู้นั้น

ผู้วิจัยเห็นว่า ในกรณีตามตัวอย่างข้างต้นผู้กระทำความผิดนั้นไม่ต้องรับผิดตามกฎหมาย จึงไม่ถูกลงโทษทางอาญา และไม่ต้องชดใช้ค่าเสียหายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทางแพ่ง เพราะสัตว์ที่ถูกกระทำเป็นสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ ไม่มีบุคคลใดสามารถเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิดได้ เช่นนี้เป็นการคุ้มครองสัตว์ตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายแล้วหรือไม่ หากได้มีการกำหนดความผิดและความรับผิดทางอาญาในกรณีดังกล่าวก็จะเป็นการลดปัญหาเรื่องการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์ไปได้พอสมควรเพราะเมื่อการกระทำใดถือเป็นความผิดตามกฎหมายแล้ว ผู้กระทำก็ไม่สามารถที่จะอ้างได้ว่ากรกระทำของตนนั้น ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นความผิดตนจึงไม่ต้องรับผิด เพราะหากมีการฝ่าฝืนการกระทำที่กฎหมายถือว่าเป็นความผิดแล้ว ผู้กระทำก็ต้องรับผิดเท่านั้น หากยังไม่มีการกำหนดความผิดและกำหนดบทลงโทษทางอาญาเช่นว่านั้นผู้กระทำความผิดก็จะไม่เกิดสำนึกในการกระทำของตนได้แม้การกระทำนั้นจะเป็นการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์ก็ตาม และผู้กระทำจะไม่ใช้ความระมัดระวังแก่สัตว์โดยเฉพาะอย่างยิ่งสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของ แม้ว่าผู้กระทำความผิดต่อสัตว์จะต้องชดใช้ค่าเสียหายทางแพ่งเพื่อเป็นการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นก็ตามแต่ก็เป็นการชดเชยความเสียหายที่มีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น และบางกรณีอาจไม่ต้องชดเชยความเสียหายเลย

ทั้งนี้ผู้กระทำความผิดยังไม่ถูกลงโทษทางอาญาอีกด้วย ก็อาจก่อให้เกิดการกระทำ ความผิดซ้ำได้อีก ปัญหาเรื่องของการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์ก็มีเกิดขึ้นในสังคมอยู่มากพอสมควรเพียงแต่ไม่เกิดเป็นประเด็นในสังคม เพราะเมื่อมีการประมาทแก่สัตว์แล้ว ผู้กระทำความผิดก็ไม่สนใจในการกระทำของตนเพราะการกระทำเช่นนั้นไม่เป็นความผิด เพื่อเป็นการแก้ไข ปัญหาเรื่องของการกระทำของผู้กระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย เพื่อให้ผู้กระทำเกิดสำนึกในการกระทำของตน และที่สำคัญเพื่อเป็นการยกระดับให้สัตว์ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายตามความประสงค์ของกฎหมายที่ต้องการคุ้มครองสิทธิสัตว์ ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะมีการกำหนดความผิดดังกล่าวให้เป็นความผิดตามกฎหมายและกำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดตามความเหมาะสม เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเข็ดหลาบในการกระทำของตนเอง การพ่อกฎหมาย และให้เห็นความสำคัญของสัตว์ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิต มีจิตใจ และสัตว์สมควรได้รับการปฏิบัติอย่างเหมาะสมตามธรรมชาติและสภาพแวดล้อมที่ดี และไม่ควรที่จะทำร้ายสัตว์ไม่ว่าจะกระทำโดยมีเจตนาหรือไม่ก็ตาม รวมถึงการประมาทโดยจงใจด้วย

ผู้วิจัยขอสรุปปัญหาการตีความเรื่องขององค์ประกอบภายในของความรับผิดตาม พระราชบัญญัติดังกล่าวว่า บุคคลผู้กระทำความผิดต้องมีเจตนาในการกระทำความผิด เพราะเมื่อได้ พิจารณาจากบทบัญญัติตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ที่บัญญัติห้ามมิให้บุคคลใด กระทำการใดอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์ โดยไม่มีเหตุอันสมควร แสดงให้เห็นว่า เมื่อมีการบัญญัติ

ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรม ซึ่งจะถือว่าเป็นความผิดและต้องรับโทษตามพระราชบัญญัติดังกล่าว และบุคคลผู้กระทำความผิดจะอ้างความไม่รู้กฎหมายมาอ้างเพื่อให้ตนพ้นจากความรับผิดไม่ได้ ฉะนั้นหากมีการฝ่าฝืนบทบัญญัติดังกล่าวแสดงว่าผู้กระทำความผิดมีเจตนาในการกระทำความผิด จึงเกิดปัญหาว่าถ้าผู้กระทำความผิดนั้น ไม่มีเจตนาในการกระทำความผิด แต่ได้กระทำการประมาทโดยจงใจผู้กระทำจะต้องรับผิดตามพระราชบัญญัติดังกล่าวหรือไม่ เพราะหากพิจารณาจากองค์ประกอบภายนอกถือว่าเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบภายนอกแล้ว แต่เมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบภายใน ซึ่งตามมาตรา 20 นั้นองค์ประกอบภายใน ได้แก่ การกระทำโดยเจตนา แต่เมื่อมีการกระทำโดยประมาทเกิดขึ้นจะถือว่าขาดองค์ประกอบภายในหรือไม่ และก็ไม่ได้มีการบัญญัติให้การกระทำโดยประมาทเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติดังกล่าวด้วย ดังนั้นเมื่อมีผู้กระทำการโดยประมาทโดยจงใจแก่สัตว์เป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายก็ดี เช่นนี้ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดตามพระราชบัญญัติดังกล่าว เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด

ปัญหาการกำหนดความรับผิดที่ไม่สอดคล้องกับการกระทำความผิดอันเกิดแก่สัตว์ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557

เนื่องจากไม่มีกฎหมายกำหนดความผิดในกรณีกระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายไว้ในกฎหมายไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้เกิดปัญหาว่า เมื่อมีผู้กระทำการโดยประมาทแก่สัตว์เป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายแล้ว ผู้กระทำสมควรที่จะต้องถูกลงโทษทางอาญาหรือไม่ เพื่อเป็นการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำให้เกิดความสำนึกในการกระทำของตน และเพื่อคุ้มครองสัตว์ตามความประสงค์ของกฎหมาย รัฐเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดความผิดต่าง ๆ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยของสังคม รัฐจึงต้องพิจารณาถึงปัญหาในการกระทำความผิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคล หรือสังคมโดยรวมในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการกระทำความผิดต่อบุคคลด้วยกันเอง ต่อสังคม ต่อสิ่งแวดล้อม หรือต่อสัตว์ก็ตาม เพื่อที่รัฐจะได้พิจารณากำหนดความผิดตามที่เห็นสมควรเพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำตามที่กฎหมายกำหนดอันจะส่งผลกระทบต่อความเสียหาย ในส่วนนี้ผู้เขียนขอเสนอเรื่องการกระทำความผิดต่อสัตว์เท่านั้น เนื่องจากสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิต มีจิตใจ มีความรู้สึกที่คล้ายกับมนุษย์ สัตว์จึงควรได้รับการปฏิบัติจากมนุษย์อย่างเหมาะสม จะเห็นได้ว่าเดิมประเทศไทยได้มีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับสัตว์เอาไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 381 และมาตรา 382 และปัจจุบันได้มีพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ซึ่งเป็นกฎหมายคุ้มครองสัตว์ออกมาใช้บังคับแล้ว แสดงให้เห็นว่ากฎหมายได้ให้ความสำคัญในการปกป้องและคุ้มครองสัตว์มากขึ้นกว่าเดิม แต่อย่างไรก็ตามยังไม่มี

กฎหมายที่กำหนดความผิดในกรณีที่มีการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์ไว้อย่างชัดเจน เมื่อพิจารณากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 จะเห็นว่ากฎหมายมีวัตถุประสงค์หลักในการห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการใดอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์ หากฝ่าฝืนต้องถูกลงโทษตามที่กำหนดไว้ และให้เจ้าของสัตว์จัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์ตามสมควร แม้จะมีการกำหนดความผิดดังกล่าวแล้วแต่ผู้เขียนเห็นว่า ยังไม่ครอบคลุมถึงกรณีบุคคลกระทำการโดยประมาทแก่สัตว์ เพราะในเมื่อบุคคลจะกระทำการโดยประมาท แสดงว่าไม่มีเจตนาในการกระทำก็ตาม แต่ผลของการกระทำโดยประมาทนั้นเกิดแก่สัตว์ทั้งที่มีเจ้าของและที่ไม่มีเจ้าของก็ตาม บุคคลผู้กระทำต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสัตว์เพื่อแสดงให้เห็นว่าบุคคลนั้นได้สำนึกในการกระทำของตนและจะไม่ประพฤตินออย่างประมาทอีกเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำ ทั้งยังเป็นการแสดงว่าบุคคลผู้กระทำได้ให้ความสำคัญแก่สัตว์ตามที่กฎหมายกำหนด และมีความเคารพ เกรงกลัวต่อกฎหมายและปฏิบัติต่อสัตว์ตามความเหมาะสม

เนื่องจากยังไม่มีมีการกำหนดความผิดในกรณีที่กระทำการโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายไว้ในกฎหมายเพื่อคุ้มครองสัตว์อย่างชัดเจน เมื่อมีผู้กระทำความผิดดังกล่าวจึงไม่อาจลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำนั้นได้ การที่ไม่มีมีการกำหนดความผิดในกรณีดังกล่าวไว้เป็นความผิดและกำหนดบทลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า ไม่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การกำหนดความผิดทางอาญาตามที่ได้กล่าวไปแล้ว ในบทที่ 2 เพราะแม้จะมีการกำหนดความผิดไว้ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 แต่การกำหนดความผิดนั้นยังไม่ครอบคลุมถึงการกระทำโดยประมาทด้วย เพียงแต่ป้องกันมิให้สัตว์ถูกทำทารุณกรรมโดยไม่มีเหตุอันสมควรและจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์ตามความเหมาะสมเท่านั้น ซึ่งการกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาตรา 20 นั้น ผู้เขียนเห็นว่าผู้กระทำจะต้องมีเจตนาในการกระทำการทารุณกรรมจึงจะถือว่าเป็นความผิดและต้องรับโทษตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จึงมีปัญหาว่าหากมีบุคคลได้กระทำการอันใดโดยประมาทแก่สัตว์เป็นเหตุให้สัตว์ได้รับความเจ็บปวดทรมานจนถึงขั้นทุพพลภาพ บุคคลดังกล่าวจะต้องรับผิดชอบตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาตรา 20 หรือไม่ เพราะผลของการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์นั้นทำให้สัตว์ต้องทุพพลภาพหรือตายในที่สุด ตามมาตรา 20 ประกอบมาตรา 3 วรรคสอง แต่บทบัญญัติในมาตรา 20 ก็ไม่ได้อธิบายขยายความให้ชัดเจนว่าผู้กระทำจะต้องมีเจตนาในการกระทำที่จะถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์เท่านั้น หรือรวมถึงการกระทำที่เป็นการทารุณกรรมสัตว์โดยประมาทด้วยหรือไม่ ซึ่งยังไม่เกิดความชัดเจนในการ

ตีความตามมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการกำหนดความผิด และความรับผิดชอบทางอาญา ต้องพิจารณาว่าการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย นั้น เป็นการกระทำที่สมควรกำหนดไว้เป็นความผิดตามกฎหมายหรือไม่ ต้องพิจารณาไปตาม หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิด

ผู้วิจัยเห็นว่า การกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย สามารถที่จะ กำหนดให้เป็นความผิดอีกฐานความหนึ่งได้แยกต่างหากได้ ตามหลักเกณฑ์การกำหนดความผิดทาง อาญาดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. การกระทำที่เห็นได้ชัดเจนว่าส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม และ สังคมไม่อาจให้อภัยได้แก่การกระทำนั้น

เนื่องจากการทำความผิดโดยประมาทแก่สัตว์เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ เพียงแต่ ไม่ใช่ประเด็นที่สังคมให้ความสนใจเท่าที่ควร ซึ่งการกระทำนั้นก่อให้เกิดผลกระทบแก่สังคมเป็น อย่างมาก เช่น ปัญหาสุนัขเร่ร่อนที่บางกรณีอาจถูกเจ้าของทิ้งเพราะพิการ บาดเจ็บรุนแรงไม่มีทาง รักษาและปล่อยให้ตายก่อให้เกิดภาระแก่สังคม แม้ว่าจะเป็นผลกระทบในกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่ง ในสังคมก็ตาม และปัญหาการทารุณสัตว์ ทำร้ายสัตว์ด้วยวิธีการต่าง ๆ อันเกิดจากความประมาท ของผู้กระทำโดยรู้สำนึก ซึ่งการกระทำเหล่านี้เป็นการกระทำที่สังคมเห็นว่าโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม และไม่อาจยอมให้มีการกระทำเช่นนั้นได้ เมื่อไม่มีการกำหนดความผิดที่กระทำโดยประมาทแก่ สัตว์ไว้อย่างชัดเจน จึงไม่อาจลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำได้และยังก่อให้เกิดช่องว่างของกฎหมาย ในการคุ้มครองสัตว์ ในกรณีที่บุคคลผู้กระทำความผิดนั้นมีเจตนาในการที่จะทำการทารุณกรรม สัตว์อันเป็นความผิดตามกฎหมาย เมื่อบุคคลนั้นทราบว่ากระทำของตนเป็นความผิดก็อาจจะว่า ตนไม่ได้มีเจตนาที่จะทารุณกรรมสัตว์ การกระทำของตนเกิดจากความประมาทจึงไม่ต้องรับผิดชอบ ทางอาญา เพราะไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบในกรณีที่กระทำความผิดโดยประมาทแก่สัตว์ แต่ ผู้กระทำอาจต้องชดเชยค่าเสียหายทางแพ่งแก่เจ้าของสัตว์ หรือหากเป็นสัตว์ที่ไม่มีเจ้าของก็ไม่ต้อง รับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญาเลย ทั้งนี้ในปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับสัตว์มากขึ้น เมื่อมีการกระทำใด ๆ แก่สัตว์ สังคมก็ไม่อาจให้อภัยต่อการกระทำนั้น ๆ ได้ เพราะเป็นการกระทำที่ กระทบต่อจิตใจของคนในสังคมเป็นอย่างมาก

2. การกระทำที่เป็นความผิดทางอาญาแล้ว จะไม่ขัดแย้งต่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษ ด้วยวิธีการต่าง ๆ

ในกรณีที่มีการกำหนดว่าการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายเป็น ความผิดตามกฎหมายแล้ว จะต้องมีการกำหนดบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งในการกำหนด บทลงโทษนั้นต้องพิจารณาโทษให้มีความเหมาะสมกับการกระทำความผิด ซึ่งในกรณีนี้เป็นกรณีที่

ผู้กระทำได้กระทำความผิดไปด้วยความประมาทหลงโทษจึงต้องเบากว่าโทษในการกระทำ ความผิดโดยเจตนา อาจจะเป็นการลงโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท ซึ่งหลักการการลงโทษปรับก็ให้ เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา การกำหนดบทลงโทษนั้นก็จะเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ของการลงโทษ เพื่อเป็นการให้ผู้กระทำตระหนักว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นความผิด ตามกฎหมาย และเมื่อกระทำความผิดไม่เพียงแต่ต้องชดใช้ค่าเสียหายในทางแพ่งเท่านั้น ยังต้องรับ โทษทางอาญาอีกด้วย เพื่อเป็นกามขู่ยับยั้งและเพื่อการฟื้นฟู โดยอาจจะมีการใช้มาตรการอื่นแทน การลงโทษปรับ เช่น การกักขังแทนค่าปรับ การให้ทำงานบริการสังคมหรืองานบริการสาธารณะ เป็นต้น และยังเป็น การไม่ให้ผู้กระทำความผิดไปกระทำความผิดซ้ำอีก และเป็นการแก้ไขตัว ผู้กระทำความผิดให้ประพฤติตนอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ทางกฎหมายอีกด้วย ซึ่งวิธีการในการลงโทษนี้ เป็นวิธีการที่เหมาะสมอย่างยิ่ง

3. การปราบปรามการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญานั้น ไม่มีผลถึงการกระทำที่สังคม เห็นว่าถูกต้องให้ลดลงไป

การปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับสัตว์ ในที่นี้ถือว่าเป็นการปกป้องและ ค้ำครองสัตว์ มิให้ถูกระทำมาจนเกินสมควรแก่เหตุ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยเจตนาหรือ ประมาทก็ตาม และต้องมีกฎหมายบัญญัติความผิดเกี่ยวกับสัตว์ไว้เพื่อให้เกิดความชัดเจน ทั้งนี้ แสดงให้เห็นว่ากฎหมายได้ให้ความสำคัญแก่สัตว์ตามหลักสากล

4. เมื่อการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญาแล้ว ต้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่า เทียมกัน

การกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย หากได้มีการกำหนดให้เป็น ความผิดตามกฎหมายแล้ว ในการบังคับใช้กฎหมายแก่ผู้กระทำความผิดก็จะเป็นการบังคับใช้ กฎหมายที่เท่าเทียมกันกับความผิดฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดแก่สัตว์ตามกฎหมาย เช่นกัน เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้กระทำความผิด และเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายนั้นมี ประสิทธิภาพ

5. การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญา จะไม่ ก่อให้เกิดผลในการใช้กระบวนการนั้นเกินความสามารถด้านคุณภาพและปริมาณ

การกระทำความผิดเกี่ยวกับสัตว์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการกระทำโดยประมาทเป็น เหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย เมื่อพิจารณาแล้วหากมีการกำหนดเป็นความผิดจะไม่ก่อให้เกิดการใช้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกินความสามารถอย่างแน่นอนทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ เพราะ ความผิดทางอาญาในกรณีนี้จะมีปริมาณทำนองเดียวกับพวกความผิดลหุโทษ ซึ่งสามารถใช้ กระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างสมเหตุสมผลอย่างแน่นอน

6. ไม่มีมาตรการในการควบคุมอื่นที่มีความเหมาะสมในการบังคับใช้ นอกจากใช้กฎหมายอาญา

เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่า การลงโทษทางอาญามีความเหมาะสมกับความผิดที่ได้กระทำ โดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย ทั้งนี้ก็เพื่อข่มขู่ยับยั้งผู้กระทำความผิด ให้เกิดสำนึก ในการกระทำของตน และเป็นการปรับเปลี่ยนแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำไม่ให้มีการกระทำความผิดซ้ำอีก การลงโทษทางอาญาจึงเป็นโทษที่เหมาะสมมากที่สุด

จากที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นถึงปัญหาเรื่องของการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย ซึ่งประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดการกระทำเช่นนี้ให้เป็นความผิดตามกฎหมาย จากการที่พิจารณาเรื่องหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดทางอาญาแล้ว

ผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับสัตว์มากขึ้น โดยมีการออกกฎหมายมา เพื่อคุ้มครองสัตว์ แสดงว่าประเทศไทยได้ให้การยอมรับและรับรองสิทธิสัตว์ในระดับหนึ่ง โดยเป็นการรับรองสิทธิสัตว์ขั้นพื้นฐานในบางกรณี ทั้งนี้เพื่อให้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ของประเทศไทยมีความสอดคล้องกับกฎหมายของนานาชาติอารยประเทศที่มีความเป็นสากลในเรื่องของการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายที่ประเทศต่าง ๆ นั้น ได้ให้ความสำคัญกับสัตว์มากเป็นพิเศษ ดังนั้นเมื่อประเทศไทยได้ให้ความสำคัญแก่สัตว์มากขึ้นและมีกฎหมายคุ้มครองสัตว์โดยเฉพาะแล้ว ผู้เขียนจึงเห็นควรที่ประเทศไทยจะมีการกำหนดความรับผิดชอบเกี่ยวกับสัตว์ให้ครอบคลุมทุกการกระทำที่อาจจะเกิดขึ้นแก่สัตว์ได้ และเพื่อให้การคุ้มครองสัตว์เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายและมีประสิทธิภาพมากที่สุด และเพื่อป้องกันการเกิดช่องว่างของกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์อีกด้วย เพื่อให้สอดคล้องกับหลักสากลที่เห็นความสำคัญของสัตว์มากขึ้นแล้ว ก็ควรที่จะมีการกำหนดความรับผิดชอบเกี่ยวกับสัตว์ให้ครอบคลุมทุกด้านเพื่อเป็นการป้องกัน และอุดช่องว่างของกฎหมายที่เกิดขึ้นมิได้

ปัญหาการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย

ความหมายของ “การกระทำโดยประมาท”

การกระทำโดยประมาท คือการกระทำโดยปราศจาก (ฝ่าฝืน) ความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ (คณิศ ฅ นคร, 2556, หน้า 338)

จากที่ได้กล่าวไปแล้วการกระทำโดยประมาทตามประเทศคอมมอนลอว์ ได้มีการแยกการกระทำโดยประมาทออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1. การกระทำโดยประมาทธรรมดา และ 2. การกระทำโดยประมาทโดยจงใจ ซึ่งในประเทศไทยเรื่องของการกระทำโดยประมาท ได้รวมทั้ง 2 ประเภทข้างต้น

เรื่องประมาทแก่สัจวินั้นเห็นควรต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำนั้นได้ประมาทโดยจงใจ (Recklessness) แก่สัจวินั้น เพราะผู้กระทำรู้ดีว่าตนต้องปฏิบัติต่อสัจวินั้นอย่างไร แต่ยังประมาทโดยจงใจ คืออาจเป็นการไม่ใส่ใจ ละเลยต่อหน้าที่ของตนตามที่กฎหมายกำหนด เป็นต้น จนเป็นเหตุให้สัจวินั้นบาดเจ็บหรือตาย และในบางกรณีไม่เพียงแต่สัจวินั้นจะได้รับอันตรายแต่เพียงฝ่ายเดียว สัจวินั้นอาจไปก่อให้เกิดบุคคลอื่นได้รับอันตรายไปด้วยก็ได้

การกระทำความผิดโดยประมาทอันเป็นความผิดต่อกฎหมายอาญา ได้มีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ ว่า “การกระทำโดยประมาท ได้แก่ การกระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่” และตามมาตรา 59 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจะต้องรับผิดชอบอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่ได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดชอบเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งให้ต้องรับผิดชอบแม้ได้กระทำโดยไม่มีเจตนา” ดังนั้นบุคคลผู้กระทำความผิดโดยประมาทจะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายอาญาก็ต่อเมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้ให้ต้องรับผิดชอบ โดยเฉพาะ

โครงสร้างความผิดของการกระทำความผิดโดยประมาท

การที่บุคคลใดจะต้องรับผิดชอบในการกระทำของตนที่ได้กระทำโดยประมาทนั้น ต้องพิจารณาจากโครงสร้างความผิดในการกระทำโดยประมาท (คณิต ณ นคร, 2556, หน้า 347-350) ดังต่อไปนี้

1. การกระทำนั้นต้องครบองค์ประกอบของความผิดทั้งภายนอกและภายในของความผิดฐานนั้น ๆ

1.1 การกระทำที่ครบองค์ประกอบภายนอกของความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หมายถึงการกระทำที่เป็นเหตุและก่อให้เกิดผลอันใดอันหนึ่งขึ้น ซึ่งผลนั้นต้องมีความสัมพันธ์กับการกระทำตามหลักเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล (Causation)

1.2 การกระทำที่ครบองค์ประกอบภายในของความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หมายถึงสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจที่ผู้กระทำรู้อยู่แล้วว่าการกระทำใดจะก่อให้เกิดผลซึ่งเป็นอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่น ทั้งนี้ผู้กระทำยังรู้ดีกว่าควรใช้ความระมัดระวังอย่างไรเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงไม่ให้ผลซึ่งเป็นอันตรายนั้นเกิดขึ้น เมื่อผู้กระทำได้มีการฝ่าฝืนความระมัดระวังเช่นนั้น จึงถือว่าเป็นการกระทำที่ครบองค์ประกอบภายในของความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทแล้ว

2. ความผิดตามกฎหมายของการกระทำโดยประมาท

เมื่อมีการกระทำที่ครบทั้งองค์ประกอบภายนอกและภายในของความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทแล้ว ถือว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผิดต่อกฎหมาย จึงต้องพิจารณาต่อไปว่าการกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ กฎหมายบัญญัติให้อำนาจแก่ผู้กระทำหรือไม่ หากมีกฎหมายให้อำนาจแก่ผู้กระทำไว้ การกระทำนั้นไม่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดโดยประมาทกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้อำนาจแก่ผู้กระทำในการกระทำความผิดโดยประมาท เช่น การป้องกันตามกฎหมาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68

3. ความชั่วในความผิดที่กระทำโดยประมาท

การพิจารณาความชั่วในการกระทำความผิดโดยประมาท ต้องพิจารณาจากความสามารถในการกระทำความชั่วและสามารถใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาใช่ให้เพียงพอไม่ของผู้ นั้น ซึ่งการกระทำความผิดโดยประมาทผู้กระทำต้องอยู่ในวิสัยที่ตนสามารถรับรู้ได้ว่าการกระทำใดที่จะถือว่าเป็นการระมัดระวังมิให้เกิดอันตรายแก่ตนเองหรือผู้อื่น โดยที่ผู้กระทำสามารถคาดเดาเหตุการณ์ได้ว่าการกระทำนั้นอาจก่อให้เกิดผลอันตรายได้ แสดงว่าบุคคลที่จะมีความสามารถในการกระทำความชั่วจะต้องเป็นบุคคลที่มีสติสัมปชัญญะครบถ้วน ไม่รวมถึงบุคคลวิกลจริต หรือเด็กที่ขาดความสามารถในการกระทำความชั่ว และไม่อาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้

หลักการพิจารณาเรื่องของการกระทำโดยประมาท

หลักการพิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการกระทำโดยประมาท (คณิต ณ นคร, 2556, หน้า 340) มีดังต่อไปนี้

1. พิจารณาการกระทำในขณะที่กระทำนั้น ๆ
2. พิจารณาจากเหตุการณ์เฉพาะที่เกิดขึ้นภายนอกเป็นกรณี ๆ ไป
3. พิจารณาในเวลาที่มีการกระทำได้ทำลง

ดังนั้น การกระทำของบุคคลใดจะเป็นการกระทำโดยประมาทอันเป็นการฝ่าฝืนความระมัดระวังซึ่งบุคคลในฐานะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ได้ ต้องพิจารณาจากหลักการข้างต้น ทั้งนี้กฎหมายจะทำการสมมติบุคคลอีกคนหนึ่งขึ้นมาในฐานะเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดว่า ในภาวะวิสัยและพฤติการณ์ดังเช่นผู้กระทำความผิดโดยประมาทนั้น บุคคลสมมติสามารถใช้ความระมัดระวังอย่างเช่นวิญญูชนได้เพียงพอหรือไม่ หากบุคคลสมมติสามารถใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แสดงว่าผู้กระทำความผิดนั้นได้กระทำการนั้นโดยประมาท

สำหรับการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์นั้น ในการพิจารณาเรื่องของการกระทำโดยประมาทของบุคคลนั้นใช้หลักทั่วไปเรื่องการกระทำโดยประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสี่ ซึ่งการกระทำโดยประมาทของบุคคลที่จะกระทำแก่สัตว์นั้น ต้องเป็นกรณีที่ผู้กระทำได้กระทำไปโดยประมาทโดยจงใจ เพราะตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและ

การจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ได้มีการกำหนดให้ผู้กระทำนั้นปฏิบัติต่อสัตว์ เช่น มาตรา 20 ที่บัญญัติห้ามมิให้บุคคลใดกระทำการอันเป็นการทารุณกรรมสัตว์ ซึ่งผู้กระทำอาจกระทำการใดโดยประมาทโดยจงใจทำให้สัตว์ได้รับอันตรายถึงบาดเจ็บหรือตายได้ ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้กระทำรู้ว่าการกระทำนั้นอาจก่อให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น แต่ผู้กระทำคิดว่าผลนั้นไม่น่าจะเกิดขึ้นได้เพราะตนสามารถหลีกเลี่ยงไม่ได้ผลนั้นเกิดขึ้นได้ แต่ผลสุดท้ายผลนั้นก็เกิดขึ้นจากการกระทำโดยประมาทโดยจงใจของผู้กระทำนั่นเอง

ส่วนความเสียหายที่สัตว์ได้รับ ไม่ว่าจะทางกายหรือจิตใจเป็นเรื่องที่ต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ เจื่อนใจ เป็นพิเศษว่ากรณีใดจะถือว่าสัตว์ได้รับอันตรายถึงขนาดที่ผู้กระทำจะต้องรับผิดชอบ เพราะสัตว์ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแล้ว สัตว์ไม่ได้มีสถานะเป็นแก่ทรัพย์สินธรรมดาอีกต่อไป มนุษย์จะปฏิบัติต่อสัตว์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จะปฏิบัติต่อสัตว์ไม่คำนึงถึงความรู้สึกของสัตว์ ไม่ถูกต้องตามสมควร ไม่ได้อีกต่อไป จะเห็นได้ว่าการกระทำของบุคคลที่กระทำต่อสัตว์ล้วนเป็นการกระทำโดยเจตนาทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นการทารุณกรรมสัตว์ด้วยวิธีการใดก็ตามถือว่าเป็นความผิดต่อกฎหมายและต้องรับโทษทางอาญา แต่บางกรณีบุคคลก็ได้กระทำโดยประมาทโดยจงใจ ที่ผู้กระทำนั้นรู้สำนึกในการกระทำของตน ซึ่งควรที่จะต้องรับโทษทางอาญา หากสัตว์นั้นได้รับอันตรายจนบาดเจ็บหรือตาย แต่ขณะนี้ยังไม่มีข้อกำหนดให้การกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายเป็นความผิดและมีโทษทางอาญาตามกฎหมาย ดังนั้นหากมีการกระทำโดยประมาทโดยจงใจเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายเพราะขณะนี้ประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดให้การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดตามกฎหมาย

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ตามพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสัตว์มิให้ถูกทำทารุณกรรมโดยไม่มีเหตุอันสมควรและให้มีการจัดสวัสดิภาพแก่สัตว์ตามความเหมาะสม หลังจากที่มีการบังคับใช้กฎหมายทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ เช่น เรื่องของการตีความบทบัญญัติ เรื่องฐานความผิดที่ยังไม่ครอบคลุมทุกการกระทำที่อาจเกิดแก่สัตว์ได้ไม่เพียงแต่เฉพาะการทารุณกรรมสัตว์เท่านั้น เพราะอาจมีการกระทำแก่สัตว์ด้วยวิธีการที่ไม่ทารุณแต่มีผลทำให้สัตว์ตายได้ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัตินี้ยังไม่มีการกำหนดฐานความผิดเรื่องของการประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายไว้เป็นความผิดตามกฎหมาย ซึ่งในปัจจุบันได้มีบุคคลจำนวนไม่น้อยได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความประมาทโดยจงใจ ซึ่งเป็นการกระทำโดยประมาทโดยรู้สำนึกในการกระทำของตนว่าสิ่งที่ตนจะกระทำนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้น แต่ก็ยังเสี่ยงที่จะกระทำการนั้นจนเกิดผลจากการกระทำซึ่งสามารถคาดหมายได้ว่าผลนั้นต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน เมื่อผลของการกระทำเกิดแก่สัตว์ทำให้สัตว์ได้รับอันตรายถึงบาดเจ็บหรือตายหรือสัตว์นั้นก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น ผู้กระทำโดยประมาทโดยจงใจ ก็จะต้องรับผิดชอบตามกฎหมายและต้องถูกลงโทษทางอาญาเพื่อเป็นการข่มขู่ยับยั้ง ป้องกันมิให้เกิดการกระทำเช่นนั้นอีก และเพื่อเป็นการแก้ไขพฤติกรรมของบุคคลผู้กระทำความผิดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญาตามกฎหมายของการคุ้มครองสัตว์ ทั้งนี้การที่ประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยได้ให้การรับรองและยอมรับสิทธิสัตว์ในบางกรณีแล้ว เพราะเห็นว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีจิตใจ และควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เนื่องจากข้อบกพร่องดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาและค้นคว้ากฎหมายอันเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ซึ่งมีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ไว้ในกฎหมายหลายฉบับ ผู้วิจัยเห็นว่าประเทศฝรั่งเศสได้มีการบัญญัติเรื่องของการประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายไว้เป็นความผิดในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (Article R 653-1) ซึ่งเป็นเรื่องที่ประเทศไทยยังไม่มีการบัญญัติให้การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดตามกฎหมาย ทั้งที่มีการกระทำโดยประมาท (โดยจงใจ) แก่สัตว์เกิดขึ้นอยู่เป็นประจำ เพื่อให้การคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสัตว์

ผู้วิจัยเห็นว่าประเทศไทยควรที่จะยอมรับให้มีการกำหนดฐานความผิดเรื่องของการประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายไว้เป็นความผิดตามกฎหมาย โดยพิจารณาบทบัญญัติของประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (Article R 653-1) มาเป็นแนวทางในการกำหนดความผิดทางอาญาในกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ของประเทศไทย ซึ่งอาจจะมีการปรับปรุง แก้ไขกฎหมาย หรือมีการกำหนดเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งให้ตรงกับสภาพปัญหา และสภาพสังคมของประเทศไทย เพราะเมื่อประเทศไทยได้ให้การรับรองและยอมรับสิทธิสัตว์ในบางกรณีแล้ว จึงควรที่จะยกระดับความคุ้มครองสัตว์ให้เป็นไปตามหลักสากลและเพื่อให้การคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายของประเทศไทยเป็นกฎหมายที่มีเนื้อหาในการคุ้มครองสัตว์ที่สมบูรณ์ครบถ้วน โดยที่มีการกำหนดความผิดและบทลงโทษที่ครอบคลุมถึงทุก ๆ การกระทำที่เกิดขึ้นแก่สัตว์ไม่ว่าผู้กระทำจะกระทำการใดโดยมีเจตนาหรือประมาทก็ตาม ซึ่งเป็นเหตุให้สัตว์ต้องบาดเจ็บ หรือตายโดยไม่มีเหตุอันสมควร

ทั้งนี้เรื่องของการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย ซึ่งผู้กระทำนั้นต้องได้กระทำด้วยความประมาทโดยจงใจแก่สัตว์ถือว่าเป็นปัญหาหนึ่งในสังคมเพราะไม่สามารถลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิดนั้นได้ เนื่องจากไม่มีกฎหมายบัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมาย ทั้งยังก่อให้เกิดช่องว่างของกฎหมายในกรณีที่ไม่มีการกำหนดความผิดดังกล่าวไว้เป็นความผิดตามกฎหมาย เพราะเมื่อไม่มีการกำหนดเรื่องของการกระทำโดยประมาทแล้ว บุคคลผู้กระทำอาจใช้ช่องว่างนี้เป็นข้ออ้างในการที่ตนไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายได้ ทั้งที่การกระทำที่ได้กระทำไปโดยประมาทโดยจงใจและที่สำคัญเพื่อให้เกิดความขัดแย้งในกรณีที่กฎหมายจะให้บุคคลใดต้องรับผิดชอบกระทำโดยประมาทจะต้องมีบัญญัติไว้ว่าการกระทำโดยประมาทนั้นเป็นความผิดตามกฎหมาย ตามที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรคหนึ่งได้บัญญัติไว้เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการที่บุคคลจะต้องรับผิดชอบทางอาญา เพราะขณะนี้ประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทยได้ให้ความสำคัญเรื่องของการคุ้มครองสัตว์และการจัดสวัสดิภาพของสัตว์ตามกฎหมายให้มีความเหมาะสมแก่การดำรงชีวิตของสัตว์ตามธรรมชาติ ถือว่าได้ให้การรับรองและยอมรับสิทธิสัตว์ในบางกรณีแล้ว เพราะเห็นว่าสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีจิตใจ และควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย และเป็นการยกระดับความคุ้มครองสัตว์ให้มีมาตรฐานตามวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสัตว์ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองสัตว์ของประเทศไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าแม้ประเทศไทยได้มีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ตามแนวทางตามกฎหมายของประเทศเยอรมนีและประเทศอังกฤษที่มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวข้อง

กับการคุ้มครองสัตว์ไว้โดยเฉพาะก็ตาม แต่กฎหมายคุ้มครองสัตว์ของประเทศไทยยังไม่ครอบคลุมในบางฐานความผิดที่อาจเกิดขึ้นได้ ผู้วิจัยเห็นว่า ประเทศไทยควรมีการยอมรับเรื่องของฐานความผิดเรื่องของการประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายไว้เป็นความผิดตามกฎหมาย โดยบทบัญญัติเรื่องดังกล่าวที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (Article R653-1) มาปรับใช้แก่ประเทศไทยเพิ่มเติมเพื่อให้ประเทศไทยมีกฎหมายที่สามารถคุ้มครองสัตว์ได้อย่างสมบูรณ์แบบตามวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสัตว์

จากการที่ได้ศึกษาและค้นคว้ากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ของประเทศไทย พอสสมควร พบว่ามีหลายฐานความผิดที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส ซึ่งบางฐานความผิดก็คล้ายคลึงกับที่ประเทศไทยได้มีการบัญญัติไว้เพราะกฎหมายเกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสัตว์ในหลาย ๆ ประเทศก็มีบัญญัติไว้ เช่น เรื่องการห้ามมิให้มีการทารุณกรรมสัตว์ ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการกระทำโดยประมาทโดยจงใจแก่สัตว์เกิดขึ้นอยู่เรื่อย ๆ เป็นเหตุให้สัตว์ได้รับบาดเจ็บหรือตายบ้างในหลายกรณี แต่ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้เพราะยังไม่มีกฎหมายที่เอาผิดแก่ผู้กระทำการนั้นได้ตามกฎหมายไทย ถือว่าเป็นช่องว่างของกฎหมายที่ทำให้ผู้กระทำความผิดด้วยความประมาทโดยจงใจแก่สัตว์พ้นจากความรับผิดตามกฎหมาย เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับทราบว่าจะกระทำการโดยประมาทโดยจงใจแก่สัตว์ ผู้กระทำความผิดก็ต้องรับผิดตามกฎหมายด้วย ไม่ใช่เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติในเรื่องของการกระทำโดยประมาทโดยเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายไว้เป็นความผิดตามกฎหมาย แล้วผู้กระทำความผิดโดยประมาทจะกระทำการใดได้ตามอำเภอใจ และยังเป็นช่องว่างของกฎหมายไม่ให้บุคคลที่กระทำการโดยเจตนาแก่สัตว์ นั้นอ้างว่าตนไม่มีเจตนากระทำแต่เป็นการกระทำโดยประมาทจึงไม่ต้องรับผิด แม้ว่าผู้กระทำนั้นจะต้องรับผิดทางแพ่ง แต่สมควรที่จะต้องรับโทษทางอาญาด้วยเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำดังกล่าวแก่สัตว์ซ้ำอีก ทั้งเป็นการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้จากการบังคับใช้กฎหมายอาญา และที่สำคัญเพื่อให้การคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสัตว์ที่ได้มีการรับรองและยอมรับสิทธิสัตว์ในบางกรณีแล้ว เพราะสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีจิตใจ และควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย จึงควรมีการยกระดับความคุ้มครองสัตว์ให้มีความเป็นสากล

ผู้วิจัยเห็นว่า หากมีการกำหนดความผิดเรื่องของการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายไว้เป็นความผิดตามกฎหมายและมีโทษทางอาญา อาจเกิดปัญหาเรื่องความไม่เข้าใจของสังคม โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลที่ไม่เห็นด้วยกับการที่มีกฎหมายออกมาคุ้มครองสัตว์ดังเช่นปัจจุบันนี้ ซึ่งกลุ่มบุคคลที่ไม่เห็นด้วยเหล่านี้ อาจมองว่า กฎหมายให้การคุ้มครองสัตว์มากเกิดความจำเป็นหรือไม่ ทั้ง ๆ ที่สัตว์เป็นแค่สัตว์เท่านั้นไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญหรือให้การ

คุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายเทียบเท่ากับมนุษย์ ซึ่งการที่ประเทศไทยได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาบังคับใช้โดยมีการกำหนดความผิดเกี่ยวกับคุ้มครองสัตว์ไว้แล้วและก็ได้มีการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ไปหลายกรณีเช่นกัน แสดงว่าประเทศไทยได้ให้การยอมรับและรับรองสิทธิสัตว์ขั้นพื้นฐานบางแล้วในบางกรณี ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะพบว่าการกระทำในแต่ละกรณีที่เกิดขึ้นอันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการกระทำที่ผู้กระทำมีเจตนาในการกระทำทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการโยนสุนัขตกจากตึกสูงหลายชั้น การทำร้ายสุนัขด้วยการใช้มีดฟันเข้าที่หน้าจนเกิดแผลขนาดใหญ่ รวมถึงการฆ่าสัตว์ด้วยวิธีการต่าง ๆ อีกมากมายที่อันถือว่าเป็นการทารุณกรรมสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว การกระทำดังกล่าวที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่จะเป็นการกระทำที่ผู้กระทำได้กระทำไปโดยมีเจตนาเท่านั้น แต่บางกรณีอาจเกิดขึ้นจากความประมาทโดยจงใจของผู้กระทำด้วยเช่นกัน ซึ่งการกระทำโดยประมาทแก่สัตว์ยังไม่มีความผิดเป็นความผิด จึงไม่อาจเอาผิดและลงโทษผู้กระทำทางอาญาได้เท่ากับว่ากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ยังมีช่องว่างที่ผู้กระทำสามารถใช้อ้างเพื่อให้ตนไม่ต้องรับผิดทางอาญาได้ จึงควรยอมรับให้มีการกำหนดฐานความผิดเรื่องของการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายไว้เป็นความผิดตามกฎหมาย เพื่อให้สังคมได้ตระหนักถึงสัตว์ที่เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก และมีจิตใจว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรได้รับการคุ้มครอง โดยให้กฎหมายนั้นเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่แสดงให้เห็นว่าสัตว์ได้รับการรับรองสิทธิตามกฎหมายแล้ว

แม้ว่าสังคมไทยยังไม่เห็นถึงความสำคัญของสัตว์เท่าที่ควร รวมถึงความไม่เข้าใจเจตนารมณ์ที่แท้จริงของกฎหมายที่ออกมาเพื่อคุ้มครองสัตว์ เพราะสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีจิตใจ และควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย จึงมีทั้งกลุ่มบุคคลที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับการที่จะมีกฎหมายคุ้มครองสัตว์ แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยมีความจำเป็นในการที่จะต้องมีกฎหมายเพื่อคุ้มครองสัตว์ให้ครอบคลุมถึงสภาพปัญหาและการกระทำต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นแก่สัตว์ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยเจตนาหรือประมาทก็ตาม เพื่อเป็นการยกระดับการคุ้มครองสัตว์ตามวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสัตว์ และเพื่อให้กฎหมายมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้อย่างเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของสังคมให้เกิดความระมัดระวังมากขึ้นในการจะกระทำการอันใดเพราะอาจมีกรณีที่บุคคลนั้นไปประบายนามณ์กับสัตว์ด้วยการทำร้ายด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยไม่มีเหตุอันสมควรแม้จะเป็นการกระทำโดยประมาท บุคคลนั้นก็สมควรที่จะต้องถูกลงโทษทางอาญาเพื่อเป็นการข่มขู่ยังยั้ง และป้องกันไม่ให้มีการกระทำความผิดนั้นอีก ดังนั้น การกำหนดความผิดให้ครอบคลุมไม่ว่าผู้กระทำจะกระทำการใดโดยเจตนาหรือประมาทแก่สัตว์ก็ตามก็ควรจะถูกลงโทษทางอาญา เพื่อแสดงให้เห็นว่าการคุ้มครองสัตว์เป็นไปอย่างมี

ประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมาย จะเห็นได้ว่าประเทศต่าง ๆ เช่น อังกฤษ เยอรมนี ฝรั่งเศส ได้ให้ความสำคัญแก่สัตว์โดยมีการออกกฎหมายมาเพื่อคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายของแต่ละประเทศที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกันออกไปตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศ ประเทศไทยจึงควรแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพทางด้านกฎหมายที่มีความทันสมัย และมีความทันต่อสภาพปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลให้สอดคล้องกับการคุ้มครองสัตว์ตามหลักสากล

ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

ขอเสนอให้ประเทศไทยที่ถือว่าได้มีการรับรองและยอมรับสิทธิสัตว์ขั้นพื้นฐานในบางกรณีแล้ว ให้มีการกำหนดความผิดอาญาเรื่องการกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตายเป็นความผิดต่อกฎหมาย โดยนำบทบัญญัติของฝรั่งเศสตามประมวลกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (Article R 653-1) มาเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง เพื่อนำมากำหนดความผิดอาญาเพิ่มเติมไว้ในกฎหมายคุ้มครองสัตว์ของประเทศไทยได้แก่ พระพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 โดยให้มีการกำหนดไว้เป็นความผิดต่างหากแยกจากการกระทำความผิดแก่สัตว์ที่กระทำโดยเจตนา เพราะโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทโดยจงใจต้องเป็นโทษที่เบาว่าการกระทำความผิดที่ได้กระทำโดยเจตนา เพราะกฎหมายคุ้มครองสัตว์ได้ให้ความสำคัญแก่สัตว์ เพราะสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก มีจิตใจ และกฎหมายก็ให้การยอมรับและรับรองสิทธิสัตว์ขั้นพื้นฐานบางแล้วในบางกรณี เมื่อเราเห็นความสำคัญของสัตว์มากขึ้น และสัตว์ควรได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ก็ควรมีการลงโทษทางอาญาแก่นุคคลผู้ที่กระทำการโดยประมาทโดยจงใจแก่สัตว์ ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายอย่างหนึ่งแม้ผู้กระทำจะได้กระทำโดยประมาทก็ตาม เพราะการที่บุคคลใดกระทำการโดยประมาททั้ง ๆ ที่รู้ว่าจะต้องเกิดผลอันก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น แสดงว่าบุคคลนั้นยังไม่ได้ให้ความสำคัญแก่สัตว์ตามกฎหมาย ดังนั้น เพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดมิให้กระทำการใดโดยประมาทแก่สัตว์เป็นเหตุให้สัตว์บาดเจ็บหรือตาย แม้ว่าบุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบทางแพ่งในการชดเชยค่าเสียหายไปแล้วก็ตาม แต่ผู้วิจัยเห็นว่า การที่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องรับผิดชอบทางแพ่งเพียงอย่างเดียวยังไม่ก่อให้เกิดความผิดเกิดสำนึกหรือเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายอย่างแท้จริง เพื่อเป็นการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดที่ปฏิบัติต่อสัตว์ให้มีความเหมาะสมแก่สัตว์ รวมถึงให้ผู้ที่ต้องการเลี้ยงสัตว์ได้ตระหนักว่าตนจะสามารถปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดได้หรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นการห้ามทารุณกรรมสัตว์ การจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์ เป็นต้น เพราะหากไม่สามารถปฏิบัติได้จะต้องรับโทษตามกฎหมาย และเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมาย

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

จากการศึกษาพบว่าพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 นั้นมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการตามที่ได้กล่าวไปแล้วซึ่งควรมีการปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้การคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายมีประสิทธิภาพ และเป็นที่ยอมรับของ สังคมและระดับสากล ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนที่ผู้วิจัยคิดว่าน่าจะเป็นประโยชน์ เกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมาย

1. ขอเสนอให้มีการเรื่องของการกระทำความผิดซ้ำมาเป็นแนวทางในการกำหนด ความผิดและกำหนดเพิ่มโทษแก่ผู้กระทำความผิดแก่สัตว์ตามกฎหมาย เพราะผู้กระทำความผิดอาจ กระทำความผิดแก่สัตว์ซ้ำอีกได้ ซึ่งการเพิ่มโทษอาจเป็นการเพิ่มโทษปรับในกรณีที่มีการกระทำ ความผิดซ้ำโดยมีการกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ตามความเหมาะสมแก่สภาพปัญหาและสถานการณ์ที่ เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพื่อแก้ไขและลดปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่สัตว์ ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายสัตว์ การ ทารุณกรรมสัตว์ หรือการฆ่าสัตว์ รวมถึงการไม่จัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์ตามที่กฎหมายกำหนดซึ่ง อาจเกิดจากเจตนาหรือประมาทโดยจงใจ โดยไม่มีเหตุอันสมควร

2. ขอเสนอให้มีการเผยแพร่ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายแก่ ประชาชนเพื่อให้ประชาชนเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้องว่าแท้ที่จริงแล้ววัตถุประสงค์ของการ คุ้มครองสัตว์คืออะไร เพราะอย่างที่เห็นว่าในปัจจุบันนี้ยังมีประชาชนในสังคมอีกจำนวนมากที่ยัง ไม่เข้าใจเรื่องของกฎหมายคุ้มครองสัตว์ หรือมีการรับรู้ข้อมูลที่คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง โดย ทำให้ไปคิดกันเองต่าง ๆ นานาว่า หากสัตว์ทำร้ายประชาชนหรือทรัพย์สินของประชาชน ประชาชนจะไม่สามารถป้องกันตนเองหรือทรัพย์สินของตนเองได้ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าใจพิศเป็นอย่าง มาก ซึ่งผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมเผยแพร่ข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับ การคุ้มครองสัตว์ตามกฎหมายแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้าใจถึงกฎหมายและปฏิบัติตาม กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ขอเสนอให้มีการกำหนดระบุถึงประเภทและชนิดของสัตว์ที่จะถือว่าโดยปกติใช้เป็น สัตว์เลี้ยงตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 โดยเพิ่มเติมความหมายของคำว่า “สัตว์” ให้มีความถึง สิ่งมีชีวิตที่มีกระดูกสันหลังที่มีไข้มนุษย์ (สุเทพ ยิ้มละมุล, 2550) ในมาตรา 3 เพราะยังคงมีปัญหาเรื่องของการตีความความหมายของ คำว่า “สัตว์” ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวว่าสัตว์ประเภทใดบ้างที่จะอยู่ในความหมาย ดังกล่าวบ้างเพราะสัตว์เลี้ยงในปัจจุบันมีความหลากหลายไปตามความชอบของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการตีความ เพราะสัตว์ถือว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก และมีจิตใจไม่ต่างจาก มนุษย์ และสัตว์ยังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสิ่งแวดล้อมที่ควรได้รับการคุ้มครองสิทธิตาม

ธรรมชาติ และควรได้รับการป้องกันมิให้ถูกทำทารุณกรรมโดยไม่มีเหตุสมควร ทั้งนี้เจ้าของสัตว์ยังต้องมีหน้าที่ในการจัดสวัสดิภาพให้แก่สัตว์ตามความเหมาะสมตามกฎหมาย

4. ขอเสนอให้มีการกำหนดความผิดทางอาญาในส่วนของกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดแก่สัตว์ไม่ว่าผู้กระทำจะได้กระทำการไปโดยเจตนาและโดยเฉพาะ การกระทำความผิดแก่สัตว์ประเภทไว้อย่างชัดเจนตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสังคมได้รับรู้ว่าการกระทำใดบ้างที่จะถือว่าเป็นความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ และเป็น การควบคุมพฤติกรรมของสังคมเกี่ยวกับจัดสวัสดิภาพ และการเลี้ยงสัตว์ตามความเหมาะสม โดยให้มีแนวทางในการปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะกฎหมายให้ความสำคัญแก่สัตว์มากขึ้นและให้การ รับรองสิทธิสัตว์ในบางกรณีแล้ว จึงควรมีการปรับปรุง แก้ไขในข้อบกพร่องต่าง ๆ ในเรื่องของการ คุ้มครองสัตว์ เพื่อแสดงให้เห็นว่าสัตว์นั้นมีสิทธิและได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2551). *คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค I* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: พลสยาม พรินติ้ง.
- คณิต ฌ นคร. (2556). *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย. (2558). *บันทึกความเห็นและข้อเสนอแนะ เรื่องร่างพระราชบัญญัติ ป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์*. เข้าถึงได้จาก http://www.lrct.go.th/th/?wpfb_dl=2162
- แคลเลียา ธนพงศ์พิพัฒน์. (2555). *การคุ้มครองสัตว์เพื่อการศึกษาและการทดลองในประเทศไทย*. เข้าถึงได้จาก <http://www.assumptionjournal.au.edu/index.php/LawJournal/article/viewFile/819>
- โครงการพัฒนามาตรการยึดทรัพย์สินใช้ค่าปรับและมาตรการการกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา. (2551). เข้าถึงได้จาก <http://thaimarshals.moj.go.th/download/03/03.pdf>
- ชานนท์ ศรีสาตร์. (2545). *เหตุยกเว้นโทษในกฎหมายอาญา*. งานนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ณัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2554). *ทฤษฎีความรับผิดชอบทางอาญา*. เข้าถึงได้จาก http://www.stou.ac.th/Schools/Slw/upload/41716_2pdf
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2559). *กฎหมายอาญาชั้นสูง*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ประพิมพ์พรรณ เงินทอง. (2554). *มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองสัตว์ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์*. งานนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชากฎหมายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุชากร วณิชย์ศิริกุล. (2555). *ความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา: ศึกษาความผิดที่ผู้กระทำต้องมีเจตนา*. งานนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ ปรีดี พนมยงค์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุพล บริสุทธิ์. (2550). *การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญา: ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณี*. งานนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชานิติศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุภัชลี เทพหัสดิน ฌ อยุธา. (2556). *โครงสร้างความรับผิดชอบอาญา: ศึกษากระบวนการคิดของกฎหมายอาญาเยอรมนีเพื่อปรับใช้กับกฎหมายอาญาไทย*. *วารสารธรรมศาสตร์*, 3 (32), 55.

- สุเทพ ยิ้มละมุล. (2550). *ร่างหลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์*. เข้าถึงได้จาก <https://www.google.co.th/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#>
- สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2557). *เอกสารประกอบร่างพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์*. เข้าถึงได้จาก http://library2.parliament.go.th/giventake/content_nls2557/apnla2557-032.pdf
- หยุด แสงอุทัย. (2556). *กฎหมายอาญา ภาค 1* (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. (2556). *ทฤษฎีอาญา* (พิมพ์ครั้งที่ 3) กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- องค์อาสน์ เจริญสุข. (2552). *เกณฑ์การแบ่งแยกความรับผิดชอบทางอาญาและความผิดทางปกครอง*. งานนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชากฎหมายอาญา, คณะนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุทัย อาทิวา. (2554). *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส*. กรุงเทพฯ: วี. เจ. พรินติ้ง.
- อำนาจ ขอดทอง. (2558). *แนวความคิดว่าด้วย "สิทธิสัตว์" ในเบญจศีล-เบญจธรรม*. เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net/blog/academicbuddhism/2015/08/28/entry-1>
- France-animal welfare and cultural issues*. (n.d.). Retrieved from <http://www.expatsfocus.com/expatriate-france-animal-welfare>